Antony Hoby anno d 1617

PHRASES LINGVAE LATINAE AB ALDO MANVTIO P. F. CONSCRIPTAE;

nunc primùm in ordinem Abecedarium adductae, & in Anglicum sermonem conuersae.

Accessit huc index dictionum Anglicarum, cuius ope quilibet hoc libello quàm commodissimè vti poterit.

LONDINI.

Ex officina Thomæ Vautrollerij.

M. D. LXXIII.

CVM PRIVILEGIO.

#64962 {Anno domini 1689}

By me Gilb[er]t Higton of
Badsey ~~his booke~~ 16
0 00 / 0

ROBERTO CAECILIO GVLIELMI F.

THOMAS VAVTROLLERIVS S. P. D.

Vlla sanè res est, Roberte Caecili, puer clarissime, quæ homines æquè in altissimo dignitatis gradu locare possit atque eloquentia, reique militaris sciētia: siquidem hac non solùm vim hostium, eorúmque impetus, atque iniurias propulsamus, verùmetiā imperij nostri fines, longè, latéque propagamus: illa verò hominū animos, volūtatésque nobis conciliamus: eósque aut in officio continemus, aut ad præclara facinora, remque publicam administrādam adhortamur, atque incitamus. Saepe verò cogitanti mihi vtra harum sit praestantior, magisque hominum generi necessaria, haeret ferè animus: nec facilè quid de hac re iudicandum sit, scio. Veruntamen quotiescunque in eam cogitationem venio (venio autem quàm sæpissimè) toties occurrit mihi illud inter cætera: illos, videlicet, quàm proximè accedere ad naturam Deorum immortalium, qui quidem non vi, non ferro, atque armis, sed voce tantùm

hominum animos quò tandem volunt flectunt: idque adeo, vt, qui illud præstare possunt, mea quidem sententia, non homines, sed Dij potius è cœlo delapsi esse videantur. Quæ res cùm ita sese habeat, qua sciētia id cōsequi possumus, hanc, amabo, quam tandem, nisi omnium principē esse dicemus? Itaque, vel hāc solùm ob caussam tātùm mihi eloquētissimi oratores optimis fortissimisq. imperatoribus præstare vidētur, quantùm ij qui togati Remp. suo consilio, auctoritatéque conseruant, præstant ijs, qui communem omnium salutem, bellandi cupiditate, sæpius vt fit, in extremum discrimen adducunt. Accedit huc, complureis singulis ferè seculis extitisse rei militaris peritissimos, præstantissimósque imperatores, quorum res gestæ præclaris, iisque æternis literarum monumentis consignatæ & celebratæ conspiciuntur. Eloquentem verò (multorum pace dixerim) ecquem, obsecro, præter Hyperidem, Demosthenem, atque alios perpaucos apud Græcos reperias: apud Romanos, C. Cassium, M. Antonium, Hortensium, M. Tullium Ciceronem? Equidem nō eo inficias permultos eósque oratores haud contemnēdos in Græcia, Italia, ac plerisque alijs in locis & olim extitisse, atque hodierno die extare. Attamē si quis secum

cum in animo suo paulò diligẽtius quid eloquẽtia sit, considerabit: illos non tam eloquentes, quã disertos iudicabit appellari oportere: multóque pauciores oratores, quàm imperatores semper reperiri animaduertet. Atque hæc quidem eloquentium hominum paucitas, verè vt quod sentio, dicam, effecit etiam, vt, non solùm eloquentiam non gloriæ militari cedere, verùmetiam eam suo iure antecellere animum inducam. Quarum enim rerum non ita magna est copia, ea cæteris quodammodo præstare creduntur. Sicut autem per quos ad id quod volumus, peruenimus, non fermè minor habenda est gratia, quàm iis, qui nobis faciunt benignè: sic etiam non minoris fieri debent ea instrumenta, sine quibus cognitionem eius scientiæ, cui deditì sumus, nullo modo consequi possumus, quàm ipsa scientia. quid enim absque illis tandem agas? Porrò, nemo, opinor, est qui quenquam existimet, vnquam oratorem fore bonum, qui non ex Latinis præcipuè fontibus hauriat eloquentiæ præcepta. nam in ea lingua omnis orationis splendor, ac dignitas continetur. Ne multa: vnus Cicero totius eloquẽtiæ parens inter omnes mortales, tãtam nobis dicendi copiam suppeditare potest, quãtam nunquam auderemus optare. adeò vt, nostra hac ætate ij

non parũ dicendi gloria præstare existimẽtur, in quibus tãtæ eloquẽtiæ, dicẽdique facultatis, qua ille præditus fuit, vel aliquod veluti vestigiũ apparet. Quapropter siue dicere, siue scribere tibi propositũ sit, hũc tibi proponas, quem ducẽ sequare, necesse est. Isthuc autẽ quî obsecro præstari potest, nisi in politissimæ illius linguæ cognitione versatus sis: qua lingua quicquid præclarissimi illius viri ad nostrã vsque ætatẽ peruenit, cõscriptum est: & in qua ille admirabili quadã ingenij magnitudine omnibus antecelluit? Prætermitto infinita alia, quibus linguæ huius cognitionem non vtilem solùm, verùm etiam omnino necessariam esse apertè demonstrare possem. hominem enim omnino arbitror esse neminem cui dubium sit, quin eius linguæ ignari, & à rebus bellicis, & ab Reipub. gubernaculis plerunque repellantur. Id quod etsi permultis persuasum est, atque ideo ad huius linguæ studia animum adiungunt: nihilominus tamen infinitos video, qui præpropera quadam festinatione sibi magis obsunt, quàm prosunt. Nam interim dum sermonis elegantiam sibi comparare credunt, linguæ puritatem, in quam primùm toto pectore incumbere debebant, negligunt: & statim ad ea quæ non nisi à doctis disci, percipique possunt, conuolant,

lant: ideóque fit, vt, non modò non ornatè, ſed vt ne purè quidem vnquam ſcribant. Quæ res viros aliquot bene doctos patrum noſtrorum memoria impulit, vt de ratione ac methodo qua quis linguæ latinæ cognitionem capere facilè poſſet, libros conſcriberent haud contemnēdos. maximíſque digni ſunt laudibus ij qui ad hanc rē ſuis lucubrationibus, ac vigilijs aliquid adiumēti afferunt, vt alijs viam, quam ſequantur, mōſtrēt. inter quos Aldus Manutius magni illius ac celeberrimi Pauli filius, non immeritò, mea quidē ſententia, cōnumerādus eſt. Nā quæ ipſe ſibi nō ſine magna induſtriæ laude in eo ſtudiorū genere collegerat, alijs pro ſua humanitate, impertijt. Eæ ſunt phraſes ſiue modi latinè loquendi, ſcribendique. Quem ego libellum quum viderem doctiſſimorum hominū iudicio ſummoperè commendari: iſque tandem in manus veniſſet meas, cœpi mecum ita cogitare: Quid ſi eos qui ſtudijs humanitatis ſunt dediti aliqua ratione iuuare poſſem? quid præclarius? quid homine ingenioſo dignius? quid denique laudabilius? Quæ cogitatio quum verſaretur in animo meo, excitaui ipſe me, operaéque putaui fore pretium, ſi illas, quas dixi, phraſes, non ſolum ut ab Aldo collectæ ſunt, typis excuderem meis, ſed aliquid præterea addendum

curarem, quo studijs eorum adolescentum qui lingua latina desiderio tenentur, consulerem. atque ideo eę, in ordinē alphabeticū primū vt adducerētur, ac postea è Latino in Britannicum sermonem converterentur, effeci: easque, Roberte clarissime, iam ad te mitto. tu quippe mihi inter cæteros visus es dignus, cui quidē hoc munusculū potissimùm deferrem: idque ob singulares istas animi dotes, quas tibi natura elargita est. Ipse enim adducor in eam spem, vt, te patris tui viri illius insignis, ac propè singularis quàm simillimum fore credam: totúmque adeò hoc regnum eos tandem ex te percepturum esse fructus, quos, cùm tempus erit, feres. De eo enim homines coniecturam faciunt, quòd ex ijs natus es parentibus, quorum ingenium admirabile, morum facilitatem eximiam, virtutem denique incredibilem nemo non admiratur. Sed aliud prętereа est, ex quo iam hinc ab ipsa pueritia qualis quantúsque futurus sis haud mehercle obscurè colligi potest. tua enim isthęc ętatula ijs abundè ornata ac perpolita est omnibus, quę non modò puerum, verùm etiam adolescentem ingenuum, nobilissimóque prognatum genere scire ęquum est. nemini enim tuorum ęqualium, canendo, fidibúsque vtendo tuo iure cedis. Pręterea nemo te modestior, aut

suauior,

ſuauior. adeò vt neminẽ adhuc viderim cui quidem ſis notus (te autẽ ecquis non nouit?) qui te non optimo florẽtiſſimi huius regni fato natum eſſe dicat. Sed hęc, quę commemoraui, omnia alicui forſan videri poterunt leuiora (quamuis in puero quis ea non fateatur eſſe maxima ac planè admirabilia?) ideo aliud longè maius eloquar. Nam tu pro liberali iſthoc ingenio ita ad eloquentię ſtudia te contuliſti, iiſque ita delectaris, vt, ſpes maxima ſit, fore, vt fœliciſſima hęc Britannia Italię, quę de ſuo Cicerone gloriatur, nequaquam inuideat. Quare tua ſingulari humanitate, pręclara iſthac indole, tuiſque potiſſimùm ſtudijs me nihil alienum facturum eſſe arbitratus ſum, ſi ea, qua re poſſem, iuuarem, tibique haſce phraſes offerrem. Accipe igitur, Roberte praſtantiſſime, libellum hunc, qui iam in tuo nomine apparet, perpetuum teſtimonium amoris, obſeruantiaque in te mea. Atque interim, perge vt facis, & in hoc ſtudium eloquentia, in quo es, incumbe: vt, & tibi, tuiſque honori, & amicis tuis, qui in te vnum oculos coniectos habent, Reique publica emolumento eſſe poſſis. Londino, Calend. Iulij. M. D. LXXIII.

ELEGANTES COPIOSÆQVE LATINÆ LINGVAE PHRASES, AB ALDO Manutio Pauli filio conſcriptæ.

Abſque mora quæ mandaſti, perficiam.

I ſhall doo your commandement out of hande.

Onfeſtim, è veſtigio, quamprimum, ſtatim, actutum, primo quoque tempore, adeò, ſine mora, ſine cunctatione, nulla facta mora, nulla interpoſita mora, omni prorſus abiecta mora, ne minimo quidem ſpatio temporis interiecto, exequar tua mandata, quod mandaſti perficiam, tuis mandatis parebo, effectum dabo quod mandaſti, pręſtabo quod à te mandatum eſt. Vide Moram auerte, Moram adhibe, Moram trahere.

Ab hac culpa vacuus.

I am innocent, or cleare & giltles.

Hanc ego nunquam attigi culpam: hoc me nunquam crimine contaminaui, inquinaui, infeci, pollui: hanc nunquam ſubiui culpam: hęc me nunquam culpa polluit, labefecit: huius criminis, flagitij, ſceleris, vitij labe, macula infectus nunquam ſum: vacaui ſemper iſta culpa. Vide Culpa vacuus.

Accuſor

Accuſor.

I am accuſed, or blamed.

Vitio mihi dant, vitio vertunt, fraudi tribuunt, hoc in me conferunt: hoc mihi adſcribunt, hac me culpa condemnant, hanc in me culpam conferunt: huius mihi culpæ notã inurunt: hoc me nomine accuſant.

Acerrimus aduerſarius.

A moſt deadly foe, a heauy frende, a cancred ennemy.

Aduerſarium nimis grauem, nimis acrem, infenſum, acerbum, vehementem, crudelem habemus: nimis acerbus, nimis aduerſus, nimium grauis atque infenſus nobis es: oppugnas nos quàm potes acerrimè, & grauiſſimè: nullam aduerſus nos iniuriam prætermittis: nulla nos iniuria, nulla re non laceſſis: tuis contra nos viribus vteris: tuam in nos vim confers: omnia conaris, nihil non agis, moues, tentas, experiris, machinaris ad perniciem noſtram: aduerſario te vtimur nimis acerbo, nimis infenſo: agis contra nos, pugnas aduerſus nos, irruis in nos, quo potes impetu, impetu quàm potes maximo, eo impetu, qui poteſt eſſe maximus. Vide Atrox hoſtis.

A conſuetudine digrediens.

To ſwarue all together from his olde faſhons: To become a newe man.

Mirari ſatis non poſſum, cur à tua conſuetudine tam longè diſceſſeris, receſſeris, tam valdè deſciueris, te remoueris, te abduxeris: cur alius planè factus ſis, cur à teipſo diſceſſeris, cur te tui tam diſſimilem præbeas,

beas, cur te tui similē nō pręstes, cur, qui hactenus fuisti, eū te nō pręstes. Adduci nō possum, vt, te à tua consuetudine tam valde, tam longe discessisse existimem.

Ad Ciceronem me contuli.

I haue geuen my self to Cicero: Tully is my whole studie.

Vni Ciceroni meum studium dicaui, ad vnum Ciceronem meam operam contuli: meum in vno Cicerone studium pono, consumo, colloco: vni Ciceroni operam do: vnus me Cicero delectat, capit, tenet: vnus mihi placet: vnius animū lectio pascit: vni meam operam, mea studia, meas vigilias dedi, dedidi, tradidi, addixi, perpetuò dicatas esse volo.

Ad finem orationis non peruenire.

To knowe no waye out of his tale.

Quemadmodum exitum expediam institutæ orationis, non reperio: non video quî institutæ orationi finem imponere, quo fine institutam orationem claudere, absoluere, perficere possim.

Ad finem optatum rem perducere.

To haue success as hart could wishe, or as I would desire.

Puto fore, vt, rem ex sententia geram, fœliciter, prosperè, ex animi sententia, vt animus fert, expediam, conficiam: ad eum, quem volo, exitum perducam: fœlici exitu concludam: efficiam, opinor, vt res optimè succedat: vt exitum res habeat, qualem optamus: ne res, contrà quàm volumus, succedat: ne quid aduersi contingat in re: ne sit infaustus, aduersus, alie-

nus

nus à nostris voluntatibus, alius atque volumus, exitus rei, euentus rei, rei finis ac terminus: spero futurum, vt, in hac re meis optatis fortuna respondeat, cum animo meo fortuna consentiat, ab animo meo fortuna minimè dissentiat, nihil aduersi fortuna obijciat, nequaquam fortuna repugnet, resistat, obsistat, aduersetur, sese opponat, suam vim obijciat, impedimentum vllum inijciat, occurrat, obuiam eat: futurum existimo, vt, in hoc secunda, facili, prospera, propitia, perbenigna fortuna vtamur. Vide, Res adducta in optimum statum.

Ad iram incitatus, alienus ab iracũdia.

Angred, chafed, stirred: or prouoked to anger, which is not soone angry, or is by nature mylde.

Stomachum mihi facis: bilem commoues, inducis me, impellis, incitas ad iram, facis vt ira commoueat, afficiar, corripiar, vt excandescam, vt ira flagrem: etsi nequaquam iracundus homo natura sum, non procliuis, pronus, propensus, inclinatus ad iram, non iræ deditus, non is, qui ad iram facilè labar: sum alienus, longè remotus ab ira: quanquam iuris in me parum habet ira, minimè mihi dominatur ira, non admodum ad iram propendeo, inclino, ab ira longè absum.

Adiungam me tibi.

I will be thy mate fellowe in all fortunes, or I will goe with you through thicke and thinne.

In omni te fortuna comitabor: tibi comes ero: me

tibi

tibi comitem adiungam, assiduum me comitem habebis: hærebo tibi, herebo lateri tuo: à latere tuo non discedam, non diuellar, semper, nunquam non, in omni tempore ac loco, assiduè, assiduus tecum ero: nunquam abs te seiungar, digrediar, recedam. Vide Comes perpetuus.

Ad Musas redeas.

Retorne to your studie.

Vellem te ad mansuetiores Musas referres: vellem intermissa poëticæ studia repeteres, redires in gratiam cum Musis. Vide Ad studia redire.

Adolescens infirma valetudine.

A sickly yonge man.

Cicero in adolescentia sua, cùm adolescens esset, cùm adolescentiæ annos nondum excessisset, egressus esset, valetudine erat, valetudine vtebatur infirma, parùm firma, minimè firma, haud satis firma, nequaquam firma, paulò infirmiore, imbecilla, non optima, non robusta, satis affecta, satis ad morbos propensa: non rectè se habebat Cicero in adolescẽtia, non omninò valebat, minùs bellè habebat, se habebat, non optimè valebat, valetudine erat infirmior, viribus parùm firmis, corpore non satis firmo vtebatur: valetudinis, firmitudinis, firmitatis, virium, roboris adolescenti Ciceroni minus erat, quàm satis esset: parùm validæ vires erant: infirmior erat, imbecillior, tenui, incommoda, vitiosa valetudine, parùm validus erat, infirmè valebat, valetudine erat imbecillior, valetudinis vitio laborabat, valetudinarius erat Cicero.

Ad omnia aptus.

Fitt

Fitt for all thinges, a fine fellowe.

Aptiſſimus eſt ad omnes res: nemo eſt illo commodior, aut aptior: in omni re, in omni iudicio elegantiſſimus eſt, egregio iudicio perpolitus, ſumma eſt in illo ingenij ſuauitas, & elegantia: nihil agit non aptè, non commodè, non eleganter, non lautè, non venuſtè, non lepidè, non egregiè: lepôres habet elegantiam, lautitiam, venuſtatem in omni re: quicquid agit, cum lepore agit, cum elegantia, ſic, vt gratiam ab omnibus ineat, vt aptior, accommodatior, idoneus magis videatur eſſe nemo: propriè factus à natura videtur ad omnes res, natus ad omnia, appoſitum quiddam poſſidet ad omnes res. Vide, Natura ad omnia aptus.

Ad pauperiem redactus.

Brought, or driuen to extreame pouertie, Next to, or harde at beggars dore.

In eum locum deductus eſt, eò deuenit, eò redactus eſt miſeriarum, in eas coniectus eſt anguſtias: eò redactæ ſunt fortunæ ſuæ, eò eſt à fortuna deiectus, detruſus, deturbatus, eò cecidit: vt vnde viueret non haberet, vt ei ad victum neceſſaria minimè ſuppeterent, vt inopia premeretur earum rerum, ſine quibus vix, aut ne vix quidem hominum vita ſuſtentatur, vt ea deſideraret, ea requireret, quæ viuendi neceſſitas poſtulat atque exigit, vt ijs rebus deſtitueretur, careret, ab ijs eſſet rebus imparatus, earum rerum eſſet inops, ab ijs rebus inops, egens, ea illi deeſſent, ea illum deficerent, earum rerum inopia laboraret, ſine quibus ægrè viuitur, vel potius nullo modo viuitur.

Ad ſtudia redire.

To become à student againe.

Ad nostra me studia referam literarum: studia repetam: reddam studijs operas intermissas: ad studiorum consuetudinem, atque vsum redibo: pristina studia reuocabo: rursus ad studia me conferam. Vide, Ad Musas redeas.

Aduersa fortuna contentus.

To liue contentedly in aduersitie, patient, or quiet to sustayne troubles, or ill chaunce.

Vehementer, acriter, acerbè, grauiter me oppugnat, vexat, exagitat, vrget, premit, aduersa mihi est, infesta est, infensa est, iniqua, inimica fortuna: ego tamen ad humana omnia, ad eos omnes casus, qui humanæ vitæ impendent, quibus humana vita subiecta est, proposita est, exposita est, patet, fortis sum: contra fortunam paratus, armatus, firmus, validus, firmissimis præsidijs conscientiæ munitus, res humanas præclarè contemno, negligo, despicio, aspernor: valet animus meus, firmus est, seipso nititur, sua in seipso præsidia ponit, à seipso præsidium omne petit, aduersus fortunæ vim, impetum, conatus, iniurias, tela omnia: minimùm res humanæ me mouent, afficiunt, perturbant: minimùm laboro de rebus humanis: susque déque res humanas facio, humanis casibus animi præstantia, virtute, fortitudine resisto: fortunæ conatibus obuiam eo, occurro, obijcio me, oppono me fortiter, atque acriter: fretus conscientia fortunam sperno: mea me contra fortunam conscientia fortem facit, confirmat, auget viribus, validiorem reddit, mihi animos addit, virtutem, vires, robur, fortitudinem, firmitatem.

Aduerſa minus ſentiunt, qui ijs aſſueuerunt.

They can beſt away with hardnes or aduerſitie, whiche are vſed vnto it, or moſt acquaynted there with all.

Malorum conſuetudine ſenſus amittitur: malorum conſuetudo ſenſum adimit, ſentiendi vim aufert, ſtuporem inducit, inijcit, infert, ſenſus obſtupefacit: ſenſus obſtupeſit, adimitur, aufertur vſu diuturno calamitatum: aduerſas res minimè ſentiunt, ſenſu non percipiunt ij, quorum occalluit animus, quorum animis callum obduxit diuturna conſuetudo, qui ſecundis rebus niſi perquàm raró ſunt, ſecundas res haud ſæpè nouerunt, quorum animi, tantum abeſt, vt recentes ad fortunã ſint, inſolentes ad iniurias fortunæ ſint, vt malorum vſu & conſuetudine prorſus obduruerint, callum contraxerint. Vide, Calamitatum conſuetudine, &c.

Aegrè fero ſtultitiam aliorum.

I can not away with other mens follyes: I can not abyde other mens fooliſhnes.

Nonnullorum ſtultitiam non facilè fero; ægrè ſuſtineo, haud ſatis æquo animo fero: adduci non poſſum, inducere animum non poſſum, inducere animũ minimè poſſum: à meipſo non queo impetrare, demẽtias nonnullorum vt animo non iniquo feram.

Aetatis annus.

The yere of his age, How olde a man is.

Annos duodecim natus eſt: duodecimum ætatis annum agit: ætas eius eſt duodecim annorum: duodecimum ætatis annum non exceſſit, non egreſſus eſt.

Aetatis flos.

The pryde, the floure of ones age or yeares.

Flores ætate, integra, firma, valida ætate es, ætate viges, vales, validus es, firmus es.

Afflictis aliorum exempla ſolatio.

The conſideration of like examples in others, doth comfort the afflicted: It is a comfort to haue companions in myſery.

Si, quæ tui ſimilibus viris in omni ætate acciderunt, iſto tuo triſtiſſimo tempore colliges, in memoriam rediges, reuocabis, mente comprehendes, tecum reputabis, in animo volues, ipſe tecum examinabis: admodum iuuari te ſenties, non leue ſolatium capies, hęc te valdè cogitatio ſuſtentabit, in hac tua tam graui, tam aduerſa, tam miſera, planè deſperata fortuna: in hac non ſolum aduerſa, verùm penitùs euerſa fortuna, in tantis miſerijs: in tam miſero rerum ſtatu: tam miſeris temporibus: in iſta, qualem nemo vnquam ſenſit infœlicitate: nunc, dum res tuę peſſimè ſe habent, peſſimo loco ſunt: dum tecum peſſimè agitur: dum tibi peſſimè cum fortuna conuenit: dum tuæ for tunæ planè perditæ ac nullæ ſunt, dum te premit inſenſa fortuna, dum te modis omnibus fortuna vexat, tibi negotium exibet, moleſta eſt, grauis eſt, dum te ſuis viribus oppugnat, dum omnes ad te oppugnandum machinas adhibet, atque admouet.

Agas

Agas diligenter apud Senatum.

Sewe or labour ernestly to the counsell, Applye or followe the counsell harde & diligently.

Fac in conueniendis senatoribus tuum studium extet: in prensandis, appellandis, rogandis senatoribus adhibe studium ac diligentiam quàm licet maximam: age diligenter cum senatoribus.

Agri vectigales.

Tributarie landes, Tithe landes, Groundes of the common ferme.

Fructuarij sunt hi agri, non sunt immunes, tributum soluunt, publicè aliquid pendunt, vectigales sunt,

Alexander fortis, at incautior.

Alexander was puissant, valyaunt, but not circumspect or pollitické.

Animi vim, magnitudinem, præstantiam ostendebat in prælijs Alexander, consilium in vitandis periculis ei deerat: animum in Alexandro pugnante, laudares, animi virtutem laudibus efferres, consilium & prudentiam in periculis desiderares, requireres: consilij non habebat satis Alexander ad vitanda, effugienda, declinanda, cauenda pericula: animo quidem in pugnis excellebat, fortem in pugnis animum gerebat, forti animo pugnas pugnabat, prælia tractabat, rem gerebat in pugnis.

Alienis vteris consiliis.

You are rueled by other mens aduiſe, You followe other mens counſeill.

Video te auferri aliorum conſilijs: intelligo, ſentio, non te tuo duci, ſed alieno abduci conſilio: non tuum iudicium, ſed aliena conſilia ſequi mihi videris. non ipſe te in conſilium adhibes, non ipſe te audis, non ipſe tibi pares, morem geris, obtemperas, obſequeris, aſſentiris: ſed alieno vteris conſilio: aliena te conſilia regunt: ab alienis conſilijs voluntas tua pendet: non ipſe tibi dux es, verùm alios ſequeris.

Alienus ab aſtutia.

Farr from craft, or deceyt: A playne dealing man.

Aſtutiæ mihi non placent, non probantur, non ſatisfaciunt: aſtus non amo: artem ſimulandi, fraudem artificio tectam, mores ab aperta quadam ſimplicitate alienos, fucum ac fallacias, vafritiem, nimiam calliditatem, aſtuta ingenia, verſuta, vafra, nimis callida, ad aſtutias, vafritiem, calliditatem propenſa, naturali quodam odio proſequor: ſum ab aſtutijs alienus: abhorret animus meus ab aſtutijs. Noui animum tuum nulla in quenquam maleuolentia ſuffuſum. Simplex homo ſum: ſimplex mihi animus eſt: apertus, nulla ſimulatione tectus, purus à fraude, ab omni labe: apertam veritatem amo: ſimulandi artificium à me prorſus abeſt.

Alijs magis vitio dabitur, quàm tibi.

Other ſhall beare the blame rather them you.

Id maiori illis fraudi, quàm tibi erit: hoc illis plus inferet infamiæ, quàm tibi: plus illi ſubibunt infamiæ, quàm

quàm tu:hoc illis vitio magis tribuetur, quàm tibi. Maiori hoc ijs erit fraudi, quàm tibi: vitio dabitur ijs potius, quàm tibi: culpæ plus in eos quàm in te conferetur, plus ipsi ferent infamiæ, dedecoris, ignominiæ, culpę: grauior ad eos, quàm ad te redibit infamia.

Aliud præ se fert, aliud sentit.

He sayeth one thing, and thinketh another: He beareth two faces vnder a hoode.

Vultus simulatione sustinetur: aliud vultu significatur, aliud in animo latet: non congruit animus cum vultu: dissentit animus à vultu: animi sensum vultus occultat. Vide Vultus dissentit ab animo.

Altera hæc ratio me consolatur.

This second reason or cause, comforteth me.

Secundo loco me consolatur recordatio meorum temporum: altera est ratio, quæ mihi solatium affert, præbet, parit, solatio est: alterum illud est, quo sustentor, recreor: illa est, quæ me consolatur, altera ratio: accedit illud ad animum meum sustentandum: deinde sustentor meorum malorum memoria.

Ambire homines studiosè.

To winne the hart, or get the fauour of men by all wayes possible.

Ambis, prensas, nullum in prensando studium, nullum officium prætermittis, tam prensas diligenter, quàm qui maxime, tua est diligentissima prensatio: in ambiendis hominibus nemo est vno te diligentior, nemo aptior: sed vereor, ne non succedat, exitus, ne te fallat, spe ne frustreris, ne secus accidat, ne

non ex animi tui ſententia procedat, ſuccedat, contingat, eueniat.

Amicitia laudata, quæ ex virtute oritur.

Frendſhipe whiche ſpringeth from vertue, or is grounded vppon vertue, is prayſe worthie.

Ea demum laudabilis eſt, ea præclara beneuolentia, quam virtus, non fortuna peperit: qui virtutem in diligendis amicis, non fortunam ſequitur, is optimo conſilio vtitur, laudabiliter agit, ei laus debetur: honeſtus & rectus amor ille eſt, qui ex animi potiùs, quàm è fortunæ bonis exoritur, emergit, exiſtit, emanat, effluit: quicunque fortunam in amore ſpectat, non virtutem, iudicio labitur, ſincerum in eo ſimplexq́ue iudicium requiras, deſideres.

Amiſſo equo euaſi.

I eſcaped very hardly with the loſſe of my horſe: I loſt my horſe and went my waye cleare.

Vt vitæ conſulerem, vt euaderem à præſenti periculo, vt periculum vitarem minimè dubium, ad hoſtes equum miſi, immiſi, admiſi, incitaui, laxatis habenis hoſtes verſus impuli.

Amiſſus populi fauor.

It was not long of your ſelf, but of thoſe about you, that you haue loſt the hartes, the good will, the fauour of the people.

Factum eſt non tua, ſed tuorum culpa: vitio tuorum, non tuo contigit, vt populi ſtudium, gratiam, beneuo-

neuolentiam amiſeris, perdideris: vt e ſtudio, gratia, beneuolentia populi excideris: vt populus non amplius tibi faueat, ſtudeat, ſuffragetur: tui ſtudioſus: tibi amicus, benè in te ſit animatus: ſtudium populi, gratiam, beneuolentiam non tua, ſed tuorum iniuria, tibi eripuit, ademit, abſtulit: non per te, ſed per tuos, non à te, ſed à tuis, non tuo, ſed tuorum merito: iniuria tuorum potius, quàm tua, effectum eſt, commiſſum eſt, vt populnm tui ſtudioſum, benè in te animatum, tibi amicum iam non habeas, vt gratioſus apud populum, carus populo, in populi gratia minimè ſis: vt nullum populi ſtudium, nullam gratiam, aut beneuolentiam teneas, obtineas, poſsideas: vt fauente populo ſuffragante, benigno, tibi amico, benè erga te animato, tui ſtudioſo non vtaris, gratiam tuam apud populum non tua, ſed tuorum culpa extinxit: ex amore populi effluxiſti.

Amor ex beneficio & iudicio profectus.

An aduiſed and deſerued loue, or I loue you bothe for the good turne you haue beſtowed vpon me, & alſo becauſe I accompt or iudge you worthie of loue.

Diligo te beneficio quidem tuo prouocatus, ſed iudicio etiam incitatus meo: meus in te amor ex iudicio fluxit: meum in te iudicium conſequutus amor eſt: mea de tuis virtutibus opinio beneuolentiam peperit: contuli me ad te amandum, quia te dignum amore iudico, quoniam amabilis es: is es, qui amandus videare. Cùm amori, quem inter nos mutuum eſſe intelligo, multum tribuo, tum de ingenij tui præſtan-

tia iudico, vt neminem tibi anteponam, comparem paucos.

Amor ex virtute.

Out of vertue loue, or loue for vertue ſake.

Amandus es propter multas ſuauitates ingenij, officij, humanitatis: tuæ tibi ſuauitates, tuæ virtutes, amorem hominum conciliant, adiungunt ſtudia, gratiam pariunt, comparant, adipiſcuntur.

Amor literarum quotidiè creſcit.

The loue of learning increaſed dayly.

Studium quotidiè magis ingraueſcit: quotidiè magis cupiditate ſtudiorum incendor: meam ſtudiorum cupiditatem dies auget: tantum abeſt, vt meum ſtudium dies imminuat, vt etiam augeat: incitor ad ſtudia quotidie: magis ſtudia complector: in ſtudia incumbo: plus quotidiè operæ in ſtudijs pono: literis quotidiè magis vtor: ſtudiorum amore, conſuetudine, vſu magíſque capior in dies ſingulos.

Amo viros excelſo animo.

I loue the courageous harte, or te highe mynde & valiaunt ſtomache.

Præſtantis animi viros libenter complector, quorum animus viget, qui animo vigent, qui vigore animi præſtant, quorum animus excellit, qui animo excellunt, qui ſunt excellenti animo, ſunt excellenti animo præditi, ſunt excellentis animi, in quibus eſt animi excellentia quædam, præſtantia, altitudo, excelſitas, ſublimitas, robur, vis: cum his libenter amicitiam contraho, ineo coēo, inſtituo, iungo, eos facilè amo,

amicos

amicos mihi libenter adiungo, applico me, adiungo me libenter ad eorum amicitiam: ſponte mea, & inductione quadam animi ad eorum amicitiam accedo, ad eos amandos propendeo, inclino, me do.

Anguſtiæ itineris in alpibus Apẽnini.

The narrowe ſtreightes of the mountaynes are maruelous coomberſomme to the paſſengers.

In alpibus Apennini magnæ ſunt, admodumque difficiles locorum anguſtiæ: per alpes Apennini iter habentibus magno ſunt impedimento difficultates & anguſtiæ locorum: nihil incommodius, quàm illas Apennini montis anguſtias pertranſire: quàm ex illius Apennini montis anguſtijs ac difficultatibus euadere: anguſta loca per Apennini alpes euntibus crebrò ſe obijciunt, impedimenta opponunt, difficilem ac laborioſam viam reddunt.

Anguſtiæ nummorum.

A great lacke of monye, It is a harde worlde for monye.

Incredibiles pecuniæ ſunt anguſtiæ: mira penuria nummorum eſt, ſumma nummorum difficultas eſt: pecuniæ minimum tractatur: vſus pecuniæ propè nullus eſt. Pecunia mihi ex permutatione debetur.

Animi abiectio, dedecus.

To abate in courage is a foule ſhame: You haue euer here to fore ſhewed your ſelfe to be of a moſt noble and haut courage: if you quayle now, you vtterly ſhame your ſelfe.

Animi tui magnitudinem inflectere sine summo dedecore non potes: subibis infamiam, si ab animi tui præstantia desciueris: excelso animo eras, si te demiseris, aut humile quidquam cogitaueris, turpissimè dedecus admittes, grauis infamia consequetur, summo tibi erit dedecori: animum demittere, animo cadere, animum imminuere, turpissimum tibi erit, magno vitio dabitur: humilis iam esse tuus animus, qui sublimis erectusque erat, sine graui infamia non potest: sublimia cogitabat animus tuus, nihil non altum suspiciebat, nunc demissus est, humilis, abiectus, humi serpere videtur, humi iacere.

Animus abiectus.

A faynt harte: one that thinketh to bashly of him selfe.

Exigui, pusilli, infirmi, imbecilli animi es, infirmus ab animo es, animo iaces, iacet animus tuus: roboris ac neruorum in animo tuo parum est, nimium demisso, nimium imbecillo animo es: animus tibi sine animo est: abest animus ab animo: facilè commoueris: facilè animo concidis: langues animo, languet animus tuus: animum in te desidero, requiro.

Animus desperantium per te erectus.

It is your doinge that they haue plucked vp theyr hartes.

Tuis præclaris actionibus, qui antea timebant, excitati sunt, recreati, ad bonam spem, ad fortitudinem reuocati, animos receperunt, recuperârunt, collegerunt, reuocârunt.

Animus excelsus.

A noble, luſty, courageous, conſtant, and ſetteled mynde, preſt to all aſſayes.

Noui magnitudinem animi tui, firmitatem, conſtantiam, vim, robur, fortitudinem, èxcellentiam, præſtantiam, altitudinem, ſublimitatem, excelſitatem: noui quàm forti animo ſis, quàm conſtanti, ac firmo, quàm non demiſſo, non humili, non imbecillo, non fracto, quàm ad omnem euentum, ad omnes caſus ferendos, ad omnem fortunam, ad omnes temporum motus, viciſſitudineſque ſtabili, ac parato.

Animum inducere.

To perſuade one ſelffe to any thing, I can not fynde in my hart to looke him in the face.

Vt illius vultum ſubeam, imperare mihi non potero, impetrare à me non potero, adduci nunquam potero, ipſe mihi perſuadere, animum inducere, animo vim inferre non potero. Fit beneficijs tuis, & inductione quadam animi mei, te vt diligam. Vide Colloqui cum ipſo, &c.

Animum laxare.

To recreate the wearie mynde. I will goe in to the countrey to take the ayre a while, or to refreſh my ſpirites.

Rus cogito, vt animum relaxem, animi cauſa, vt animum parumper à moleſtijs abducam, vt aliquid iucunditatis deguſtem, vt aliqua iucunditate fruar, vt animus reficiatur, recreetur, parumper acquieſcat à curis, vt animum curis diſtractum, varieque diſſipatum, recolligam, vt amiſſam animi iucũditatem recipiam,

vt

vt, quam mihi negotiorum & curarum odiosa consuetudo hilaritatem ademit, abstulit, eripuit, in me extinxit, perdidit, eam rerum iucundissimarum aspectu, atque vsu recuperem, recipiam.

Animus metu liberatus.

A harte free from all feare: You haue putt me owt of all doubt, or aquited and rydde me of all feare.

Abstersisti mihi omnem metum: omnem mihi metum exemisti: omni me liberasti metu: effecisti, vt omnem timorem deponerem, vt auderem, forti animo vt essem, vt animo vigerem, ne quid timerem, vt metu vacarem: animum meum confirmasti, ad fortitudinem reuocasti, afflictum excitasti: factum à te est, vt animus meus qui iacebat, exurgeret, excitaretur, erigeretur: effecisti, vt animus meus sese colligeret atque confirmaret, roborisque multum reciperet: languebat antea meus animus, tu, vt valeret ac vigeret, effecisti.

Animus perspectus.

A tryed good will: You knowe my meaning: you vnderstande my mynde, you see all my drifte.

Mea consilia planè tibi nota sunt: tenes consilia mea, animum meum, meos sensus: non te latent mea consilia: cognitum habes, ac perspectum animum meum: qui sit meus sensus, probè nosti, præclarè intelligis.

Animi probatio.

A

A trough and tryal of my harty good will, a witnesse of my harte.

Vbi res feret,cùm occaſio poſtulabit,indicabo tibi animum meum:patefaciam,ſignificabo,declarabo,aperiam, teſtificabor, re tibi probabo, extabit animus meus,patebit,conſtabit, perſpicuus erit : ſignificationem tibi dabo, ſigna oſtendam, argumenta præbebo animi mei : animum tibi meum certa argumenta patefacient:ex apertis,minimè obſcuris, minimè dubijs argumentis,ſignis,iudicijs,teſtimonijs animũ meum, meam voluntatem , meos ſenſus cognoſces , perſpicies,intelliges,conijcies.

Animus ſincerus.

A ſincere harte,or a playne meaning.

Simplex mihi animus eſt,directus,apertus,nulla ſimulatione tectus, aut arte coloratus : ſimulationem, ſimulandi ſtudium mea natura , mea conſuetudo reſpuit:neque libenter,neque facilè fingo:ſimplicem veritatem amo : odi artes, quibus veritas vt inuolucro quodam obtegitur.

Annonæ caritas.

A great dearthe of all victualles, eche thing is ſo deare,that euery man is driuen to his ſhiftes.

Ita cara eſt annona,ita grauis penuria,ea caritas,ea rerum omnium difficultas, eæ ſunt anguſtiæ, ita caræ veneunt, tanti pretij ſunt, tanti ſunt omnes res, vt incommodis multis affici, premi, laborare omnes cogantur:ex immoderata penuria, nimia caritate,annonæ difficultate,exiſtunt,oriuntur,gignuntur,quæ ferri

vix

vix possint,incommoda multa.

Annuæ administrationis finis.

The ende of my yearly office, Now the yeare of my office is out.

Annuum administrationis meę tempus cōfeci,absolui,decurri: emeritæ mihi sunt annuæ operæ, emeritum annum tempus:perfunctus sum annuo munere: dies annua præterijt,abiit: annui imperij finem attigi, ad finem perueni.

Apollonius Crassi studijs aptus.

Apollonius was a great helpe to Crassus in his studies.

Erat Apollonius ad Crassi studia vehementer aptus:optima suis in studijs Crassus Apollonij opera vtebatur: egregiam Crasso in studijs operam nauabat Apollonius: erat Apollonius vtilis Crasso in studijs, admodumque commodus: vtebatur multum Apollonio Crassus:fructum Crassus in suis studijs capiebat optimum ex opera Apollonij.

Approbatum ab omnibus.

Approued of all men. Euery man will like well of that your doing.

Omnibus approbantibus hoc facies: nemini non satisfeceris:hoc tuum factum nemo repræhendet,nemo non probabit,nemo erit qui non probet:hoc tuo facto lætabuntur omnes.

A principio repetam consilia mea.

I will

I will repete from the beginning all my counsell.

Altius paulò rationem repetam consiliorum meorum: longinqua repetam, vt apertius exponam consilia mea: longè repetam mei sermonis initium, quò pateant illustrius consilia mea: longinquum exordium capiet hic sermo, quem de meis consilijs habiturus sum.

A pueris amici.

Frendes euer from our youthe.

Amicitia est inter nos inita, instituta, contracta iam inde à prima adolescentia: amare cœpimus inter nos iam tum, cùm adolescétuli essemus: in amicitiam coiuimus à primis adolescentiæ annis. ortus est inter nos amor, cùm ex ephebis vix dum excessissemus, essemus egressi: amicitiam iunximus, animos nostros amore iunximus iam ab illo tempore, cùm annos adolescentiæ primos attigissemus.

A puero alicui studio deditus.

Geuen to somme studie euen frõ his childhoode.

Huic me doctrinæ à pueritia dedi: hæc me à puero doctrina delectauit: hanc ego doctrinam, hanc studiorum rationem, hoc studiorum genus ab ineunte ætate sum sequutus, meam operam ad hæc studia iam inde à puero contuli, in hoc studiorum genere consumpsi, collocaui, his dedi studijs: hæc studia à primis annis colui: huic literarum generi à teneris annis deuinctus fui: incubui puer in hæc studia.

A puero gloriæ cupidus.

Desirous of glorie, or praise, euen from a childe.

Inflammatus

Inflammatus ad gloriam à puero fuisti:iam inde à pueritia gloriæ studio,atque amore flagrasti: spectasti gloriam ante omnes res à primis annis : tibi erit gloria omnium rerum antiquissima, in animo erat,in oculis erat,in amoribus erat,in delicijs erat.

Arcta amicitia.

Deere or nerest frenship: We are deare frendes: No greater frendes then we two.

Summus mihi cum eo intercedit vsus, summa familiaritas:arctissima necessitate coniuncti sumus:vinculis arctissimæ familiaritatis adstricti sumus:vtor eo, ijsque me vicissim, valde familiariter : nihil est nostra familiaritate coniunctius, alter alteri familiaris admodum sumus : mutua est inter nos, eaque summa familiaritas. Arctissimo necessitudinis vinculo coniuncti sumus:nihil est nostra necessitudine cōiunctius: quo amoris vinculo adstricti sumus, eo nihil potest esse arctius,id eiusmodi est,vt laxari nullo modo possit:peruenit ad summum amicitia nostra: aucta sic est, ita iam creuit nostra coniunctio, vt nihil ad eam possit accedere:quod vinculum,quod studij genus aut officij,quæ omnino res amori nostro,amicitiæ coniunctioni, necessitudini deest ? in amicitia nostra requiri, aut desiderari possit?

Artes merito honore carent.

Artes lacke their due honor: Learning is not esteemed as it ought to be.

Non,vt deberent,honestæ sunt: non,quanti deberent,æstimantur : non,quo deberent, quo æquum esset,loco sunt : non, quem deberent, locum obtinent, non

non admodum in honore sunt, dignitatis, existimationis, honoris, loci non habent satis, exigui pretij sunt, parui sunt, haud magni reputantur bonæ artes: bonis artibus honor non est, locus non est, honor non tribuitur: bonæ artes honore vacant, dignitate carent, non coluntur, iacent, minimè vigent.

A sententia depulsus aliorum maleuolentia.

The malice of others hath changed my mynde.

Istorum maleuolentissimis obtrectationibus, improbis artibus, iniqua infensaque imprimis opera, de vetere illa mea sententia depulsus sum, detrusus, deiectus: veterem sentētiam deposui, abijcere sum coactus, discedere à sententia, desciscere, animum abducere, institutæ cursum opinionis aliò conuertere, flectere, mutare.

Asseueratio cum iuramento.

An asseuering with an othe.

Iuratus tibi affirmo, iureiurando tibi polliceor, atque confirmo, eiusmodi rem esse, ita se rem habere, eiusmodi rei statum esse, in hoc statu rem esse: ita mihi Deus benefaciat, faueat, adsit: ita me respiciat Deus, seruet, tueatur, non destituat, non deserat: ita mihi à Deo prospera contingant omnia: ita mihi optata contingant: ita, quæ opto, fœliciter eueniant: ita mihi benè sit, meis rebus fœliciter eueniat, ad voluntatem cuncta fluant: ita viuam, diu fœliciterque viuam, diuturna lucis vsura fruar: ita mihi tum diuturnus vitæ cursus, tum facilis etiam, diuturnusque sit: ita meis optatis fortuna respondeat: ita sim saluus, inco-

lumis, fœlix, fortunatus, beatus, malorũ expers, ignarus aduersæ fortunæ: ita nihil aduersi videam in vita: ita nũquam aduersam, perpetuò secundam fortunam experiar: ita fortuna vtar perpetuò bona: ita moriar: ne viuam: ne sim saluus: dispeream: perdat me Deus: malè mihi Deus faciat: Deum sentiam iratũ: malè mihi sit, nihil ex animi sententia succedat: excludar omni cõmodo: aduersa mihi sint omnia: cadat infœliciter quicquid ago: infensa omnia, iniqua, aduersa experiar.

Assiduus nimium in studijs.

Toto studious, ouer studious: You are neuer, from your booke.

Nunquam non legis, assiduè, omnibus horis, die noctúque, noctem cum die legendo coniungis: helluo librorum es: tua legendi sitis nunquam extinguitur, satiatur, expletur: totus in studijs es: literis omnibus deditus es: nunquam studia intermittis: nunquam te seiungis à studijs: libros de manibus nunquam deponis: libros assiduè in manibus habes, tractas, euoluis, lectitas, legendo conteris: modum in studijs non tenes, non retines, non seruas, nullum agnoscis, immoderatè legis: non infra modum, sed supra modum sunt studia tua: nimium te studijs dedisti: nimium in studijs operę consumis: nimius es in studijs: vsum studiorum nunquam dimittis.

Astuti οἱ πλεονεκτικοί.

Crafty children.

Astuti id hominis est, ad suam vtilitatem omnia referre, vtilitatem sequi, spectare, rebus cunctis anteferre, rerum omnium habere antiquissimam, primam ducere, in primis ponere.

A summo

A ſummo dignitatis gradu ad infimum decidi.

From higheſt roome, to loweſt ſtate, from the court, to the cart : out of the hall, into the kitchin.

Sedebam in puppi, clauumque tenebam, nunc vix eſt in ſentina locus, libertatem ſeruitute commutaui: à ſummo poteſtatis ad infimum ſeruitutis locum decidi, deiectus, deturbatus, detruſus, depulſus à fortuna ſum: imperandi meum erat ius, nunc me ſeruiendi neceſſitas premit : dominatum, & cum dominatu libertatem perdidi : tantum abeſt vt imperem, vt nec liber ſim.

Atrox hoſtis.

A ſore ennemye.

Nimiùm grauiter nos oppugnas, aduerſus nos pugnas, nobiſcum pugnas, nobis aduerſaris : nimiùm te acerbum habemus: nimiùm nobis infenſus es : quicquid habes virium, contra nos confers : irruis impetu quàm potes maximo: facis maximum impetum contra nos: aduerſarius infenſus nimis es, infeſtus, grauis, acer, vehemens, ſæuus, propenſus nimis ad exitium noſtrum, noſtrum ſanguinem nimis auidè ſitiens, totus incumbens ad perniciem noſtram : contra nos, in nos, aduerſus nos iniquè nimis agis, moues omnes machinas, omnia moliris, nihil non tentas. Vide, Acerrimus aduerſarius.

A tuis literis alienum.

Not agreable to your letters, or contrary to your owne wrytinges.

Non eſt hoc tuis literis conſentaneum: non conuenit cum tuis literis, non conſentit, non congruit, non quadrat, diſcrepat à tuis literis: abhorret à tuis literis: alienum eſt à tuarum literarum ſententia.

Auaritia hodiè dominatur.

Now a dayes coueteouſnes beareth the ſway or ruleth the roſt. What more, what leſſe, all the worlde is ſet vpon coueteouſnes.

His temporibus latiſſimè patet auaritia vbique, vbique locorum, vbiuis, vbiuis locorum, nuſquam non eſt: dominatur, regnat, viget maximè, orbem terrarum eſt complexa, omnium animos occupauit, ac tenet, in animos omnium irrepſit: infecti ſunt omnes auaritiæ labe: plus operæ in re quærēda, in opibus cōgerendis, in diuitijs colligendis, comparādis, contrahendis ponitur, conſumitur, locatur, quàm deceat: auaritiæ vitio hodie ferè nemo non laborat: propēſi omnes ferè ſunt ad auaritiam: ad ſummum peruenit auaritia, eò proceſſit, eò eſt auaritia progreſſa, quò maximè potuit, quò longiùs non datur, quò non licet vlteriùs.

Auctor mali.

The Author, cauſe or begynning of all euill.

Tu horum malorum cauſa, tu fons, & origo: tu tantas malorum faces incendiſti: tu horum malorum initium attuliſti: tu hæc mala peperiſti, hæc mala excitaſti: auctor horum malorum præter te nemo fuit: à te fluxerunt

fluxerunt hæc mala, hæc incommoda, calamitates, acerbitates, infortunia, damna, detrimenta, pernicies, exitium, rerum euersio: horum malorum culpam sustines, horum in te malorum culpa conferenda est omnis: hæc tibi sunt adscribenda, assignanda: has calamitates vni tibi acceptas referre debemus. Tuo beneficio viuit hæc pestis.

Augere imperium.

To enlarge the empire or dominions.

Valdè Pompeius auxit, amplificauit imperium Romanum: protulit, produxit, protendit imperij Romani terminos: multum addidit, adiunxit ad imperium Romanum: multas regiones in populi Romani potestatem redegit, populo Romano subegit, ad populi Romani ditionem adiunxit: magna per Pompeium ad imperij Romani vires, ad opes populi Romani accessio facta est.

Αὐτάρκης.

A man in all pointes able to liue sufficientlie of him selfe. Content is plaised.

Contentus sum rerum mearum statu: sufficit, satis est, abunde est, quod habeo: acquiesco rebus meis: maiora non appeto, continet se intra fines hos animus meus, non prolabitur, non excurrit, non se longius effert, non se tollit altius, plus à fortuna non postulo.

Auxilium fer patriæ.

Helpe your owne countrie.

Fer opem occidenti patriæ: excipe cadentem pa-

triam:medere patriæ grauiſſimè laboranti:eripe ſummis è miſerijs patriam:auxiliare,auxilium affer, auxilio ſis patriæ:adiuua patriam : noli patriæ deeſſe : noli committere vt patriam deſeras,vt auxilium tuum patria deſideret in aduerſa fortuna,in tantis malis, calamitatibus,miſerijs,tam duris,miſeris,triſtibus, perditis temporibus.

Belli calamitas.

The miſerie of warre.

Multa damna, eaque grauia bellum creat, infert, importat : multis & grauibus damnis bellum regiones afficit:vehementer bellum regiones vaſtat, vexat, affligit,corrumpit,deijcit,proſternit,opprimit : perdit bellum regiones, corrumpit omnia, perdit omnia, quaſi flamma vrit, & conſumit omnia : nulla calamitas eſt, nullum exitium, nihil tam durum, tam acerbum, quod in bello regiones non ſentiant, experiantur, ferant, ſuſtineant, perpetiantur : ecquod infortunium eſt,ecquæ calamitas,acerbitas,duritas,quæ non ex bello naſcatur,oriatur,creetur: nullius mali expers eſt,nulla vacat calamitate regio illa, in qua bellum geritur : perculſa bello, atque proſtrata iacent omnia. Vide,Ex bello calamitas.

Belli metus.

The feare of warre : It is to be feared that we ſhall haue ſharpe and cruell warre.

Belli magni timor impendet : res ad arma ſpectat: graue bellum in metu eſt : verſamur in timore magni belli:aduentare,appropinquare,adeſſe iam graue bellum videtur : graue bellum timemus, metuimus, formidamus,

midamus, extimeſcimus, pertimeſcimus.

Belli reliquiæ extinguendæ.

To quenche the laſt ſparkels that remayne of the warre.

In eam curam incumbe, ne qua belli ſcintilla relinquatur, vt belli extrema deleas, vt belli reliquias perſequare, atque conficias, vt profligatum à te, confectum, abſolutum, ſublatum penitus bellum lætari poſſimus.

Bellum renouare.

To renewe warre: to begin the warres a freſh.

Lepidus bellum ciuile inter ciues renouauit, redintegrauit, ſuſcitauit iam extinctum, inflammauit iam reſtinctum, rurſus excitauit, concitauit, denuò commouit, conflauit, nouo bello ciues implicauit, ciues in bellum denuò coniecit, magnis belli fluctibus obiecit, ex præſenti iam tranquillitate magnas belli tempeſtates commouit, excitauit.

Bellum ſuſcipere, temerarium eſt, finire virtutis.

To beginne warre is oftentimes raſhnes, but to ende the ſame as it ought to be, is alwayes the point of wiſedome and manhoode.

Bellum ſuſcipere, inire, inferre, mouere, ad bellum aggredi, arma capere, ire ad arma, ſæpè temeritatis eſt: conficere autem, perficere, abſoluere, reſtinguere, ad exitum fœliciter perducere, victoria terminare, optato exitu concludere, non fortunæ ſolùm, ſed virtu-

tis etiam est argumentum: qui bellum suscipit, is temerè sæpè facit, temerario impellitur consilio, temeritatis impulsu peccat: qui verò belli extrema delet, bello finem imponit, finem facit, finem statuit, belli reliquias aufert, conficit, delet, non fortunę solùm, sed virtuti quoque acceptum referre debet.

Beneficij memor.

Myndfull of a good turne, I will neuer forget your curtesie, your benefites, your goodnes towardes me, while I haue a day to liue.

Tua in me officia nunquam obliuiscar, semper meminero, memoria tenebo, perpetua memoria tuebor, custodiam, conseruabo: tua erga me merita nulla vnquam apud me delebit obliuio: nulla dies, nulla temporis vetustas, non casus vllus, non fortuna magnitudinem tuorum erga me meritorum imminuet, ex animo meo delebit, tollet, auferet, obliuione delebit, obruet, obscurabit, extinguet: vigebit in me tuorum beneficiorum æterna, perpetua, nunquam interitura memoria: nullum apud me tuum beneficium intermoriturum existima: tuam in me singularem benignitatem, incredibilem liberalitatem semper in animo, semper in oculis habebo: tuum beneficiũ omnibus meis sermonibus illustrabo, efferam, exornabo: perire apud me, aut euanescere nunquam patiar: hærebunt mihi in animo, mente, memoria fixa permanebunt, impressa in animo ac mente patebunt, extabunt tua beneficia: vitæ par, æqualis erit recordatio meritorum tuorum: qui mihi vitam dies, ille ipse tuorum officiorum memoriam terminabit: finis mihi, ac terminus

terminus & vitæ,& benignitatis,ac liberalitatis in me tuæ idem erit, futurus idem eſt : quàm amanter me tractaueris,quàm benignè mihi feceris,quàm ſtudioſè in omni re commodaueris,quàm humaniter & benefice mecum egeris, quibus officijs amicitiam noſtram colueris,proſecutus ſis, quibus me rebus auxeris,ornaueris,honeſtaueris:ipſe mihi atque etiam alijs commemorabo : ita diu recordabor, quàm diu mihi viuere contigerit.

Beneficium collatum,ſine ſpe remunerationis.

A franke benefyte. or to beſtowe bountifully with out hope of recompenſe.

Contuli quæ in illum officia,beneficia, merita potui : etſi remunerationem planè nullam expectarem: quantum in me fuit, quantum efficere & conſequi potui, pro meo ſtudio, meaque induſtria complexus illum ſum,affeci,ornaui,auxi omnibus officijs: quanquam ab eo minimè parem gratiam expectarem,nullum officij genus,aut ſtudij,nullam omnino rem,quæ vel ad vtilitatem illius,vel ad laudem ſpectaret,omiſi, prætermiſi, infectam reliqui : licet futurum non ſperarem,vt memorem & gratum experirer: omnia quæ quidem præſtare mihi licuit, profecta in illum ſunt: cùm tamen ſpe nulla niterer, ſpes me nulla teneret, futurum aliquando, parem vt mihi gratiam referret, vt omnia mea paribus compenſaret officijs,remuneraretur officijs, æquaret officijs, vt vllum grati animi ſignum oſtenderet, vt ſe memorem gratumque probaret, vt vllum omnino ſtudiorum officiorumque meorum fructum ferrem, meam in illum voluntatem

tem & beneuolentiam, quandocunque res tulit, vbi tempus & occasio postulabit, re probaui, ostendi, significaui, declaraui, patefeci: spe tamen adductus nulla gratiæ referendæ: benè meritus de illo sum quàm potui studiosissimè: quanquàm illius erga me voluntati diffiderem, spem in illius voluntate minimam ponerem, pariter animatum in me fore non confiderem: licet fore non confiderem, vt paribus mihi responderet officijs.

Boni ciuis est publica curare.

A good cytizen, or a good subiect will haue his cheef regarde to the publique weale, or to the common wealthe.

Boni ciuis est, ad bonum ciuem pertinet, bonum ciuem decet, suam voluntatem ad publicam causam aggregare, accommodare, adiungere, conferre, cum publica causa coniungere, in omni sua voluntate, quid rationes publicæ ferant, quid respub. postulet spectare, intueri, attendere: nihil vnquam velle à publica re seiunctum, alienum, disiunctum, separatum, remotum, quod reipub. rationibus non conducat, expediat, vtile sit: quod reipub. commoda non postulēt.

Bonus ciuis esto.

Shewe thy selfe a good cytizen: take heede you be not founde an Ill subiect.

Da operam, enitere, vt bonum ciuem, bonum te ciuem præbeas, præstes, vt boni ciuis partes tueare, sustineas, agas, exequare, vt boni ciuis officio satisfacias, vt ea præstes, quæ bonum ciuem decēt, quæ expectantur ab eo qui boni ciuis nomen aucupatur: noli

li committere, caue ne boni ciuis in officio repræhendaris: ne boni ciuis officium prætermittas: ne quid à te fiat, ne quid committatur bono ciue minus dignum, indecorum bono ciui, ne ciuis eius, qui ciuitate dignus haberi velit, partes in te requirantur, officium in te desideretur, obeunda tibi sunt, præstanda sunt, non indiligẽter, aut languidè munera boni ciuis. Non repræhendar in officio boni ciuis: non committam, vt officium boni ciuis in me desideretur.

Breuiter.

To be shorte; at a worde.

Quid quæris? noli quærere: quid plura? quid pluribus? quid multa? quid multis? ne plura: pluribus: ne multa: ne multis: ne te multis morer: ne te multis teneam: quid opus multis? vt in pauca multa conferam: vt paucis concludam: vt rem paucis complectar, comprehendam, perstringam: vt summatim exponam, vt breuitate vtar, vt satietatem longæ orationis effugiam: ne longam orationem suscipiam.

Cæsar dux optimus.

Cæsar a worthie captayne, or generall.

Dux, imperator, rector exercituum Cæsar is fuit, quo præstantior haberi nemo possit: præfuit exercitibus Cæsar eximia cum laude: ductor copiarum fuit nemini secundus: copias duxit ac lustrauit admirabili rerum bellicarum scientia: gessit bella suo ductu, ea virtute ac vigilantia, non modò vt superiorem, sed nec omnino parem quenquam vt habuerit.

Cæsaris humanitas.

Cæsars

Cæsars humanitie, good nature, curtesie, or bountifulnes passeth all the rest.

Cæsar prȩter multas quibus floruit virtutes, vt virtutes, quibus enituit, quæ in illo viguerunt, multas omittam: ea fuit humanitate, eius humanitatis, ea præditus humanitate, vt nihil suprà posset, vt nemo cum illo conferendus, comparandus, æquandus: nemo illi par fuisse videatur: liberalitate Cæsar excelluit, omnibus antecelluit, præstitit, omnes vicit: nihil Cæsare humanius: humanitatem Cæsar ita coluit, vt nemo ad illum conferendus: nemo illo fuit ad humanitatem propensior: proprio quodam naturæ munere factus ad liberalitatem videbatur, singularem in exercenda liberalitate, & præcipua quadam laude dignum, iure Cæsarem dixeris: laudem liberalitatis, præter cæteros Cæsar tulit: laus liberalitatis vni maximè Cæsari debetur.

Cæsar vicit Pompeium.

Cæsar ouercame or vanquished Pompeie.

Cæsar Pompeium, cùm exercitum ipse haberet multis partibus inferiorem, pugna tamen fregit, prælio superauit, acie vicit, fudit, fugauitque: copias eius profligauit, in fugam coniécit, conuertit: victoria est potitus, victoriam tulit, obtinuit, consecutus est, adeptus est.

Calamitatum consuetudine sensus amittitur.

Custome or vse taketh away the payne: or smarte of miserie.

Malorum

Malorum vsus mihi sensum ademit: leuiora videntur quæ diu sustinui mala: occalluit iam animus diuturno malorum vsu: callum obduxit animo meo diuturna calamitatum consuetudo, sic, vt minimè sentiat, vt sensu prorsus vacet, vt sensum amiserit. Vide, Aduersa minus sentiunt.

Camillus Romam ex obsidione Gallorum liberauit.

Camillus deliured Rome from the seege of the Gaules, or Frenshmen.

Camillus vrbem Romanam obsidione Gallorum exemit, liberauit, ab obsidione vindicauit, ex obsidione eripuit, obsessam, septam, copijs Gallorum vndique cinctam, oppressam liberauit, in libertatem restituit, libertati restituit, libertate donauit, liberam reddidit, seruauit, seruauit incolumem, saluã, incolumem reddidit, salute atque incolumitate donauit: Gallos, vrbem obsidentes, obsidione premẽtes, vrbis libertati, castris circa collatis, imminentes, obsidionis corona cingentes, circumsidentes, castris positis ad vrbem, sedentes expulit, eiecit, in fugam conuertit, disiecit, fugauit, dissipauit, summouit, fudit, fugauitque.

Candor.

Sinceritie, By that time you shall knowe me throughly, you shall finde me no dissembler.

Cùm ingenium meum re perspexeris, cognoueris, expertus sis, vsu perspectum habeas, ipsa re cognitum: nihil in me insidiosum aut fallax debes agnoscere: abesse me ab omni dolo, omnique fraude, minimè dolosum, astutum, insidiosum, fraudulentum, nec tendis

dis fraudibus, parandis dolis, struendis insidijs assuetum, synceri animi, simplicis ingenij, apertæ voluntatis, rectæ mentis, alienum ab arte simulandi, fraudandi, fallendi, decipiendi.

Caput rei.

The verie grounde of the matter: the chiefe point.

Hoc rem continet: in hoc tota res agitur: in hoc sunt omnia, sita sunt, posita, collocata, constituta: ex hoc omnia pendent: hoc interest inter omnes partes, valet in omnes partes: hoc tanti est, eius ponderis est, eiusmodi est, vt omnia comprehendat, complectatur.

Castra metari.

To pitche his tentes, to laye seege to a place.

Apud Patauium castra posuit, locauit, constituit, fecit: metatus est: castra metatus est. Patauium obsidione cinxit, obsedit suis copijs, suo sepsit exercitu.

Casu causa cecidi.

My cause was ouerthroune by chaunce: by chaunce I had the ouerthrowe.

Vt causa ceciderim, litem perdiderim, euenit, obuenit, contigit, obtigit, accidit, factum est, casu factum est, casus tulit, fortuna fecit, fortunæ placuit.

Cato Censorinus, omnium innocentissimus in iudicium vocatur.

The

The most innocent Cato Censorinus was arreygned.

Cato cognomento Censorinus,qui Censorini cognomen tulit, qui Censorinus est nuncupatus, qui Cēsorini cognomine vsus est, cùm nemine esset probitate inferior,neminem haberet integritate superiorem,nemini de probitate concederet,bonitate excelleret, præstaret: quinquagies tamen accusatus est, in judicium vocatus est, postulatus est, ei dies dicta est, eius nomen delatum est,causam dixit vitæ suæ, actorum suorum, rerum à se gestarum rationem reddere, vitam suam, atque innocentiam probare coactus est, subijt iudicium, reus fuit, factus est,sedit reus, sedit reorum loco, iudicum tribunal adiuit, accusatorum audiuit impura maledicta,acerba conuitia,accusationis molestiam sustinuit.

Certò scias,te amari.

By thou assured,thou art loued.

Sic habeto,illum nemini concedere, qui te magis ex animo diligat:te illi neminem esse chariorem: neminem illo esse ad amandum propensiorem: singularem illius esse in te beneuolentiam:summam in illo esse ad te amandum, animi propensionem: velim sic habeas, pro certo habeas, planè credas, tibi persuadeas, prorsus animum inducas, in animum inducas, cum animo tuo constituas,pro certo habeas, pro explorato, pro comperto, oraculi loco, vt minimè dubites,minimè dubitanter credas, persuasum atque fixum in animo tuo sit,velim ita credas prorsus,vt minimè dubites, vt dubitatio tibi nulla relinquatur, supersit, reliqua sit:credas mihi itidem, vt oraculis crederes

deres:hoc mihi ita credas,vt editũ ex oraculo putes.

Cicero agendarum cauſarum artifex.

Cicero in plaiding was his crafts maſter, Tully for an eloquent lawyer had no peere.

In agẽdis cauſis Cicero omnibus antecelluit, præſtitit, vicit omnes, excelluit inter omnes, anteiuit omnes, anteceſſit: patronus Ciceroni conferendus nemo fuit, neque eloquentia, neque ſtudio, neque fide: ad iudices, ad tribunalia, ad cauſas tantum eloquentiæ, ſtudij, fidei, quantum Cicero, nemo attulit: in iudicijs, in foro, in forenſibus cauſis, in forenſi munere, in tractandis cauſis, in cauſarum patrocinijs, in defendendo, & accuſando par Ciceroni nemo fuit.

Cicero & Cato amici.

Cicero and Cato were great frendes.

Erant Cicero & Cato & amicitia & ſenſibus in Repub. coniunctiſſimi: amabant inter ſe vehementer Cicero & Cato, & erant pariter in Republica animati, & erant ſenſibus in Republica conſentientibus.

Cicero Platonem ſequutus eſt.

Cicero liked Plato beſt, and followed him moſt of any other.

Platonem Cicero vehementer autorem ſequebatur: Platoni tribuebat plurimum, ſummam fidem habebat, planè credebat, vt oraculo credebat. Platonem habebat eximium: ſingularis erat apud Ciceronem Platonis autoritas: errare Cicero cum Platone malebat, quàm cum alijs benè ſentire: plurimi apud Ciceronem erat Plato, faciebat plurimi neminem, plus apud

apud eum ponderis habebat nemo.

Cicero præter modum doluit mortua filia.

Cicero or Tully lamented, or tooke, the death of his daughter greuously, beyond, or past all measure.

Doloris plurimum Cicero hausit, accepit, cepit, tulit, ex morte, ex obitu, ex interitu filiæ, grauiter est affectus, magna sollicitudine affectus est, vexatus est, oppressus est: ita doluit, vt nemo magis: tam doluit, quàm qui maximè: obitum filiæ tulit acerbissimè, sic, vt iucunditatem omnem penitùs amiserit: summum attulit dolorem Ciceroni, dedit, peperit obitus filiæ: summam Cicero sensit acerbitatem extincta filia.

Cicero splendidè habitauit.

Cicero dwelleth very plaisauntly: had his house very well trimmed vp: was very fine and neet in his house.

Domo Cicero vtebatur cumprimis lauta, & pereleganti: habitabat Cicero lautissimè & iucundissimè, eæ Ciceronis ædes erant, in quibus neque lautitiam, neque elegantiam desiderares: erat in Ciceronis ædibus lautitiæ multum, atque elegantiæ.

Citò.

Spedely, immediatly, out of hande.

Rem aggrediar sine mora, absque mora, statim, confestim, è vestigio, nulla mora facta.

Ciuilis diſcordia ſopita.

The ciuile tumultes and diſcorde is qualefied or ſtayed.

Longius etiam ciuilis diſcordia manaſſet, proceſſiſſet, progreſſa eſſet, grauior eſſet facta, niſi ſenatus eam compreſſiſſet, repreſſiſſet: niſi ſenatus ei occurriſſet, obuiam iuiſſet, impedimenta obieciſſet, impedimento fuiſſet. Præclarum exemplum in poſterum vindicandæ ſeditionis de republica ſuſtuliſti.

Ciuitas ex virtute donata.

His vertue, his worthynes made him free of the citie. Not the welthi men, but the worthy perſonages for vertue and wiſdome, were enfranchiſed in Rome.

Non diuitiæ, ſed virtus aditum patefaciebat ad ciuitatem Romanam, ciuitate Romana donabatur, qui virtute, non qui diuitijs emineret: non opes, ſed virtus ciuitatem Romanam dabat: patebat Romana ciuitas virtuti potius, quàm diuitijs, ius Romanæ ciuitatis conſequebatur, dignus Romana ciuitate putabatur, recipiebatur in ciuitatem, ad ciuium numerum adſcribebatur, ciuis locum obtinebat, referebatur inter ciues, adſcribebatur in ciuitatem, particeps ciuitatis, ciuiliumque munerum fiebat, impertiebatur ciuitate, perueniebat in ciuitatem, ei ciuitas communicabatur, non qui opibus abundaret, afflueret, valeret, ſed qui virtute polleret, excelleret, præſtaret: non inſtructis, ac benè paratis à re domeſtica: ſed virtute præditis hominibus facilis erat, expeditus, minimè dubius ad Romanam ciuitatem curſus, via patebat, nullo

nullo negotio aperiebatur, ad iura muneraque omnia ciuitatis Romanæ, præmium Romana ciuitas erat.

Clarus apud ciues ſuos.

In great authoritie and eſtimation amongeſt his cytizens, or countrey men.

Vales auctoritate apud tuos ciues: magnus atque honeſtus es in ciuitate: magno es in honore, ac nomine apud tuos ciues: magni te facit patria tua, multum tibi defert, multum tribuit. Primarius, honeſtus, honeſto loco natus, optimæ inter ſuos ciues conditionis, tui te ciues magni faciunt: magnus es, honoratus, clarus apud tuos ciues: multum tibi ciues tui deferunt; patria tua tantum tibi tribuit, quantum fortaſſe nemini, atque adeò quantum prorſus nemini.

Clarus in Republica.

A noble gouerner of the common wealthe, a worſhipfull man, an honorable perſon, one of greate authoritie.

Vir clariſſimus, ſpectatiſſimus, & in reipub. maximis grauiſſimiſque cauſis cognitus, atque in primis probatus: homo valdè honoratus, multæ exiſtimationis & auctoritatis: cui plurimum tribuitur, cuius eſt grauiſſima auctoritas: cuius ſententia ac voluntas pondus habet: penitus adminiſtrandæ reipub. gnarus ac ſciens tractandæ reipublicæ: non parum verſatus in publica re: minimè omnium peregrinus in republica: omnes reipublicæ partes optimè tenens: minimè omnium rudis in republica: homo in rebus admodũ verſatus, magno rerum vſu, rebus agẽdis exercitatus.

Cogitate mutationes rerum humanarum.

To remembre or to call in mynde the chaunces of this life: to thinke vpon the immutabilitie of this worlde.

Intendite animos vestros, ipsi vobiscum consulite, inite consilia cum animis vestris: & quæ sit fortunæ vicissitudo, quæ mutatio, qui fluctus rerum humanarum, quàm varia tempestate iactetur hominum vita, cogitate, animaduertite, attẽdite, examinate, perpendite, cum ratione tanquam æquissima lance, diligenter æstimate.

Colloqui cum ipso non possum.

I can not abyde to speake, or to haue any conference and communication with him.

Vt illum adeam, ad illum accedam, ad illum me conferam, illum alloquar, sermonẽ cum illo habeam, illius vultum subeam, adduci nunquam potero, impetrare à me non potero, imperare mihi non potero, persuadere mihi ipse non potero, neque adduci mea sponte, neque vlla impelli ratione potero: nihil mihi difficilius, laboriosius, molestius, nihil maioris negotij, quàm vt cum illo sermonem iungam. Vide, Animum inducere.

Comes perpetuus.

An vnseparable companion: I will neuer forsake you.

Assiduum, perpetuum, vsque dum volueris, quoad volueris,

volueris, comitem me habebis, me tibi comitem prębebo: hærebo tibi vſque, tibi affixus ero, dum tua voluntas feret: nunquàm à te, nunquàm à tuo latere, niſi te volente, lubente, concedente, permittente diſcedam: nulla me res, niſi tua voluntas, auellet abs te, amouebit, ſeiunget, diſiunget, abiunget. Vide, Adiungam me tibi.

Commendatio diligentiſsima.

A moſt earneſt commendation, and praiſe: a moſt frendly writting in ones behalfe.

Sic tibi eum cõmendo, vt maiore cura, ſtudio, ſollicitudine animi cõmendare nõ poſſim: velim tibi perſuadeas, nihil me maiore ſtudio à te petere, nihil te mihi gratius facere poſſe, quàm ſi omnibus tuis opibus, omni ſtudio eum iuueris: peto à te maiorẽ in modũ, vel humanitatis tuæ, vel mea cauſa, vt eum auctoritate tua, quæ plurimum valet, conſeruatum velis, ita à te peto, vt maiore ſtudio, magiſue ex animo petere non poſſim: velim omne genus liberalitatis, quod & ab humanitate & poteſtate tua proficiſci poterit, non modò re, ſed etiam verbis, vultu denique exprimas: vehementer te rogo, vt cures, vt ex hac commendatione mihi quàm maximas, quamprimùm, quàm ſæpiſſimè gratias agat: velim eum omnibus tuis officijs, atque omni liberalitate tueare, ſi me tanti facis, quãti & ipſe exiſtimat, & ego ſentio, cures quamprimùm intelligam, hanc meam commendationem tantum illi vtilitatis attuliſſe, quantum & ipſe ſperauit, nec ego dubitârim. velim eum quàm honorificentiſſimè pro tua natura, & quàm liberaliſſimè tractes. velim eum quàm liberaliſſimè complectare. maximoperè & vt meum amicum, & tua dignum amicitia tibi com-

mendo: vehementer tibi gratum erit, si cum humanitate tua, quæ est singularis comprehenderis: sic eum tibi commendo, vt neque maiore studio quenquam, neque iustioribus de causis commendare possim: gratissimum mihi feceris, si huic commendationi meæ tantum tribueris, quantum cui tribuisti plurimum, id est, si eum quàm maximè, quibuscunque rebus honestè ac pro tua dignitate poteris, iuueris, atque ornaueris: peto à te maiorem in modum, vt ei omnibus in rebus, quantum tua dignitas, fidesque patietur, commodes, cures: vt is intelligat hanc meam commendationem maximo sibi apud te & adiumento, & ornamento fuisse: si vlla mea apud te commendatio valuit (multas autem valuisse plurimum scio) hæc vt valeat, rogo: maiorem in modum a te peto, vt cùm omnes meos æquè ac tuos obseruare pro nostra necessitudine debeas, hunc in primis ita in tuam fidem recipias, vt ipse intelligat nullam rem sibi maiori vsui, aut ornamento, quàm meam commendationem esse potuisse: eum si me diligis, eo numero cura vt habeas, quo meipsum: hanc commendationem, quàm his literis consignare volui, scito esse omniũ grauissimam: eum si tibi commendabo verbis ijs, quibus cum diligentissimè quid agimus, vti solemus, vix tamen studio meo satisfecisse mihi videar: genere commendationis mirifico, eoque planè, quod sit ex intima arte, intimoque ex animo depromptum, vsum me putato: commendo tibi eum non vulgariter, sed ita prorsus, vt quos diligẽtissimè, valdeque ex animo soleo: quanti apud te sum, tantum valere apud te commendationem meam, effice vt intelligam: eum tibi commendo ea commẽdatione, quæ potest esse diligentissima.

Commendo tibi hanc rem.

I pray

I pray you doe all that ye can possible in this cause: I leaue this matter to your honesty and discretion.

Omnem tibi rem, atque causam commendo, atque trado: eius negotium sic velim suscipias, vt si esset res mea, tibi commendo ac trado, vt grauissimè diligentissimeque possum.

Commoda & honor tuus curæ mihi sunt.

I will haue a speciall care both for your profite and worshippe.

Toto animo de tuis commodis, ornamentisque cogito: valdè laboro de tuis commodis & ornamentis: mihi tuus honor, & tuæ fortunæ etiam atq; etiam curæ sunt: de vtilitate, ac laude tua æquè ac de me ipso cogito: ita cogito, vt nemo magis: tam cogito quàm qui maximè.

Commodis meis non consului.

I haue not respected my owne profyte, I haue ben careles of myne owne commoditie.

Nullam hactenus vtilitatis meæ rationem habui: nullam rationibus meis operam dedi: de vtilitate minimum laboraui: vtilitatem minimè spectaui, curaui, quęsiui, sequutus sum: nullum in vtilitate studium posui, nihil industriæ locaui, nihil operæ consumpsi: diligentiam commodorum meorum causa nullam adhibui, ad res meas nullam contuli: res meas indiligenter administraui, tractaui. Vide, Rem meam non curaui.

Communis mons.

We haue both interest in this hill, We are ioyned lordes of this hill.

Hic tibi mecum, hic inter nos cōmunis est mons, diuisus aquarum diuortijs: particeps vterque nostrum huiusce montis est, mons hic pertinet ad vtrumque nostrum, iuris vtriusque nostrum est, ius habemus vterque in hoc monte.

Conatus in magnis laudandus.

In great and weyghtie affayres how so euer the matter fall out, the very attempt is prayse worthy: or to shewe a good will is commendable.

Qui facinus egregium aggrediūtur, ijs, etiamsi non succedat, laus tamen aliqua debetur: qui ad res præclaras animum adijciunt, animum adiungunt, sese applicant, sua studia conferunt, præclaris in rebus suam industriam exercent, operam ponunt, ij, vel si spem fortuna frustretur, fallat, vel si spes exitus non respondeat, vt id quod velint, minus assequantur, vt quò spectant, minimè perueniant: omni tamen excludendi laude non sunt, aliqua tamen eos ornari laude ęquum est: magna suscipiētibus, ad res egregias, nobiles, præclaras, eximias aggredientibus, vel si frustra labor suscipiatur, inanis opera sit, non planè fœliciter, non prosperè, non optimè, non omninò ex animi sententia res cadat, habendus tamen honor est: præclara conantes, in secundis tertijsque, si consequi prima non liceat, consistere laus est: qui ad summam gloriam suæ vitæ cursum dirigunt, qui summa petunt, ad summa conten-

contendunt, etiam si spe frustrentur, etiam si, quò intenderint non perueniant, etiam si metam non attingant, est tamen cur laudentur, non sunt omni prorsus laude summouendi, decus aliquod, mercedem voluntatis egregiæ, magni, præstantis, excellentis, excelsi, erecti animi præmium ferre debent.

Concessio.

Good leaue: I am well content, so it may be for your profite.

Quod ad me attinet, facilè patior, modò sine tuo incommodo fiat: modò ita facias, ne tibi incommodes, ne incommodo tibi sis, incommodo tibi sit, contra tuum commodum sit, tuo commodo aduersetur: quod commodo tuo facere possis, commodè facere possis, sine molestia tua fiat.

Concisi equites.

The horse men slayne and discomfited.

Omnes equitum turmæ occisione occisæ, cæsæ, concisæ, trucidatæ, obtruncatæ, profligatæ sunt. Vide, Milites egregij cęsi.

Conclusio epistolæ.

The conclusion or end of the epistle.

Finem scribendi faciam, si te primùm rogauero, vt me diligas: epistolæ clausula hæc erit, vt beneuolentiam in me tuam abs te petam: epistolam ita concludam: ita finem faciam, imponam: epistolæ clausula hæc erit, vt rogem, vt me diligas, teque hortor ad illud studium, vnde laus emanat maxima. Cùm otij paulum nactus ero, vberiores à me literas expectato.

Conie-

Coniectura.

A cōiecture, or gessinge: as I think, as I reckē.

Vt rationē ineo, ratione colligo, ex ratione conijcio: vt mea ratio est: vt mihi ostendit ratio, mihi ea ratione liquet, liquidò patet, facilè constat: quo die prælium commissum est, eodem naues profectæ sunt.

Consensus opinionum.

A consent in opinions: we are bothe of one minde or opynion.

Coniunctum est meum consilium cum tuo: consentiunt, concinnunt sentētiæ nostræ: nihil à tua mea distat, dissentit, discrepat opinio: idem sentimus: à tuo iudicio mea sententia non abhorret: idem sequimur: idem est vtriusque sensus: congruit cum opinione tua sententia mea: dissensio inter nos nulla est, dissensionis aut controuersiæ nihil: conuenit inter nos. Vide consilium probatum.

Consilium, consilij scopus.

The drifte of my counsell: this was my purpose or intent.

Cōsilium meum hoc fuit: hoc spectaui: hoc volui: hoc sequutus sum: id egi: huc retuli mea cōsilia, meas cogitationes: huc animū intendi, mētem direxi, cōsilia cōtuli: huc spectauit animus meus: hic animo meo, meisque consilijs scopus fuit. Vide, Finis cogitationū.

Consilium dare.

To geue counsell: this is my aduise if you will be ruled by me.

Hoc

Hoc tibi consilij do, tua de laude si laboras, tua si tibi laus curę est, cordi est: te hortor, adhortor, cohortor, suadeo, autor tibi sum: hoc est meum consilium: mei consilij hoc est: mea hæc est sententia, opinio, meus sensus, meum iudicium: ita censeo: ita mihi videtur, placet, probatur: si me audies, hoc facies: si meum consilium sequeris, mea tibi setétia si probabitur, me approbante facies: de mea sententia, meo consilio, meo suasu, me autore: si me putas quidquam sapere, non esse prorsus insipientem, aliquid videre: si meum consilium habet aliquid apud te ponderis, hoc facies, ages, aggredieris, suscipies, faciundum tibi iudicabis.

Consiliumq in dubijs petendum.

Counsell is to be asked in doubtfull matters, or it is to consult with his frendes in matters of doubt.

Sapientis est, incertis in rebus, dubijs, ambiguis, obscuris, in controuersia positis, in aliqua difficultate constitutis, in ancipiti rerum statu, amicos consulere, in consilium adhibere, ad amicos referre, ad cósilium amicorum confugere, amicorum consilio vti, sententiam exquirere, adire ad amicos consilij causa, petere consilium ab amicis, velle cognoscere quid amicis videatur, quid amici sentiant, qui sit amicorum sensus, quæ sententia, quid habeant opinionis, probent, censeant, iudicent, faciundum existiment.

Consilium probatum.

Counsell liked, or allowed of.

Consilium

Consilium mihi tuum probatur:idem sentio quod tu,meus cum tuo sensus congruit:assentior tibi: tuam sequor sententiam: rectè sentire mihi videris : accedo ad tuam sententiam. Vide, Consensus opinionum.

Consilium arduum.

It is a harde case, I wotte not what to doe,
It is harde to saye what is best,
I am at my wittes ende.

Difficilis deliberatio est:lubricus ad deliberandum locus:consilium capere nescio:valdè hæreo: impedita deliberandi ratio : consilium abest : explicare nihil queo:expedire me nequeo:inops cõsilij,inops à consilio sum,consilium diu frustra quęro.

Constans.

Constant, stayed, sure.

Hominem grauem, certum , minimè mendacem, minimè falsum,studiosum veritatis cognoui,expertus sum,nihil in eo leuitatis,aut inconstantię,nihil inane, varium,mutabile, inconstans: nullam animi infirmitatem , nullam sententiæ varietatem , nullam consilij mutationem depræhendi : magna præditum grauitate semper cognoui: is mihi semper visus est,qui sibi optimè constet,nihil leue committat,nihil inane cogitet,non facilè discedat à seipso,ægrè discedat à sententia, mutet consilium , susceptam opinionem abijciat,sensum deponat,de suo statu demigret,quem nulla res facilè abducat , auellat à sententia : cuius mentem huc & illuc,in hanc aut in illam partem,in quam velis partem,vtram in partem velis,non facilè flectas, ægrè traducas, cum labore torqueas, alieno tempore nihil

nihil loquitur,nihil agit ineptè, nihil nō loco,idem ei vultus in omni re,eadem in omni fortuna mens eſt.

Conſtantia laudanda.

Conſtance is prayſe worthie,or a commendable vertue,eſpecially in matters of the common wealthe.

Si quis in recta ſententia ſibi conſtat,ei magna laus debetur:tueri conſtantiam in recta ſententia,laudabile eſt,laus eſt,laudis eſt,laudi eſt,laudem habet, affert, parit, cum laude coniunctum eſt, egregium eſt, præclarum eſt, glorioſum eſt: perſeuerantem, pergentem, permanentem in recta ſententia, laus & gloria conſequitur, laus excipit immortalitatis: in recta ſententia laudabilis admodum eſt, laudibus efferenda,ornanda,honeſtanda,decoranda, ſtabilis & firma,& perpetua permanſio,tuenti acriter, & firmo in primis animo rectum conſilium, ſententiam cum ratione congruentem, cum ſalute reipublicæ coniunctam,quæ ſit in repub.in rempublicam, è re communi,in rem communem,è commodo publico,quæ valeat ad rempub.ad rem communem,ad commoda publica,decus eximium debetur. Vide Tenax ſententię.

Conſuetudine introductum.

Brought in by cuſtome,or men vſe.

Tralaticium hoc eſt, vſitatum, in more poſitum, more cōfirmatum:more comparatum:mos obtinuit: mos inualuit:moris eſt:conſuetudo ita fert:more fit.

Contemni ab omnibus.

Deſpiſed of all men,or naught ſet by.

Planè

Planè desertum esse me, atque abiectum intelligo: nullo iam loco sum, reiicior & contemnor ab omnibus: nullius iam pretii sum: ordinem nullum obtineo: fabula sum: nullus sum: habeor in postremis, despicior, despectus sum: nullius loci sum, nullius ordinis, postremæ conditionis.

Contemptus alterius iudicij.

It is nether here nor there, or I passe not what you thinke of me.

Facilè patior te ita de me sentire, existimare, opinari: tuum hunc esse de me sensum: contemno tuam de me opinionem, sententiam, iudicium: tuam de me sententiam inanem prorsus leuemque duco: parui est apud me tua de me sententia.

Contentio.

A controuersie.

Hæc vsque ad noctem ducta controuersia est, lis, contentio, pugna, altercatio. Iudicibus turpibus fratres conflictantur. Si paulò in eum liberius inuectus sum, vindicabit me personæ turpitudo. Pater tuus ita contendit, vt nihil vnquam magis. Locus videtur esse tecum expostulandi, querendi de te, tui accusandi. Singulari studio contendisti in me. Cæsaris posteà mira contentio est consequuta: quo maximè potuit studio Cæsar incubuit, enixus est, laborauit.

Contentus patrimonio.

Content with his patrimonie, or well pleased and satisfied with that his father left him by inheritaunce.

Rem

Rem mihi à patre traditam ſeruare, conſeruare, cuſtodire, tueri, incolumem tueri, non imminuere, ſatis eſt: nullam patrimonij partem imminuere, nullam adimere, nihil de patrimonio detrahere, patrimoniũ in eodẽ ſtatu retinere, ſatis habeo: contẽtus patrimonio ſum: de augẽdo patrimonio nihil laboro, cogito, curo, ſollicitus ſum, anxius ſum, curam nullam ſuſcipio, nulla me tenet, nulla ſollicitat, nulla exercet cura.

Continens ſis.

By continent, take good heede you kepe with in the bondes of temperance and modeſtie.

Caue, vide, ſtudium adhibe, conſilio vtere, diligenter animaduerte, aduerte, attende, quàm diligenter potes, ne continentiæ terminos tranſgrediare, ne longius progrediare, quàm continentiæ ratio præſcribit, ne, quos tibi continentia terminos præſcribit, eos tranſeas, tranſilias, traiicias, tranſgrediare, prætergrediare, iis excedas, ab iis excedas.

Continere ſe.

To ſtaye, to demeyne, to rule him ſelfe: to keepe within his compaſſe.

Velim te cohibeas: velim te colligas: velim te ad modum reuoces, ad rectam rationem reducas, intra rationis girum reuoces, traducas.
Homo eſt à cupiditate omni longè remotus.

Contra votum rei exitus.

An ende vnlooked for, and contrarie to that we wiſhed, or deſiered.

Non

Non cecidit vt optabam, præter meam voluntatē, contra voluntatem, contra quàm volebā, ſecùs ac volebā euenit: exitum res habuit alienū à voluntate, minimè cum voluntate congruentem, aduerſum voluntati: exitus rei, euentus rei voluntati non reſpōdit: optatum exitum conſequuta res non eſt, ad exitum non peruenit, res pro voluntate non ſucceſſit: cupiditatem fortuna fruſtrata eſt, fefellit, deluſit, irritam fecit: ſumma cupiditas, res planè nulla fuit: ſperatum euentum ſortita res non eſt, nacta non eſt, adepta non eſt. Vide, Ad finem optatum.

Copiæ in diſcrimine.

The armie in great perill, or daunger and diſtres.

Cæſar Hiſpanienſi bello Pompeii copias in ſummas anguſtias compulit, in maximas omnium rerum difficultates coniecit, eò redegit vt omnium rerum penuria laborarent, inopia premerentur, conficerentur, peſſimè acciperentur, in maximis anguſtiis, difficultatibus verſarentur, plurimis incommodis afficerentur, plurima ſuſtinerent incommoda.

Copiæ genere, non numero firmæ.

A ſtronge armie in prowеſſe and valiaunt courageous ſouldiers, but not in nombre of men.

Genere potius, quàm numero, firmum exercitum habebat Cæſar: frequentes admodum Cæſaris copiæ non erant, ſed fortitudine præſtabant: erat in caſtris Cæſaris virtus, multitudo non erat: non militum copia, frequentia, numero, ſed eorum virtute, robore, fortitu-

fortitudine, animi præstantia, corporis viribus valebat Cæsar: numero exiguus erat Cæsaris exercitus, firmitate amplissimus.

Crassus Romæ ob auaritiam malè audiebat.

Crassus was euill spoken of, or had an ill name at Rome, be cause of his coueteousnes.

Pessimè omnium Romanorum audiebat Crassus auaritiæ nomine: maximè omnium Romanorũ Crassus auaritiæ flagrabat infamia: aurum sitire: opes appetere maximè vnus omnium magis quàm cæteri, præter cæteros Crassus putabatur: nemini grauior, ac turpior in vrbe Roma, quàm Crasso, inurebatur auaritiæ nota, auaritiæ vitio Crassum magis, quàm quenquam alium hominum notabat opinio: incumbere ad opes, inhiare diuitiis tanto studio, quanto in vrbe Roma nemo præterea, Crassus existimabatur.

Culpa vacuus.

Without faulte: faultles, blameles.

In me conferenda causa non est: culpa vaco: culpam ego non sustineo: expers culpæ sum: affinis culpæ non sum: purus à culpa sum: culpam ignoro: longissimè absum à culpa: longè quàm remotus à culpa sum, tam absum à culpa, quì maximè: culpæ mihi non sum conscius: extra culpam sum: in culpa non sum. Vide, ab hac culpa vacuus.

Cum fratre locutus.

I haue spoken, or talked with your brother.

Hac de re cum tuo fratre multa verba feci, satis

prolixè ſum loquutus,lõgum habui ſermonem,multis verbis egi, longam habui orationem, oratio mihi cum tuo fratre fuit vberrima.

Cum imperio eſſe.

To beare rule, or to be in office and authoritie.

Geſſi maxima imperia, ſuſtinui, adminiſtraui maximas res: ſummis rebus præfui, ſumma mihi commiſſa ſunt imperia, credita, mandata, tradita: curam geſſi rerum maximarum: ampliſſimo imperio non ſemel vſus ſum:magno ſæpè cum imperio fui.

Cupiditas repreſſa.

He is ſtayed from hauing his will, or following his luſt.

Improbam illius cupiditatem refutaui, repreſſi, retudi, fregi: obieci me, oppoſui *illius* cupiditati, libidini,intemperantiæ: feci atque effeci,ne poſſet cupiditati ſuæ ſatisfacere, libidini obtemperare, iniquè cogitata perficere, improba conſilia ad exitum perducere: longius cupiditate proceſſiſſet, niſi incurriſſem,occurriſſem,obuiam iuiſſem,impediſſem,impedimento fuiſſem, impedimenta obieciſſem: rapiebat eum cupiditas, ego repreſſi: efferebat eum libidinis impetus,ego modum ſtatui.

Cura dubius.

I am in great doubt, or I wot not what to doo.

Anceps valdè ſum,in ancipiti cura verſor:non diſpicio,non diiudico, vtram in partem me dem, vtrum ſit rectius, conducibilius eligendum: conſilium non explico, exitum non reperio: animi pendeo: dubius ſum,

ſum,incertus ſum: exploratum,apertum, certum non habeo: dubitatio me tenet: difficilis mihi dubitatio eſt:verſor in dubitatione:teneor implicatus: variè diſtrahor: in vtramque partem animus inclinat: dubia cogitatione,ancipiti cura diſtrahor,iactor,verſor:pendet animus meus,fluctuat,labat in conſilio,nutat,non conſiſtit, nihil habet explorati: hæreo: nihil explico: nihil expedio:quid conſilii capiam,ignoro: explicata capiendi conſilii ratio mihi non eſt.

Cura ex amici morbo.

I am ſorrye for your ſicknes.

Tuus me morbus valdè ſolicitat, ſolicitum habet, graui afficit ſolicitudine,grauiter angit, afficit,affligit, acerbè vexat: moleſtiſſimus mihi tuus morbus eſt, valdè grauis, vehementer acerbus, amarus in primis, ſummæ moleſtiæ, ſolicitudinis,acerbitatis, curæ, doloris,angoris: ſummam ex tuo morbo moleſtiam capio,ſuſcipio,traho,haurio,ſumo: tuus me morbus in magnam ſolicitudinem adducit, grauiter commouet,maximè perturbat.

Cura meas res.

Looke to my thinges,take charge of my buſynes.

Proſpice,conſule,prouide rationibus meis: ſuſcipe me,reſpice fortunas meas,tuere me, complectere, foue: meæ tibi rationes curæ ſint:curam ſuſcipe rerum mearum.

Cura tuam dignitatem.

Looke,haue regarde,to your owne worſhip or credite.

Omni induſtria cōtéde,omni ſtudio labora,incū-be toto pectore,confer huc tuas omnes vires,tua ſtudia,curam,induſtriā:enitere quantum in te eſt,quantū in te ſitum eſt,quantum potes, quàm potes maximè, cunctis viribus ac neruis:hoc age diligenter, da operā quàm potes diligenter, ſummam adhibe diligentiam, ſtudio contende quàm licet maximo, quantum potes maximo,ſummo prorſus: hoc vnū cures, labores, ſtudeas in primis, pręter cæteras res præcipuè, potiſſimùm,ante omnia: ne tuæ dignitatis iacturam facias, ne de tua dignitate detrahatur, ne quid aduerſi dignitas tua patiatur,ne tua dignitas violetur,ne quod in tua dignitate damnum facias, ne quid feras detrimenti, ne qua labes aſpergatur, offundatur honori tuo, ne quam exiſtimatio tua iacturam patiatur, ne ſplendor dignitatis tuæ obſcuretur.

Curæ mihi es.

I am carefull ouer you,or my mynde alwayes runneth vpon you.

Nunquam de te non cogito: nullum à me tempus prætermittitur de te tuiſque rebus cogitandi: nunquam mihi ex animo effluis,excidis,diſcedis: excubo animo tua tuarumque rerum cauſa: in te, tuiſque rebus animus meus perpetuò eſt:meæ curę omnes in te ſunt: te ſemper ſpectat animus meus: meę cogitationes in te tuiſque rebus conſumuntur omnes.

Curæ mihi tuæ res ſunt.

I am carefull of your wellfare,or I am euer thinking on your profit,and deuiſing how to doo you good.

Toto

Toto animo de tuis commodis, ornamentiſque cogito:tuam vtilitatem aſſiduè ſpecto:hęret in animo meo de tuis commodis aſſidua cogitatio: ſi quid è re tua eſt, id maximè laboro: tuę mihi res, tuę fortunę curę vehementer ſunt: tuę rationes quid poſtulent, nunquam non attendo: omnis mihi de te, tuiſque commodis cogitatio eſt: tuam vtilitatem meę ſpectant cogitationes omnes: meas curas ad tuum commodum omnes contuli: animus meus in tua vtilitate fixus & locatus eſt.

Damni compenſatio.

A recompenſe of loſſe, or amends of hurte.

Ingenium intende, adhibe, confer huc, in hanc vnam curam intende, aciem ingenij tui acue, tuum ingenium, vt aliquam tam grauis damni ſarciendi rationem ineas, vt, quod accepiſti damnum, aliqua re compenſetur.

Damnum in re familiari.

I haue loſt all my goods, or all that I haue: I am vtterly vndon.

Naufragium feci rei familiaris: perijt mea res domeſtica: actum eſt de fortunis meis: prorſus euerſæ ſunt opes meæ: perdidi omnia bona: euertit me bonis omnibus fortuna: mearum opum nihil mihi reliquum fortuna fecit: afflictæ ſunt, profligatæ, ac perditæ, extinctæ, euerſæ meæ res ac fortunæ omnes.

Damnum à fortuna compenſat virtus.

All your ill fortune, wiſedome, and valiaunt courage will remedie or amende.

Quod à fortuna damnum accepisti, tulisti, resarciet, compensabit virtus: medebitur ijs malis virtus: quò te fortuna cõiecit, quibus te afflixit fortuna, quibus te calamitatibus implicauit fortuna, ijs te virtus expediet: vt acerbam fortunam sensisti, ita dulcem, ac suauem virtutem experieris: quantum detrimenti, incommodi, calamitatis, malorum à fortuna tulisti, tantos à virtute, atque adeò maiores fructus capies, percipies, feres, colliges.

Debilitata vi nocere.

He was litle able to doo me any harme, but yet the wreche did me all the spite or mischiefe he coulde.

Fractam illam, & debilitatam vim suam in me contulit: pro suarum virium infirmitate, imbecillitate, tenuitate nihil non egit, mihi vt incommodaret, obesset, damnum inferret, afferret, crearet, cunctis viribus, quæ illi supererant exiguæ, infirmæ, imbecillæ, ad meam perniciem incubuit, vsus est: vires illas, quæ illi reliquę erant imbecillę, infirmę, parum firmę, haud satis firmę, collegit & contulit omnes ad me opprimendum, euertendum, affligẽdum, perdẽdum, ad exitum, ad perniciem, ad meam summam calamitatem.

Debitor meus.

He is in my debte, or oweth me much mony.

Magnam mihi pecunię vim debet: magno mihi ære obstrictus est: est in meis nominibus ex pecunia satis multa.

Decet amicis subuenire

It is meet, or we ought to helpe our frendes.

Laborantibus amicis opem ferre, opitulari, auxilium ferre, auxilio esse, presto esse, subuenire, subsidio esse, adesse, minimè deesse debemus: amicos miseriis oppressos leuare equum est, ius est, decet, conuenit. si quid in malum ceciderit amico, accurrere, & erigere iacentem debemus.

De exitu consilij metus.

The issue and ende of the counsell is to be feared: I feare to what ende this counsell will come.

Metuo ne id consilii ceperim, quod explicare non facilè possim: exitum consilii mei extimesco: consilium à me captum, vt eum quem volo, exitum habeat opto magis quàm spero: vtinam consilio meo respondeat exitus: timeo tamen ne non ita sit: vereor, ne non optimè, quod deliberaui succedat, procedat: meum consilium quò sit euasurum, timeo: quàm fœliciter mihi euenturum sit ex consilio meo, planè non video, equidem aduersa metuo: timeo, mei consilii qui sit exitus futurus.

De fide dubium.

Doubte of credite or honnestie.

Si mihi fidem non habes, fidem apud te si non habet oratio mea, roga parentem tuum: interroga patrem, quære de patre tuo, sciscitare, cognosce patris tui sententiam, voluntatem, iudicium exquire.

Deliquium animi.

The faynting of the harte, or he was in a sounde.

Animus eum reliquit, destituit, defecit, deliquium animi passus est, intermortuus est, defecit: animo concidit: ita captus omni sensu est, vt è vita discessisse videretur. Magnus animi tui motus est factus.

De malè merito benè loqui.

To prayse one or to speake well of him, that hath deserued ill.

Licet non optimè de me sis meritus, bene tamen tibi dixi, honorificè de te sum loquutus, mea fuit in te honorifica oratio: verbum ex ore meo nullum exijt, nisi tua cum laude coniunctum: laudes in te contuli, licet immerentem: licet immerito tuo, laudaui tè, extuli, ornaui, affeci laudibus, præclara quædam in te contuli, dixi de te, quæ tibi laudem parerent: ijs de te verbis vsus sum, quę ad te honestandum valerent, vim haberent.

De rebus tuis me certiorem redde.

Certifie me, or let me hear of all your busynes and affayres.

Fac me certiorem, redde certiorem de toto statu tuo, & de omnibus consilijs: significa mihi, expone, aperi, explica, perspicuè demonstra, qui sit rerum tuarum omnium status, qui tuus animus, qui sensus, quæ consilia sint: fac, vt de tuis rebus, tuisque consilijs cognoscam, intelligam, certior fiam, ex tuis literis erudiar, instruar: imaginem rerum omnium, cogitationumque tuarum literis ostende.

Desiderium

Deſiderium vrbis.

A deſire of the citie, or I long to be in the citie.

Sum in vrbis deſiderio, deſiderio me vrbs afficit: deſiderium me tenet vrbis: vrbis cupiditate flagro: animus meus in vrbe eſt: vrbem ſpectat, æſtuat vrbis deſiderio, eſt in vrbis deſiderio.

De tuo conſilio decretum.

I haue determined to vſe your counſell.

Decreui, conſtitui, ſtatui, certum conſilium cœpi, planè animum induxi, nihil vt facerem ſine conſilio tuo: niſi tè approbante, niſi de conſilio tuo, niſi tuo conſilio vterer, niterer: deliberatum eſt, conſtitutum, iudicatum, captum conſilium.

Deus optimus.

A moſt iuſt, and almighty God.

Bonitas in Deo, iuſtitia, clementia, poteſtas tanta eſt, quanta poteſt eſſe maxima: ſingulari Deus bonitate eſt, incredibili iuſtitia, immenſa clementia, infinita poteſtate: is, qui cuncta creauit, condidit, architectatus eſt: ex nihilo excitauit, formauit, finxit: is, qui omnia regit, gubernat, moderatur, tẽperat: is, qui rebus omnibus præeſt, dominatur, imperat, à quo vno, cuius vnius à voluntate, nutu, imperio pẽdent omnia, cuius poteſtas omnia complectitur: cuius in poteſtate omnia ſunt: quem verentur omnia: cui parent omnia: omnium rerum autor, creator, conditor, opifex, artifex, effector.

Deus acta fortunet.

God spede you well, or prosper your doinges, workes, & enterprises.

Quod actum est, dij approbent, fortunent, secundent, benè velint succedere, fœlicem ad exitum perducant: dij faxint, vt id quod actum est, fœlix, faustúmque sit, optimè succedat, prosperum euentum sortiatur: dii faueant, probent, ratum esse velint, actum fœliciter, quod actum est: vtinam ex hac re contingant ea, quæ cupis, optata omnia contingant, nihil contra voluntatem eueniat, omnia secunda fluant, summa fœlicitas emanet.

Deus adest laborantibus.

God is present with the afflicted, or ready to helpe all such as be in aduersitie and neede.

Afflictos facilè diuina pietas excitat, egentibus opem fert, miseros subleuat, desperatione debilitatos confirmat, fulcit, sustinet, laborantibus subsidio est.

Deus præstò in aduersis.

God is at hande in aduersitie.

Perfugium habemus ad Deum in nostris calamitatibus, tranquillitas est in nostris tempestatibus, naufragium timentibus portus est: afflictos diuina pietas excitat: amplissima est diuina liberalitas: patet omnibus, latissimè patet, amplissimè patet, vbique locorum est, nusquam non est diuina benignitas: cui non benigne facit Deus? ecquis est, in quem Dei benignitas non extet, qui diuinam benignitatem non senserit, expertus

pertus ſit,re ipſa cognouerit,perſpicuè viderit, clariſſimè perſpexerit? nemo diuinam opem fruſtrà implorauit,præſto eſt,adeſt, opem fert, opitulatur, ſubuenit Deus inuocantibus eum, implorantibus eum, confugientibus ad eum.

Dieſcit.

The daye beginneth to appeare, or it is break of day.

Luceſſit,albeſcit dies:dies appetit, aduentat, adeſt: crepuſculum matutinum adeſt:ſol exoritur: tenebras fugat lux: nocti ſuccedit dies : noctē ſubſequtur dies: abeunte nocte dies aduenit,lux apparet.

Dies conſtituta.

A certayne daye,appointed,or a ſett daye.

Ad diem conſtitutam,præſtitutam,pręfixam, pręſcriptam, pactam de prouincia decedemus : ea, qua conſtitutum eſt, qua conuenit inter nos, die proficiſcemur,in viam nos dabimus.

Difficilia imperas.

You commande or bidde me doo ſuch things, which no man is able to bring to paſſe.

Soles ea mihi imponere,quę ſuſtinere vix poſſum, ea imperas,præcipis, iubes, mandas, committis, quæ vires meas exuperant, quæ præſtare, perficere,exequi vix poſſum: magni negotij eſt,ſummæ difficultatis,operæ non exiguæ, ad exitum ea perducere, quæ in mandatis à te habeo:dura nimis,grauia,difficilia mihi imperas.

Difficilis

Difficilis in conſuetudine.

Your company is nothing playſant, or you are ſo froward and churliſh that no man careth for your company, or deſiereth to be acquaynted with you.

Nimiùm acerbus es, nimiùm in conſuetudine difficilis, durus, aſper: tua conſuetudo difficilior eſt: abeſt conſuetudo tua ab omni ſuauitate: non ea eſt conſuetudo tua, quæ propter ſuauitatem expetatur: minimè iucunda eſt, amara potius atque odioſa tua conſuetudo: quis naturæ tuæ peruerſitatem in cõſuetudine ferat? quis te poſsit vti, homine omnium difficillimo, ſeueriſsimo, aſperrimo? quis tuam conſuetudinem expetat, carentem omni ſuauitate, nulla re iucundam? aſperitatis ac peruerſitatis tantum habet natura tua, quantum in conſuetudine ferri vix poſsit, vel potius planè non poſsit: vſus tibi nullo cum homine diuturnus intercedit, ita difficilis, ac durus es, ijs moribus, eo præditus ingenio. Néque benignitas, neque copiæ apud te ſunt. Vide Moroſus.

Dignitas imminuta.

A diſhonoring, or honor impayred.

Violari tuam dignitatem, imminui, offendi, lædi, oppugnari, damno affici, iniurias pati, detrahi de tua dignitate, minui, adimi, auferri, iacturam fieri tuæ dignitatis iniquè patior. Nihil vnquam feci, quod contra tuam exiſtimationem eſſe vellem. Si res exiget, pro tua dignitate vitam libentiſsimè profundam.

Dignitas ſpectanda.

An

An eſpeciall regard of your honor and honeſt eſtimation.

Hoc primùm te moneo, vt referas omnia ad dignitatem: propoſitum decus tibi ſit ante omnia, dignitati ſeruias, dignitatem ſpectes, ſequaris, dignitatis rationem habeas, nihil cogites à dignitate diſiunctum, nihil alienum à dignitate, nihil non cum dignitate, non cum dignitate coniunctum: tuorum conſiliorum, tuarum actionum finis, terminus, ſcopus honor ſit: prima tibi ſit, pręcipua, antiquiſsima dignitatis cura.

Dignitas inuiſa.

Honor enuied at.

Sunt, quos meus in hac republica ſplendor offendat: quos mea dignitas angat, vrat, torqueat, excruciet, pungat, grauius afficiat: quibus dolori ſit honor meus, quos amplitudo mea lædat, malè habeat, dolore moleſtiáque afficiat.

Dignitate integra, fortunæ damna contemno.

To keepe my honor I care not what loſſe I ſuffer.

Sit modò dignitas incolumis, adimi de fortuna, detrahi de fortuna, fortunam comminui, fortunarum iacturam fieri, fortunæ detrimenta non recuſo, contemno, nihili duco, in minimis pono.

Dignitatis meæ auctor es.

You were my firſt founder, or all my prefermēt and authoritie firſt began by you.

Dignitate

Dignitati meæ præfuisti: à te primum fluxit, manauit, profectus est, ortus est, natus est, extitit honor meus: tu meæ laudis origo, fons, principium fuisti.

Dignitati tuæ seruiet.

I will so order the matter that he shall set all his mynde to the furtherance of your honor.

Dabo operam, vt Francisci animum ab omni alia cogitatione ad tuam dignitatem tuendam traducam, conuertam: vt Franciscus omnia sua studia tuam ad dignitatem conferat: tua in dignitate figat, locet, statuat, ponat: tuæ dignitati dicet, dicata velit, assignet, dedat.

Dignus qui ametur.

Worthy to be beloued.

Est qui ametur: dignus est qui diligatur: amore hominum dignus est: sunt in illo, quæ amorem concilient: possidet quæ ad colligēdam beneuolentiam valent. Ad alliciendas voluntates, animos adiungendos, comparanda hominum studia, nihil desiderat, nihil in eo requiras, nihil ei deesse dicas: causas amoris in eo plurimas, odij nullam inuenias: ferreus sit, auersus ab humanitate, expers humanitatis, prorsus homo non sit, qui non illum amet, amore complectatur.

Diligentia desiderata.

I require greater diligence.

Velim te plus diligentiæ, curæ, operæ, industriæ, studij in scribendo ponere, locare, collocare, consumere: plus diligentiæ ad scribendum conferri à te velim

lim:operam nauare ſtudio maiore in ſcribendo cuperem:tuis in ſcriptis diligentiā deſidero,requiro,maiorem poſtulo:non ſcribis accuratè,non diligenter,non ſtudioſè,non ea,qua opus eſſet, quam res poſtulat diligentia:minus quàm oporteat diligenter: impiger in ſcribendo non admodum es. Scias ſuſpectum te mihi eſſe nomine negligentiæ.

Diſcedere.

To departe.

Mihi eſt in animo diſcedere, digredi, abire, proficiſci,locum mutare:de diſceſſu cogito: diſceſſum ſpecto,in animo habeo,meditor:animus eſt in diſceſſu.

Diſiunctio.

A ſeuering or parting.

Dirimere coniunctionem,diſcindere, diſſuere,diſiungere,ius omne coniunctionis tollere,delere,extinguere. Magno locorum interuallo diſiuncti ſumus. In ijs locis ſum, quò propter longinquitatem tardiſſimè omnia perferuntur.

Diuerſa œconomia.

A diuerſe way,or an other maner and faſhiō in gouernance and ordering of my houſe.

Genus rationum mearum diſſimilitudinem habet cum illius adminiſtratione domeſtica : non eadem in re domeſtica tuenda, in adminiſtranda re familiari, in curanda domo, in gubernatione domeſtica vtriúſque ratio eſt.

Diuerſa ratio.

An

An other waye of gouernance.

Dissentimus in regenda prouincia:in administratione prouinciæ diuersa est vtriusque ratio: nō eadem sunt vtriusque instituta : longè distat ab illius institutis mea consuetudo : aliud ipse spectat,aliud ego sequor: institutorum nostrorum dissimilis,diuersa ratio est.

Diuersæ sententiæ in concordibus animis.

Our hartes are one but our opiniōs are diuers, we two are of contrarie opinions, yet otherwise we loue one an other well enoughe, and a gre together like frendes.

Discrepant sententiæ nostræ,cùm tamen æquè nos inter nos amemus,mutu' inter nos amor sit: opinione dissentimus,non volūtate:nostræ sentētiæ nō congruunt,cùm animi tamen nostri in amore cōsentiant: non idem sensus est,non idem iudicium, eadem tamē voluntas , eadem beneuolentia : opinionum est inter nos dissimilitudo, non animorum , diuersa sentimus, eadem tamen volumus : animorum consensus inter nos est,opinionum dissensio.

Diuersæ opiniones.

Diuers opinions.

Opinionum dissensione discrepamus : non idem, aliter,diuersè,variè sentimus:non quod tibi,mihi idē videtur, placet,probatur.

Diuites gratiosiores.

Riche men are more in fauour,or more preferred and regarded.

Ea tem-

Ea temporum ratio est, vt, qui plus opibus valent, magis excellant gratia, gratiosiores sint: conferunt libenter homines ea studia in locupletiores, ditioribus fauent, student, suffragantur, præsto sunt.

Diuitiarum hoc, non virtutis est.

It is riches, and not vertue that wrought ill.

Copiarum hoc potius est, quàm virtutis: non hoc in virtute, sed in opibus situm est: facit hoc nō virtus, verùm copia diuitiarum: diuitiarum, non virtutis hoc est: pertinet hoc ad copias, non ad virtutes: non hoc virtus, verùm diuitiæ præstant: pendet hoc à diuitijs, non à virtute.

Diuitijs plurimum tribuendum.

Riches must be muche made of.

His temporibus magni faciendæ, pendendæ, æstimandæ diuitiæ sunt: commendat nobis rem familiarem temporum ratio: ea ratio temporum est, vt plurimum diuitijs tribuendum videatur, vt diuitias non in postremis habere debeamus, non vltimo loco ponere, non in minimis ducere, constituere, locare.

Diuturnam vitam omnes expetunt.

All men desire a long life.

Ecquis est, qui diuturnam vitam non amet, non cupiat, exoptet, expetat? cui diuturna vita non placet? quis diu viuere non cupit? diu vitam agere, diuturnam ducere, traducere, vitam agere, transigere, viuere, diuturna lucis vsura frui, diu inter homines agere, cum hominibus versari, in terris morari?

Doleo propter te.

I am sorie for thy sake.

Tua causa doleo, dolor meus à te est, prouenit, proficiscitur, manat, fluit: tu paris dolorem meum: tua causa fit, vt doleam.

Doleo exitio patriæ.

I am sorie for the ruine of my countrie.

Nemini concedo qui maiorem ex pernicie & peste patriæ molestiam traxerit: exitio patriæ ita doleo, vt nemo magis, vt nemini concedam: tam doleo patriæ interitu, quàm qui maximè: angor, torqueor, crucior, sollicitor, afficior pernicie patrię, sic vt nemo vnquam ex vllo casu, aut vlla omnino calamitate plus hauserit acerbitatis, grauius doluerit, maiorem dolorem ceperit, maiorem in sollicitudinem inciderit, deuenerit, adductus sit.

Dolor ex alterius dolore.

Your sorrowing maketh me heuie, or your sorrowe and payne greueth me as much as it doeth you.

Doleo dolorem tuum: dolore tuo mœreo: socius ægritudinis tuę sum, particeps sum mœroris tui, de tuo dolore communico: communis, par, simillimus: idem vtriusque dolor est: pariter ac tu, æquè ac tu, similiter ac tu, non aliter ac tu, non secùs ac tu, idem vt tu, nihilo leuius quàm tu, doleo, dolorem suscipio, capio, traho, haurio.

Dolore extingui.

To be consumed with sorrowe and payne.

Dolore

Dolore contabeſco, conſumor, conficior, perimor, exanimor: me dolor interimit, perdit: mihi dolor vitæ finem facit.

Dolores nimios ſuſtineo.

I am ouercharged, or ouerwhelmed with ſorowe.

Tantum doloris, ſollicitudinis, acerbitatis ſuſtineo, quantū ferri vix poſſit: ferendo dolori non ſum, impar dolori ſum: impares dolori vires meę ſunt, ad dolorem infirmę, dolore franguntur, vim doloris minimè ſuſtinent: roboris in me tantum non eſt, vt acerbitatem tam grauem queam perpeti. Vide, Extremè angor.

Dolor immodicus.

An immoderate or vnmeaſurable ſorrowe and payne.

Dolorem ſuſtineo, patior, fero grauem, acerbum, eiuſmodi, qui ferri vix poſſit: dolorem incredibilem capio, ſuſcipio, haurio, traho: dolore angor, conficior, excrucior, torqueor, affligor, vexor, perturbor, frāgor: omnes mentis meæ partes dolor exagitat, diuexat, perturbat, afficit: vexor in acerbiſſima ſollicitudine: dolore diſcrucior, diuellor, dirumpor, perimor, interimor, exanimor, contabeſco, opprimor, perdor: concidit animus meus ictu doloris, vi curarum, ac ſollicitudinis, concurſu moleſtiarum labefactatus, atque conuulſus: ita cecidit animus meus dolore perculſus, vt nulla res eum ad æquitatem poſſit extollere: iaceo in mœrore, ac ſordibus: curis maceror: ęgritudine cōtabeſco: ægritudine animi ita laboro, vt ſanari vix poſſim, vel potius planè non poſſim, vt ſpem ſalutis ami-

ſerim,ſalutem deſperem, de ſalute deſperem, ſpes ſalutis nulla omnino ſuperſit: verſor in ſummo dolore, acerba ſollicitudine,graui cura,moleſtia, ægritudine, angore,mœrore.

Dolores tui mihi ſunt acerbi.

I am ſorrye for your heuines, ſorrow and greife.

Tuæ me calamitates grauiter afficiunt : tua mihi nimis aduerſa fortuna grauiſſima eſt : tua me torquēt infortunia : tuis angor, excrucior , affligor, ſollicitor, vexor malis:miſerrimum tuæ vitæ ſtatum iniquiſſimè fero : ex tuis miſerijs dolorem haurio acerbiſſimum: tuæ me miſeriæ miſerrimum faciunt : miſer ſum tua miſeria : dolor meus ex tuo dolore pendet,tuis doloribus doleo,angoribus angor.

Dolor renouatus.

Sorow renewed.

Dolorem meum refricaſti : ſopitum excitaſti dolorem meum,quem dies iam pene ſanauerat.

Domi lates.

Thou lurkets at home.

Nunquam exis,nunquam egrederis cubiculo: pedem è limine cubiculi nunquam effers: extra cubiculum nemo te vnquam videt, perpetua tibi ſedes cubiculum eſt,nunquam euolas è tuo illo nido.

Dubia in aliud tempus vita.

It is vncertaine whether I ſhall liue vnto that daye,or I am not ſure to liue ſo long.

Optandum

Optandum eſt,vt ad id tempus ducere ſpiritũ poſſim : incerta ad aliud tempus vita eſt : vereor, ne non tam diu viuam, ne non vſque eò vitam producam:vitam quis mihi prętat ad illud tempus?explorata mihi ad eam diem vita non eſt.

Dubito de capeſſenda republica.

I am in doubt whether it be beſt to take the charge of the common wealth vppon me or not.

Integra mihi res non eſt ad conſulendum capeſſam nécne rempublicam : non eſt mihi libera, non expedita,non ſoluta de capeſſenda repub.deliberatio: liberam non habeo capiendi conſilij facultatem, de ſuſcipienda,gerenda, adminiſtranda republica:teneor implicatus, nec mea expedire conſilia poſſum de ſuſcipienda republica.

Dubium de ſtudijs alicuius.

I doubt what en de his ſtudies will haue.

Vereor, ne quam de tuis ſtudiis expectationẽ concitaſti, hanc ſuſtinere ac tueri non poſſis : vereor vt ſtudia tua expectationi hominũ reſpondeant : timeo ne ſtudiorum tuorum euẽtus ab hominum opinione diſſentiat,alius,atq; expectatur,exiſtat : timeo, ne tuis ſtudijs non is, qui expectatur exitus contingat:magna me dubitatio tenet, ne non eum, quem homines expectant,ſtudia tua fructum ferant.

Dubius animi.

All doubtfull,or vncertaine what to doo.

Ancipiti cura diſtrahor, iactor, verſor. animi pen-

deo, incertus animi ſum, pendet animus, inclinat huc illuc, fluctuat, iactatur, incertus eſt, quid conſilij capiat, vtram in partem me dem, ignoro: explicare conſilium, expedire me ex hac deliberatione, exitum meę cogitationis inuenire non poſſum, diſtrahunt me diuerſa conſilia: in vtramque partem ita multa ſuccurrunt, vt difficilis admodum ſit, minimè expedita, minimè explicata, minimè explorata, minimè certa, perobſcura, haud ſatis aperta deliberatio.

Dubius belli exitus.

The ende of warre is doubtfull, or no man is ſure when this warre wille end, or who ſhall haue the victorie.

Dubium eſt, dubitandum eſt, dubitari poteſt, in dubio eſt, eſt cur dubitetur, dubitationẽ res habet, ambiguum eſt, in dubio verſatur, in dubio poſitum eſt, in ambiguo, in ancipiti: planè nõ conſtat, non patet, non liquet, apertum non eſt, perſpicuum, dilucidum, dilucidè nõ patet, qui ſit belli exitus futurus: de belli euẽtu poteſt ambigi, certò diuinare, conijcere, augurari, affirmare non licet: exploratum non eſt, certa coniectura non eſt: in dubium vocari poteſt euentus belli, in dubium venire, in dubitationem adduci: poteſt in vtramque partem iudicari de belli euentu: anceps de belli exitu, ambigua, dubia, incerta, difficilis admodũ, obſcura, quæ obſcuritatis & erroris habeat multum: non ſimplex, non aperta, non perſpicua, parum certa diuinatio, coniectura, opinio eſt: coniecturam facere de belli exitu cui licet? quid in bello caſurũ ſit, vtram in partem inclinatura victoria, nemo diſpicit, videt, intelligit, nouit: exitum belli certa ratio non oſtendit, non promittit.

Dux

Dux ad virtutem.

A guide to vertue.

Omnem meam cogitationem in oſtendenda tibi virtute fixi & locaui, in tradenda tibi virtute ſum totus: hoc vnum mea ſpectat induſtria, theſauros tibi virtutis vt aperiam ac tradam: verſor in hoc ſtudio totus, vt aditum tibi ad virtutem patefaciam, vt ornem te virtute, vt ad virtutem, duce me, peruenias: hac in re, atque cura mens mea tota verſatur, quæ ſit dignitas, qui ſplendor, quæ pulchritudo virtutis, me magiſtro vt intelligas.

Egeſtas honoribus impedimento.

Pouertie is a ſtaye or hinderer of honor.

Sæpè aditum ad honores intercludit inopia, viam impedit, curſum moratur: ſæpe impedimẽto fuit: ſæpe fecit inopia, commiſſum eſt inopiæ culpa, ex inopia contigit, ne liceret ad honores peruenire, ne liceret expeditè progredi, procedere, curſum tenere in honorum via: egeſtas, rei domeſticæ difficultas, rei familiaris anguſtia, domeſticæ difficultates euntibus ad honores impedimenta obiecerunt. Vide Paupertas honoribus excludit.

Egregiæ equeſtres copiæ.

A noble and valiant troup of horſmen.

Vix credas, quantum in prælio valeat hæc equitum turma, quàm firma ſit, cuius roboris, quorum neruorum: hac equitum turma, hoc equitatu, hac equitum manu noli putare quicquã acrius, aut pugnacius eſſe.

Excellently, greatly, paſſing well, noble or honorable.

Summè, vehementer, valde, magnopere, etiam atque etiam, maximè, mirè, mirificè, incredibiliter, ſingulariter, vnicè, egregiè, inſigniter, cum primis, in primis, præcipuè, apprime, admodùm, maiorem in modum, mirum in modum, mirandum in modum, ſupra modum, extra modum, oppidò, eximiè, maximopere, non vulgariter, non mediocriter, non minimè, non ad aliorum exemplum, non ex communi conſuetudine, non vt ſolet, non vt mos eſt, non more, non ordine, non aliorum exemplo, extra morem, extra ordinem, præter exemplum, ſic vt nihil magis, nihil ſupra, nihil vltra, nihil tale, nihil ad aliud, vt conferri nihil poſſit, ſimile, par, æquale, eiuſmodi, eius generis nihil ſit.

E labore immortalitas.

Out of trauayle immortalitie, or the paynes you haue taken in your noble worke, ſhall neuer be forgotten: but your labour ſhalbe remembred and commended for euer.

Quos nunc ſuſcipis labores, ij te apud poſteros æterna gloria donabunt, afficient, illuſtrabunt, ornabunt, decorabunt, tuum nomen immortalitati commendabunt, ab hominum obliuione, ab interitu vindicabunt, tui nominis famam in omnia ſecula diſſipabunt, poſteritati tradent, omnium ſermonibus & ſcriptis exornandum, extollendum, celebrandum, honeſtandum, tuendum: conſequêris tuis laboribus, ne qua dies, tui nominis famam delere poſſit: vt omnis de te

de te poſteritas loquatur : nullæ tuas laudes literæ taceant, de tuis laudibus conticeſcant.

Elatus diuitijs.

Puffed vp in pryde with worldly wealth.

Tuæ te efferunt diuitiæ, non tuæ propriæ virtutes: inſolentia tua, arrogantia, ſuperbia, non ex animi, non ex ingenij tui pręſtantia, ſed ex opibus tuis manat: iſtã inſolentiam, elationem animi, ſpiritus immoderatos in te parit: non vlla tua ſingularis, aut præcipua facultas, meritorúmve conſcientia, ſed copia, diuitiæ, opes, res domeſtica, plus æquo maior, commodorũ abundantia, animos tibi facit : tollit te ad iſtam animi intemperantiã res familiaris: non vlla tua propria bona, non artis honeſtæ ſcientia, aut virtutis vlla poſſeſſio.

Eloquentia Ciceroni fructuoſa fuit.

Eloquence was gaynfull or profitable to Cicero.

Fuit Ciceroni eloquentia ſummo emolumento, peperit emolumentum, commoda, vtilitatem, copias, optima quæquæ, emolumentum attulit, profuit, fructum dedit, tulit, attulit, comparauit: magnum ex eloquentia fructum Cicero tulit, cepit, percepit, collegit, conſecutus eſt : admodum Ciceroni fructuoſum fuit eloquẽtia, vtilitatis eximiæ, commodorum neque paucorum neque mediocrium.

Eniti ſummo ſtudio.

To endeuour earneſtly : to trauaill in a matter with might and maine, or to labour and deuiſe all the wayes he can poſſible.

In ar-

In arcem huius causæ, in summam causam totus inuadam, omni vi, toto pectore incumbam: agam pro mea virili parte, pro mea parte, pro virili, pro viribus, toto pectore, cunctis viribus, omnibus neruis, omni meo studio, quantum est in me, quantum in me positum, in me situm, quoad possum, quantum valeo, quátum quidem ipse præstare possum, quantum consequi viribus licet: contendam omni studio: summè conabor: enitar omnibus tum animi, tum corporis viribus: conferam ad hanc rem omnes vires, omnia studia, quicquid erit in me industriæ, operæ, curæ, diligentiæ: minimè parcam viribus: elaborabo pro viribus: nullum studium, nullam operam, aut industriam prætermittam: dabo operam, quantum in me erit, pro eo quod in me erit.

Error perniciosus.

To doo amysse herein is very perilous, if you shall doo otherwise then well, great daunger and harme is like to ensue therevpon.

Offensionem in primis esse periculosam, magno tibi futuram damno, tibi affirmo: si quid offendes, errabis, secus efficies, cōmittes, peccabis, labaris, si culpam cōmiseris, si quam in culpam incideris, si te minus honestè, minus sapienter gesseris, si te, quem non decet, eum præbueris, magno tibi constabit, non mediocre damnum, non leuis iactura consequetur: tuam culpam graui damno solues, magna mercede redimes, grauissimè lues.

Error pueritiæ.

The

The error and misdoing of youthe.

Multa leuiter,inani quodam studio,temere in pueritia committuntur : in prima ætate, primis annis, teneris annis,primis temporibus ætatis,à puero, ab ineunte ætate, ineunte pueritia, primo ætatis initio. Si ducem & auctorem , & moderatorem aliquem puer habuissem,non ita grauiter errassem.

Es mihi carissimus.

Thou art deerest vnto me, or I loue the best of all men,or aboue any thing in the world.

Nemo est omniũ, in quem magis, quàm in te mea sit propensa beneuolentia,qui mihi te sit carior,quem ego vehementius, quàm te diligam:quem ego maiore,quàm te beneuolentia prosequar,magis ex animo, quàm te diligam.

E studijs morbus contractus.

Sicknes gotten by ouermuche studie.

Ægrotabat ex labore studiorum : iacebat ob studiorum labores : morbo languebat ex intemperantia studiorum : malè se habebat , inciderat in morbum, quòd immoderatè studiis vteretur,quòd ei studiorum modus esset nullus , quia minimè sibi parceret in studiis:affectus grauiter est,valetudine vtitur aduersa,decumbit oppressus morbo, laborat morbo , valet pessimè ex nimia studiorum consuetudine , ex immoderato vsu.

Euentum fœlicem opto.

I wishe a happie ende.

Quod actum est,dij approbent, succedat, ex animi

ſententia ſuccedat, optimè, egregiè, præclarè cadat, procedat, optatum finẽ ſortiatur: exitum habeat cum animo tuo congruentem, quem ipſe vis euentum ferat: acta dij fortunent, confirment, rata velint.

Euentus rei fœlix erit.

The ende ſhall be happie.

Exitum res habebit, mea quidẽ vt ſpes fert exoptatum, fœlicem, qualem volumus, & optamus: res ex animi noſtri ſententia ſuccedet: ſucceſſu res, quo volumus, eo concludetur ac terminabitur: euentus rei erit optimus: euadet res, quò volumus: non aliter cadet, ac volumus: ſequetur id, quod optamus: optatis fortuna reſpondebit: res conſequetur exitum, euentum, finem exoptatum.

Euentus dubius.

The ende is doubtfull.

Vtrum res eum finem qui principio reſpondeat, à principio non diſſentiat, non diſcrepet, habitura ſit, ignoro: futurúmne ſit, vt extrema cum primis contexantur, coniungantur, extrema primis reſpondeant, conſentiant, ſimilia ſint, non diſpicio: quem ſit exitum res habitura, ſimilémne, an diſſimilem principio, ſuſpicari non poſſum.

Ex alterius virtute ſpes.

Hope in the vertue, or proweſſe of other.

Tua præclara facta, actiones egregiæ, tuæ res geſtæ, ea quæ geſſiſti, quæ tuæ ſigna virtutis oſtendiſti, virtus re perſpecta, perſpicuis teſtata ſignis, præclaris factis declarata, excitauit eos, qui antea timore perculſi

culſi iacebant: animos à metu ad ſpem reuocauit, retulit, reduxit, tranſtulit.

Ex auaritia multa mala proueniunt.

From coueteouſnes ſpringeth muche euell.

Parit auaritia multa mala: exiſtunt, naſcuntur, proficiſcuntur, proueniunt, effluunt, emanant, exoriuntur ex auaritia multa mala: multorũ malorum cauſa, origo, principium, fons, radix auaritia eſt: multorũ malorum cauſa referenda ad auaritiam, conferenda in auaritiam, adſcribenda, aſſignanda, tribuenda auaritiæ eſt: culpam ſuſtinet auaritia multorum malorum.

Ex bello calamitas.

Of warre miſerie.

Summis difficultatibus regionem vniuerſam bellum affecit: magnæ calamitates ex bello, belli cauſa, propter bellum acciderunt, euenerunt, obuenerunt, contigerunt, obtigerunt, illatæ ſunt, allatæ ſunt, oblatæ ſunt vniuerſæ regioni: vniuerſam regionem in multas difficultates bellum coniecit, impulit: exitioſum, pernitioſum, calamitoſum vniuerſæ regioni bellum fuit: exitio fuit, damno, detrimento, incommodo, calamitati. Vide Belli calamitas.

Excandeſcentia.

Great anger and wrath.

Exarſit iracundia vehementi: exarſit vehementer: excanduit, commotus eſt, incenſus, inflammatus ira vehementi: furere cæpit, furor illum inuaſit.

Excellens.

Excellent, or paſſing good.

Virum

Virum excellentem, præstãtem, omnibus, vt aiunt, numeris absolutum, omni laude insignem, participem omnium virtutum, cui nihil desit, in quo nihil desideres, quem esse virum singularem dicas.

Ex concordia spes victoriæ.

Where vnitie is, there is hope of victorie, where men agree well together, theye are more like to haue the vpper hande.

In nostra concordia spem maximam pono victoriæ, ex vestra concordia victoriam spero, vestra concordia victoriæ mihi spem affert: vt spero, pro mea quidem spe, quantum quidem spero, nisi me spes fallit, vt animus meus auguratur, quemadmodum ipse mihi polliceor, victoria pariet, afferet, vestrę cõcordię fructus: nisi mea spes infirma prorsus est, erit victoria.

Excusatio non necessaria.

A needlesse excuse.

Superuacanea fuit apud me tua excusatio: officium excusandi sine causa suscepisti: non erat cur te excusares, causam excusandi nullam habuisti: minimè necessaria fuit excusatio tua: tuam excusationem non desiderabam, non requirebam, non expectabam.

Ex dignitate factum.

Done noblie, a noble acte.

Nihil fecisti, nisi plenissimum amplissimæ dignitatis, omnia tua facta cum dignitate vehementer cõsentiunt: in omnibus rebus maximè dignitatem spectasti: in omnibus tuis factis proposita tibi dignitas fuit, omnia tua facta ad dignitatem retulisti: quæcunque egisti, ad dignitatem omnia spectãrunt: gloria tibi

ſemper prima fuit, antiquiſſima fuit, maximi fuit, ante omnia, ſummo loco, primum apud te locũ obtinuit: ſcopus tibi ac finis in omni re dignitas fuit: tuarum actionum norma quædam & regula dignitas fuit: tua ſunt eiuſmodi facta, vt eximijs ornanda preconijs, diuinis decoranda laudibus, tollenda ad aſtra, ad cœlum efferenda videantur: tuis omnibus factis æterna gloria, immortalitatisque præmia debentur.

Ex gula obeſus.

Of muche eating and drinking commeth a groſe and fat lumpiſh body.

Niſi cibo parcas, à cibo abſtineas, cibum minuas, de cibo detrahas, tibi temperes, modereris in cibis, niſi cibo parcius vtare, pinguior euades, quàm ſatis eſt, nimium pingueſces, nimiam pinguetudinem indues, obeſior fies, nimia pinguedine laborabis.

Ex iniuria gloria.

Of iniurie renomme.

Illuſtrabit amplitudinem tuam hominum iniuria: quò magis obſcurare atque extinguere tuam dignitatem iniqui tui conabuntur, eò plus etiam ſplendoris accedet: eò clariùs elucebit, eò patebit illuſtriùs, eò fiet clarior atque illuſtrior.

Ex intellecta fraude deſperatio.

When he ſawe him ſelfe intrapped, or deceaued, he wolde haue ridde him ſelfe of his life.

Vbi ſe fraudatum, in fraudem inductum, fraude circumuentum, irretitum, captum, deceptum, fictis verbis inductum, fallacijs à veritate abductum ſenſit, intellexit, vidit, cognouit, vbi fraus illi patuit, manifeſtæ fallaciæ fuerunt, patefactus dolus: ipſe ſibi manus

afferre

afferre conatus est, voluntariam sibi mortem inferre, consciscere, voluntaria morte vitam abrumpere.

Ex inimicorum iniuria laus.

The iniurie of thine ennemies shall sett forth thy prayse, fame and renowme.

Illustrabit amplitudinem tuam inimicorum iniuria, quò plus ad te oppugnandum studij cōferent inimici tui, quò erit grauior in te impetus inimicorum tuorum, quò studiosius euertere te, ac tua commoda conabuntur, quò acrius ac vehementius in te erumpent, irruent, incurrent, inuadent, impetum facient, impressionem facient, suas vires intendent, suos neruos contendent, sese immittent, eò maior ad tuam existimationem fiet accessio, eò plus accedet ad tuam laudem, eò clarius tuæ splendor dignitatis elucebit, eò clarior atque honoratior euades, eò tua laus fiet illustrior, eò magis augebitur, amplificabitur, extolletur, illustrabitur honor tuus, eò sublimius tui gloria nominis ascendet, extolletur, efferetur, euehetur, eò plus amplitudinis, dignitatis, gloriæ, laudis, existimationis, honoris acquires, obtinebis, assequêris, consequêris, adipiscêris, tibi parabis, tibi paries, tibi comparabis.

Existimatio honesta in senatu.

A good report, or an honest estimation in the Senat.

Pulcherrimè stabis in senatu, si tuorum aduersariorum sententiam fregeris: locum obtinebis honestissimnm in senatu, magna tua erit in senatu existimatio.

Exitij

Exitij tuorum autor es.

Thou art the vndoing, the vtter ouerthrowe of all thine.

Tu tuorum omnium ſalutem afflixiſti: tuos perdidiſti: tuos euertiſti fortunis omnibus: tuis exitium peperiſti, perniciem attuliſti, ſummam calamitatem ac peſtem importaſti:in vltimum diſcrimen, in miſerrimum ſtatum, in hanc omnium deterrimam, omnibúsque miſerandam conditionem tuos adduxiſti.

Ex longa deliberatione, nihil.

After long deliberation nothing done.

Diu deliberatum, actum, conſultatum eſt, perfecta tamen, confecta, abſoluta, profligata, ad finem perducta res non eſt: exitum res non habuit, ad exitum non venit, perducta non eſt: deliberationem conſecuta res non eſt.

Ex minore cura in grauem coniectus.

From a leſſer care, to a greater.

A minore cura maximam ad ſollicitudinem traductus ſum: curam equidem antea ſuſtinebam, ferendam tamen, nunc ſollicitudine premor, quæ ferri non poſſit: hac ſollicitudine nihil grauius: vincitur animus meus, planéque frangitur hac tam graui ſollicitudine.

Ex omnibus cauſis tibi amicus ſum.

I am thy frende in all cauſes, or there are a thouſande reaſons why I ſhoulde, loue the.

Omnibus tibi neceſſitudinis cauſis cõiunctus maximè ſum, omnes mihi neceſſitudinum cauſæ, omnia neceſſitudinis ſumma iura, omnes neceſſitudines intercedunt: mihi tecum omnia ſunt: ita multæ mihi tecum conſuetudinis cauſæ ſunt, vt nihil poſſit eſſe cõiunctius. amo te ſingulariter omnibus de cauſis, omnibus ad te amandum cauſis adducor, moueor, impellor, cauſam tui diligendi nullam non habeo. quid eſt, cur te non etiam atque etiam diligam?

Experiẽtia magiſtra multarum rerum.

Experience the ſcolmaiſtreſſ of many thinges.

Multa diſcuntur, percipiuntur ab experientia: multarum rerum ſcientia, cognitio, intelligentia, doctrina capitur, ſumitur, hauritur ab experientia & vſu: multa cognoſcũtur experientia duce: multarum rerum magiſter eſt vſus, multa docet, oſtendit, patefacit, viam aperit vſus ad multarum reum ſcientiam: erudimur valdè, inſtituimur, expolimur: ex ignorantiæ tenebris educimur, ad ſcientiam multarum rerum experientia duce peruenimus: multarum rerum ſcienti am conſequimur, experientiam ſecuti, experientia docti, experientia magiſtra.

Experientia vacans.

Without experience.

Rudis es, imperitus, nullius experientiæ, vſu minimè doctus, vſu expers, rudis in rebus, nouus tanquam hoſpes, planè peregrinus, ab vſu rerum imperitus, parum verſatus in rebus, rerum inſciens, ignarus, expers: peregrinaris in rebus: res non tractaſti: experiẽtia vacas: vſum non habes.

Expers

Expers literarum.

Vnlettered, or vnlearned.

Literas planè non nouerat: parum in via literarum proceſſerat : literas vix attigerat, guſtauerat, literas à limine ſalutauerat : ex abditis literarum fontibus aut nihil, aut parum hauſerat : literis erat mediocriter, leuiter, vulgariter, non admodum, haud ſatis, haud multum eruditus, inſtitutus, inſtructus: planè, perfectè, abſolutè, exquiſita quadam ratione, excellenter, egregiè, pręclarè literatus non erat: longè aberat à perfecta literarum ſcientia: recōditæ, exquiſitæ, ſingulares, egregiæ in illo literæ non erant : vulgares in illo literæ erant.

Ex rei euentu homines de te exiſtimabunt.

Of the ſucceſſe, or as it falleth out in the ende, ſo men will iudge, eſteme and thinke, of you.

Ex euentu homines de te exiſtimabunt: rei exitum hominum iudicia conſequentur : vt res cadet, vt ſuccedet, vt euenerit, vt ceciderit, ita de te homines iudicabunt: qualis rei finis, exitus, terminus, euentus, concluſio erit, talem de te opinionem homines ſuſcipiēt: congruent, cōſentient in vtranque partem, hominum de te iudicia.

Expectationem meam fefelliſti.

You haue deceaued my expectation.

Fefelliſti opinionem meam : tractaſti me ſecus atque exiſtimabam : non eum in me, quem putabam te præſtitiſti: expectationi meæ nequaquam reſpondiſti:

cùm animo meo tua facta non conueniunt, consentiunt, congruunt: prorsus te alium, atque arbitrabar, sum expertus, re ipsa cognoui, sensi. Nō præstas mihi eum animum, quem debes.

Extra cōiecturam posita non scrutāda.

They are not to be sought after, that can not be gessed at, or that passe our capacitie.

Abstinendum est ab earum rerum sermone, omittendus, dimittendus, prętermittendus, abijciendus earum rerum sermo, suscipiendus, inducendus, habendus his de rebus sermo non est, quæ positæ non sunt in coniectura, minimè à coniectura pendent, à coniectura procul absunt, extra coniecturam sunt: quas coniectura ante capere, percipere, prospicere, prouidere, assequi, conijcere, coniectare, augurari, diuinare non licet: quæ sunt eiusmodi, vt eas vaticinari, ad eas coniectura propius accedere, de ijs certò conijcere, certam coniecturam facere, certus vates esse, coniector esse nemo possit: de quibus difficilis admodum coniectura, incerta & obscura diuinatio, obscurum augurium est: in quibus quid futurum sit, euenturum, quid afferre, parere dies, casus, fortuna, sors possit, suspicari non licet.

Extremè angor.

I am vehemently, extreamly, tormented or vexed.

Vehementissimè sollicitor: acerbissimè doleo: dolore angor incredibili: angor intimis sensibus, dolorem sustineo quantum ferre vix possum, vel planè non possum, quantum ferre vix, aut ne vix quidem possum:

possum:me conficit cura,me dolor exanimat: ita fluctibus curarum iactor, vt à portu prorsus excludar, longissimè dimouear, amouear, summouear, arcear. Vide, Dolores nimios sustineo.

Extremè infœlix.

The vnhappiest man of the worlde.

Nemo omnium, qui viuunt, me vno infœlicior, aut infortunatior est: meas miserias nulla æquat infœlicitas: mea est miserrima conditio, in summa versor infœlicitate: omnibus vexor, perturbor, exagitor infortunijs, calamitatibus, miserijs, malis: omnes me premunt miseriæ: infesta, infensa, aduersa, iniqua mihi sunt omnia: nulla est tam misera fortuna, quam mea fortuna non superet, quæ sit cum mea fortuna conferenda, quæ non infra meam fortunam sit: miserrimo sum fato, singulari, deteriore quàm quiuis omnium qui in terris degunt: meum est singulare fatum: singulari vtor fato: singulari fato natus sum: infausto nimiũ aduersóque sydere sum natus: hęc mihi nascenti dicta lex est, nunquam vt secunda fortuna vterer, nunquam vt miser non essem, perpetuis vt vexarer miserijs, angerer, cruciarer, torquerer, affligerer malis: mecum agitur infœliciter: prorsus infœliciter ago: suas in me vires nunquam fortuna non exercet: omnibus me fortuna machinis, omni telorũ genere, suis, quantascúnque habet, opibus, ac viribus oppugnat: non aduersa tantùm, sed euersa penitus est mea fortuna: quis est omnium mortalium iniquiore conditione, deteriore loco, quàm ego sum?

Ex valetudine amici voluptas.

Comfort to heare of the haelth of a frende.

Tua mihi valetudo magnæ voluptati erit, afficiet me voluptate, afferet mihi voluptatem, lætitiam pariet, gaudium, iucunditatem, oblectationem, hilaritatem: voluptatem capiam, suscipiam, percipiam, sumam, colligam, hauriam ex tua valetudine, corpore tuo confirmato.

Ex virtute gloria.

Glorie followeth vertue.

Gloria comitatur virtutem, virtutis comes est, virtutem sequitur, cum virtute cõiuncta, ad virtutem adiũcta: nascitur à virtute, oritur ex virtute, manat, proficiscitur à virtute: virtus gloriã parit, largitur, affert, ad gloriam ducit.

Exulauit æquo animo.

He toke his bannishment patiently.

Summa voluptate Metellus patria cessit, egregiáque animi alacritate abfuit: discessum è patria æquissimo animo tulit Metellus, & abfuit nullo dolore: Metelli animus, cùm è patria discessit, æquissimus, dũ abfuit, lætissimus fuit, erectus, alacer, minimè demissus aut deiectus. Vide, Metellus æquo animo exulauit.

Ex vultu homo cognitus.

His face bewrayeth him, or a man may partly perceiue by his face, what mynde or affection he beareth inwardly.

Quoad ex facie, ex vultu, ex oculis, & fronte potuit colligere, conijcere, intelligere, suspicari, vt potui de vultu, qui est index & imago animi, coniecturam facere,

facere,ex ea ſignificatione quam mihi vultus dedit, vt mihi vultus ſignificat,oſtendit, vt ſigna quædam,quæ animum in vultu coarguunt, patefaciunt, exprimunt, mihi demonſtrant, malè animatus in me eſt, peſſimè de me ſentit, inimicè cogitat aduerſus me: animo eſt mihi inimiciſſimo,admodum infenſo.

Facies honeſta.

A good face.

Facie liberalis eſt, facie liberali: facies ei liberalis eſt,pulchra, formoſa, quæ ad amandum alliciat, quæ amorem conciliet.

Facilè.

Eaſly.

Facilè,non difficulter,non laborioſè,paruo negotio, ſatis leuiter: qui ſapientia valet, fortunæ reſiſtit: ſapienti facile eſt,non difficile,non laborioſum, operoſum non eſt, negotij nihil eſt, difficultatis non eſt, laboris non eſt,difficilis operæ non eſt,impetum fortunæ ſuſtinere,tueri ſe ab iniurijs fortunæ.

Familiaritas diuturna.

Long aquaintance.

Multos annos vtor eo valde familiariter: magna mihi cum illo familiaritas,vſus,familiaris conſuetudo intercedit:mihi eſt familiaritate coniunctiſſimus: nihil eſt noſtra familiaritate coniunctius: eo ſic vtor,vt nec familiarius vllo,nec libentius:quotidiana mihi cū eo conſuetudo eſt:ita mihi familiaris eſt, vt nihil eſſe poſſit coniunctius: magno mihi familiaritatis vſu cōiunctus eſt,obſtrictus eſt: amicitia noſtra ſummam ad familiaritatem peruenit.

Fatum acerbum.

Harde happe, or euell destenye.

Fatum hoc meum est, vt miserrima quæque sustineam: hæc mihi nascenti dicta lex est, ea videor conditione natus, vt amarissimam fortunam in omni vita degustem, nihil vt boni videam in vita, nihil vt mali non subeam, sustineam, perferam.

Fœliciter pugnans.

Warring with good successe.

Sæpe cum Romanis exercitibus, copijs, Pœnus Hannibal fœliciter, prosperè, secunda fortuna, prospero euentu pugnauit, pugnas pugnauit, pugna certauit, acie conflixit, acie contendit, acie congressus est, prælio decertauit, depugnauit, digladiatus est, manus conseruit.

Feriari à negotijs.

To rest after trauaile.

Quies nunc à negotijs est: quiescunt negotia, prolatæ res sunt, negotia non geruntur, negotiorum nihil est, rerum nihil geritur, quiescũt homines à negotijs, feriæ sunt à negotijs, vacatio est à rebus gerendis, vacationem à rebus, quietem à negotijs concedit tempus. Hîc omnia iacent, hîc veternus omnes occupauit, omnes languent, omnes torpent, omnes frigent.

Festinanter agendum.

It must be done, or dispatched quicly or speedily.

Si tibi certum est, si habes exploratum, si pro certo existimas posse te illius regno potiri, cunctandum non

non eſt, differendum non eſt: producenda res non eſt, proferenda, proroganda, protrahenda, extrahenda, longius ducēda: ſine mora, ſine cunctatione, ſine vllo temporis interuallo aggredienda res eſt, tentanda, incipienda, facienda mora non eſt, interponenda mora nulla eſt, omnis eſt abijcienda mora, immorari, cunctari, lentè agere, indormire non oportet. Vide, Non cunctandum.

Feſtiua oratio.

A merry ieſt, or playſant ſaying.

Dicta dicit eiuſmodi, iis vtitur dictis, ita facetijs valet, ita bellè, ſcitè, venuſtè, argutè, ingenioſè, feſtiuè, lepidè iocatur, vt ſingulis verbis riſum excitet, commoueat, faciat, vt audientes mira voluptate perfundat: eius dictis, facetijs, iocationibus mirè capiuntur omnes.

Feſtiuus puer.

A playſant boy, a merry childe with a pleaſaunt and commely grace.

Nihil eſt eo puero feſtiuius, nihil lepidius: lepôres habet, quî amorem conciliet: lepôre, feſtiuitate, elegantia morum conferēdus cum illo puero nemo eſt.

Fides dubia.

You will cauſe or make men doubt of your honeſtie, faith or credit.

Venies in ſuſpicionem infidelitatis parum bonæ, ſynceræ, rectæ fidei: tua fides in ſuſpicionem adducetur, in dubium veniet, in dubium vocabitur: erit cur de tua fide non bene homines exiſtiment: ſuſpectus

eris

eris nomine infidelitatis: causam afferes de tua fide secus existimandi.

Filius frugi.

A thriftie childe, or of honest nature and disposition.

Est cur gaudeas, habes quod læteris, iustam lætandi causam habes, lætari iure potes: si gratuleris, iure facis, quod moribus tam politis filium habeas, tāta modestia præditum: quod is tibi sit filius, qui continentiā in tanta cæterorum insolentia, tam dissolutis moribus, tam immoderato luxu tueatur, & colat. Florere laudibus filium, summæ mihi gloriæ duco.

Finis cogitationum.

The ende of all my musing, intent, studie and deuising.

Hic est terminus, finis, scopus, quò intenduntur cogitationes meę: hęc est quasi meta, quò vt perueniam, elaboro, atque euigilo: huc spectat animus meus: huc me voluntas, huc iudicium & ratio ducit. Vide Consilium.

Fortis pro salute patriæ.

Stowte in the quarrell, or valiant for the safegarde of his countrey.

Egregia laude se dignum ostendit, summam gloriā cōsecutus est, quia patriam fortiter tutatus est, acriter, strenuè, vehemēter, acerrimum se patriæ defensorem præbuit, hostibus patriæ suum corpus obiecit, opposuit: ita pro patria pugnauit, vt fortitudinis laudē tulerit, prælia sustinuit pro patria, vires omnes ad salutem

tem patriæ tuendam contulit: pro ſalute patriæ defendenda contendit omnes neruos.

Fortuna ſecunda amicos habet plurimos, aduerſa nullos.

Proſperitie haht many frẽdes, aduerſitie none.

In proſpera, ſecunda, commoda, optima fortuna, florẽtiſſimis, proſperis, optimis rebus tuis, ſi tibi fortuna ſuffragabitur, fauebit, facilis erit, facilem ſe tibi, ac benignam prębebit, ſi tibi optimè cũ fortuna conueniet, ſi fortuna vteris proſpera, ſecunda, facili, benigna, ſi tibi erit optimè, ſi cõmodè tecum agetur, tranquillus erit rerum tuarum ſtatus, res tibi ad voluntatem fluent, commodis abundabis, amicorum copia florebis, amicorum multitudinem non deſiderabis: ſin ages infœliciter, fortuna vteris aduerſa, tuis commodis, atq; optatis aduerſabitur fortuna, inimicam fortunam experieris, tuis optatis fortuna non reſpondebit, malè tibi cum fortuna cõueniet, malè tecum agetur, incommodè tibi erit, caſus aliquis, rerum tuarum tranquillitatem perturbabit, perculſus fortunæ vi iacebis, languebis, iacebit fortuna tua, iacebunt res tuæ, commodorum inopia laborabis, aliqua te premet, vrgebit difficultas, infeſta fortuna vteris, infenſa, iniqua, aduerſa, difficili, dura, acerba, parum proſpera, parum ſecunda, parum facili, parũ benigna: tum amicos requires, amicorum inopia laborabis, omnes te deſtituent, deſerent, à te deſciſſent, diſcedẽt, recedent.

Fortuna deſperata.

A deſperate caſe, or a ſtate paſt all hope of amendement or recouery.

Eò

Eò te redactum video, vt ope humana ſeruari non poſſis, vt actum prorſus de te ſit, de tuis fortunis, de ſalute tua, vt ſpem habere melioris fortunæ nullam poſſis, vt ſpes melioris euentus nulla relinquatur, vt ipſa te ſalus ſeruare non poſſit.

Fortuna extrema vtor.

I am quyte vndone, or I haue loſt all that I haue.

Omnes & induſtriæ & fortunæ fructus perdidi: perierunt omnes fortunæ meæ: euerſæ ſunt, ac perditæ meæ res omnes: rerum mearum quid iam habeo? quid poſſideo? quid mihi reliquum fortuna fecit? ex meis priſtinis ornamentis & commodis nullum obtineo: mearum omnium fortunarum iacturam feci, perniciem tuli, ſubij, paſſus ſum: prorſus actum eſt de rebus meis: nihil mihi iam reliqui fortuna fecit: ita perij, ita ſum perditus, vt ſalutem planè deſperem: oppreſſæ iacent grauiſſima fortuna meæ res omnes: ita perditę ſunt fortunæ meæ, vt eas ſeruare ne ſalus quidem ipſa poſſit.

Fortuna vrbes ampliſsimas euertit.

Fortune hath ouerthrowne moſt noble cities.

Vi fortunæ aliquando perculſæ, & proſtratæ, iacebunt, fortunæ viribus perculſæ concident aliquando florentiſſimæ vrbes: præclaras vrbes obſcurabit aliquando, atque extinguet, tollet, perdet, malè perdet, prorſus affliget, planè opprimet, penitus euertet, omnino delebit fortunæ vis: erit aliquando, cùm vrbes ampliſſimæ iaceant, perculſæ vi fortunæ atque proſtratæ.

Fortuna

Fortuna omnia ſumma euertit.

Fortune hath ouerthrowne, or caſt downe the moſt renoumed and excellent thinges that euer were.

Facilè ſummos hominum principatus fortuna delet: euertit fortunæ vis opulentiſſima regna: nulla eſt poteſtas tanta, quam fortunæ poteſtas non exuperet, quæ fortunæ poteſtati non cedat, quæ fortunæ viribus frangi non poſſit: paruo negotio ſummos dominatus fortuna tollit, extinguit, labefacit.

Fortunæ inconſtantia animaduerſa.

The inconſtance of fortune ſpied.

Quò diligentius, ſtudioſius, accuratius cogito, attendo, animaduerto, meditor, mente animóque conſidero, in animo voluo, mecum ipſe perpendo, examino, pondero varietatem, inſtabilitatem, leuitatem, inconſtantiam fortunæ, euenta varia, varios rerum euentus, qui à fortuna pendent: quò magis ad fortunæ varietatem ſpecto, animum intẽdo, intueor, meas cogitationes conuerto, eò longius à cupiditate diuitiarum animum abduco, remoueo, aufero.

Fortunæ non fidendum.

Truſt not, hazarde not, committ nothinge, to the aduenture of fortune.

Non improbo, non diſplicet mihi tuum cõſilium, non repræhendo quod ad mercaturam exercendam, negotia gerenda, adminiſtranda, ad negotiandum te contuleris, ad mercaturæ ſtudium te adiunxeris: te tamen hortor, tibi ſuadeo, auctor tibi ſum, ne fortunæ fidem

fidem habeas,cõfidas,credas: ne te fortunæ committas,credas,tribuas:ne fortunæ potestati te committas: ne multum in fortuna ponas, ne fidam, stabilem, firmam,constantem,certam fortunam ducas:vt à fortuna caueas,cautè agas cum fortuna: minimùm tibi de fortuna pollicearis, spem in fortuna nullam reponas, constituas: vt fortunæ instabilitatem, leuitatem, inconstantiam, varietatem, mutationem, varios casus, vicissitudinem extimescas.

Fortunæ bona incerta.

The goodes of fortune are vncertaine, or fraill and mutable.

Quæ nobis fortuna largitur, detrahi, eripi, adimi, auferri, mutari facilè possunt. admodum incerta, instabilis, dubia, infirma diuitiarum possessio est, vsum diuitiarum nemo sibi certum ac perpetuũ potest promittere. quis præstare possit, diuturnam fore diuitiarum possessionem?

Fortunatus.

Happie or luckie.

Tuas fortunas nemo superat: æquas omnium fortunas: prosperè tecum agitur, sic, vt inuidere nemini possis: fœlicitate conferri tecum fortasse multi, præferri tibi,anteferri,præponi,anteponi certè nemo potest: ea fortuna vteris, quæ potest esse maxima: tam beatus es, quàm qui maximè: ita beatus es, vt nemo magis:ijs vel ornamentis,vel præsidijs redundas, quibus maiora esse nulla possunt: nihil nõ optabile consecutus es,nihil ad fœlicitatem tibi deest: ea possides, ac tenes,quæ beatam vitam efficiant, quæ sunt in vita expetenda, quæ qui possidet, fortunam accusare nullo

pacto

pacto possit, nullius fortunam sibi exoptare debeat: nemo est paratior ab ijs rebus, in quibus sita fœlicitas est: rebus omnibus affluis: nó est, quod quicquam desideres: optimus est rerum tuarum status: tibi satis est vel ingenij, vel fortunæ ad benè beatéque viuendum: animi, & fortunæ bona sic in te sunt, vt in nullo magis.

Fortunis & dignitate auctus.

Aduaunced to honor and wealth.

Lætor quòd magnas tibi tum fortunæ, tú dignitatis accessiones video esse factas, multum & ad fortunam, & ad dignitatem tuam accessisse, additum esse, tum fortunam, tum dignitatem tuam magnopere creuisse, auctam esse, amplificatam esse, valdè de fortuna simul, & dignitate auctum, quòd tua sit dignitas illustrior, domestica res amplior, quòd & honore magis quàm antea, florere & abundare cœperis fortunæ bonis, vehementer gaudeo.

Frui.

To haue the vse, or to enioye.

Est in bonis, fruitur bonis, bona tenet, possidet, fructus capit.

Fruor animo tranquillo.

To enioye a quyet mynde.

Credibile non est, quàm æquo animo sim, quàm fruar quiete, quàm sit animus meus omni cura vacuus ac liber, omni cura vacet, ab omni cura procul absit, quàm sit trãquillus animi mei status, quàm tranquillè seipso fruatur animus meus: æquitatem animi mei

mei vix credas, coniectura vix assequare, cogitatione haud facilè comprehendas.

Funus splendidum.

An honorable or solemne buryall.

Funus ei satis amplum faciendum curaui: dedi operam, vt funere satis amplo, satis magnifico, satis honorifico efferretur, vt exequiis honestaretur: exequijs eum honorificis prosequutus sum: honorificè sepultus est: sepultura honestatus est: funeris, exequiarum, sepulturæ honore non caruit: habuit in funere, quæ illum decorarent, illi honorem adderent, decori essent, honori essent.

Fuste percutere.

To strike with a clubbe.

Fuste illũ malè mulctare, malè accipere, percutere: fustem illi volebat impingere: fustis ictus volebat illũ experiri, fustis amaros ictus gustare, sensu experiri, vim & grauitatem sustinere, ferre, pati.

Gentes subactæ.

Nations ouercomed, or countries vanquished and subdued.

Multis regionibus breui auctum est imperium Romanum: multarum regionum accessio facta est ad imperium Romanum: multæ regiones ad ditionem venerunt, in potestatem redactæ sunt, subactæ sunt, ad imperium accesserunt, additæ sunt, adiunctæ sunt, iura potestatemque subierunt populi Romani.

Geo-

Geometra.

A geometer.

Geometricis literis perfectè eruditus:penitus cognouit Geometriam:tenet omnino Geometriam:callet omnino Geometricam ſcientiam: excellit in geometria : perfectam, abſolutam, ſingularem, eximiam Geometriæ ſcientiam poſſidet : ita proceſſit in Geometria,vt ad ſummum peruenerit : prorſus Philoſophiam cognouit : vincit omnes, præſtat omnibus, antecellit omnibus, nemini ſecundus eſt, parem habet neminem. Superior omnibus eſt in Geometrica ſcientia.

Gigantes immenſę magnitudinis.

Giantes of high ſtature,or maruelous great bignes.

Maximi inter cæteros homines feruntur eſſe Gigantes,extraordinaria,inuſitata,immenſa magnitudine,magnitudinis immenſæ: vaſtiſſima ſunt gigantum corpora, horribili magnitudine : non ſunt Gigantes cum cæteris hominibus corporis magnitudine conferendi:nemo noſtrûm eſt, qui gigantes magnitudine adæquet,qui gigãtum magnitudinem æquet,aſſequatur,qui gigantibus par ſit ; excellunt gigantes magnitudine inter homines reliquos,cęteris hominibus prę ſtant,antecellunt: gigantum magnitudo caret exẽplo, extra ordinem eſt, præter naturæ morem vaſtior eſt quàm mos naturæ ferat.

Gloria ex munere benè geſto.

Great honor and prayſe in executing his office well.

Hoc munus si cum laude administraueris,gesseris, curaueris, in hoc te munere si pręclarè gesseris, expressior & illustrior tua virtus erit: tua virtus patebit illustriùs,extabit apertiùs,magis quàm anteà patefiet, certiúsque cognoscentur animi tui bona:qui vir sis,& quantus,magis, quàm anteà, res ipsa declarabit, maiorem,quàm antea,ingenij animíque tui significationem dabis,teipsum oculis hominum aperies,ac patefacies:ipse sic te probabis,vt anteà nunquam.

Græcè & Latinè doctus.

Very well learned both in Greke and Latine.

Præclarè tenes & quæ à Græcis, & quæ à nostris prodita sunt:vnus optimè nosti non nostra solùm,sed etiam Græcjæ monumenta omnia. Est omni liberali doctrina politissimus.

Grata salus alterius nomine dicta.

You haue done me a great pleasure in doing my commendations.

Quod eum saluere à me iusseris, meo nomine salutaueris, quod ei meis verbis salutem dixeris, amo te plurimùm.

Gratia reconciliata.

Reconciled or brought in fauour, or made frends agayne.

Inimicitias deposuimus: in gratiam redijmus: reconciliati sumus:odiū dimisimus,abiecimus,deposuimus. Vide,In gratiam redire.

Gratia excidere aliorum culpa.

To leese the fauour once obtayned by the faulte of [illegible]her.

Gratiam tuam extinxit, perdidit, afflixit omnem, apud omnes deleuit, non tua, sed tuorum culpa: factũ est minimè quidem tuo, sed tuorum vitio, vt, qua florebas gratia, eam amitteres: perijt quod habebas gratiæ, tuorum culpa, non tua: commissum est à tuis potius, quàm à teipso, per tuos potius, quã per teipsum, vt esses non vt antea, gratiosus, vt ea gratia, qua fruebaris antea, prorsus excideres, vt amitteres hominum studia, vt ex animis atque amore hominum effluceres, excideres.

Gratus ero.

I will be thankfull or doo my endeuour to requyte your deserts and curtesie.

Qui tibi ex me fructus debẽtur, eos vberrimos capies, percipies, ex me colliges, feres: remunerabor te, remunerabor tua merita: reddam beneficia: parẽ gratiam referam: tuis beneficijs respondebo: quæ debeo, soluam: eo, quo premor, tuorum beneficiorum onere leuabor: beneficijs compensabo: probabo me gratum ac memorem, paribus officijs: cumulatè tuis in me meritis satisfaciam: quæ in me contulisti, eadem recipies, aut paria. laxabo me quasi vinculis quibusdam, si planè soluere non potero, beneficiorum tuorum. Istam tuam liberalitatem semper in ore, animóque habebo.

Grauissimè me læsit, quòd amicum ignominia affecit.

He coulde not displayse me worse, then to

ſclaunder my frende, or ſclaundering my frende, he ſclaundereth me.

Ex omnibus iniurijs, quas in me contulit, coniecit, quibus me affecit, vexauit, exagitauit, inſectatus eſt, nulla mihi fuit grauior, nulla me grauius affecit, grauiorem nullam ſenſi, grauius nullam tuli, quàm cùm amici mei dedecus, ignominiã, dehoneſtamẽtum per ſummam iniuriam, nefandúmque ſcelus quęſiuit, infamiam amico meo machinatus eſt.

Habitu Hiſpanienſi.

Apparelled like a Spaniarde.

Ornatu Hiſpanienſi, Hiſpanorum more, indutus more Hiſpanienſi: ſpeciem hominũ Hiſpanorum veſtitu referens, præ ſe ferẽs: vt in Hiſpania ſolet: vt Hiſpaniæ mos & conſuetudo fert.

Hannibal bellicæ artis peritiſsimus.

Hannibal moſt ſkilfull in warlike affaires, or a verie expert ſouldiar.

Hannibal in re bellica, in rei ſcientia militaris, in gerendis bellis callidiſſimus, vaferrimus, verſutiſſimus aſtutiſſimus fuit omnium Pœnorum: vafritie, calliditate, verſutia, aſtutijs, aſtu, arte vicit, anteiuit, anteceſſit omnes Pœnos: præſtitit, antecelluit, ſuperior fuit omnibus Pœnis: excelluit inter Pœnos, parẽ habuit Pœnorum neminem: vafritie, calliditate, verſutia, aſtutijs, aſtu, arte omnium Pœnorum nemo cum Hannibale conferendus, comparandus, æquandus, cõponendus: ad eam calliditatem, vafritiẽ, artem, qua gerẽdis bellis Hãnibal excelluit, aſpirare ex omnibus Pœnis nemo potuit: in bellicis aſtutijs, atque artibus adſpirare ad Hanni-

Hannibalem ex Pœnis nemo potuit: quis Pœnorum Hannibali gerendorum bellorum ſcientia par fuit? quis perfectam belli gerendi rationem, vt Hánibal tenuit, calluit, nouit, poſſedit, conſequutus eſt, obtinuit?

Hic tibi ſit ſcopus.

Lett this be your marke, intent or purpoſe.

Hoc tibi ante oculos propone, pone, ſtatue, conſtitue, ad animum refer: huc mentem intẽde: huc ſpectet animus tuus: dirige tua conſilia, tuas cogitationes ad hunc finem: hoc tibi propoſitum ſit: mentis aciem in hoc intende.

Hiems horrida.

An extreame winter.

Teterrima ac fœdiſſima hiems eſt: hieme vtimur iniucunda, ac triſti: hiemem habemus perodioſam: nihil hac hieme fœdius, nihil horribilius.

Hoc ſapienti non obuenit.

This chaunceth not to a wiſe man.

Hoc in ſapientem minimè cadit: non eſt, vt obuenire hoc ſapienti poſſit: eſt hoc à ſapiente alienum: pertinere hoc ad ſapientem non poteſt.

Homo exploratus.

A well knowen man, or with whom I am well aquaynted.

Pulchrè hominem noui, probè noui, pręclarè, perfectè, planè, penitùs ſenſus eius egregiè teneo: habeo illum omninò cognitum: neque ipſe me, neque ſtatus eius vlla ex parte latet, præterit, fugit: qui ſit, quo ani-

mo,quo ſenſu,quo ingen io prædítus,optime noui.

Honeſtum vtili anteponendum.

Honeſtie is to be proferred before profite.

Honeſtum vtili præferendum, præponendum,anteponendum:debemus honeſtum ſpectare,colere,diligere,curare,ſequi magis,quàm vtile:pluris,quàm vtile æſtimare,facere,pendere,putare,reputare,ducere: de honeſto potius , quàm de vtili laborare , cogitare, curam gerere : propoſitum habere honeſtum potius, quàm vtile : ad honeſtum potius , quàm vtile , noſtra conſilia,ſtudia,cogitata intendere,dirigere:antiquior, potior,prior nobis debet eſſe de honeſto cura, quàm de vtili:vtile contemni, præ honeſto,decet : in noſtris conſilijs, & cogitationibus plus honeſto , quàm vtili debet eſſe loci:ſpectare honeſtum potius,quàm vtile, conferri , referri ad honeſtum potius , quàm ad vtile, noſtra conſilia , noſtra ſtudia , noſtra debet induſtria: maiorem decet honeſti rationem habere , ducere, quàm vtilitatis.

Honor.

Honor and worſhipe.

Exiſtimatio, dignitas,honeſtas,honor, optima fama,amplitudo,honeſta opinio.

Honore afficere.

To honore,eſteme and reuerence.

Et ſi te in tuenda,colenda,conſeruãda amicitia ſatis leuem,parum conſtantem, minus firmum cognoui,à me tamen omnia ornamenta proficiſcentur:nullum in te ornando, honeſtando, colendo locum , aut tempus,nullum ſtudij genus,officij,obſeruantiæ prætermittam:

termittam:fauebo tuæ dignitati,existimationi,honori:nullo non loco, nullo non tempore, quibuscunque rebus potero,conferam,referam,intendam ad honorem ac dignitatem tuam,omnia mea studia,officia,omnem industriam,curam,operam,diligentiam: figam & locabo in tua dignitate omnia mea studia: augebitur, amplificabitur meo studio tua dignitas: accessio tibi dignitatis meo studio fiet:tuæ dignitatis accessiones meo studio consequêris:meum studiũ honori tuo nullo loco deerit.

Honorem tuum defendam.

I will defende your honor.

Quod pollicitus sum, id re præstabo, vt honorem tuum defendã,tuear,vt honoris tui defensionem, contentionẽ,certamen suscipiam, vt pro honore tuo pugnem,contendam,certem, vt honorem tuum defendendum,tuendumque suscipiam.

Honoris tui rationem habebo.

I will haue consideration or regard to your honor.

Magnam omnibus in rebus tuæ dignitatis rationẽ habebo. Semper mihi tua dignitas ante oculos erit, proposita erit,erit antiquissima:meæ cogitationes tuã laudem spectabunt:animus meus in honore tuo fixus erit,ac locatus: in omni re quid honor tuus postulet, quid ferat,quid requirat,attendam.

Humanitas in primis colenda.

Gentlenesse or curtesie especially to be embrased and estemed.

Ex omnibus virtutibus nulla eſt, quæ magis hominem deceat, magis homini conueniat, in hominem cadat, ad hominem pertineat, homini magis propria ſit, quàm humanitas: cùm omnes virtutes, tum vna in primis homini colenda humanitas eſt: ita decent hominem virtutes omnes, vt primum ſibi locum vindicet humanitas: ita colendæ ſunt, ita expetēdę, ita diligēdæ virtutes omnes, vt præter cęteras amplectēda ſit humanitas: inter omnes virtutes vna maximè lucet, eminet, excellit humanitas: quęrendę ſunt omnes virtutes, ſed humanitati danda in primis opera eſt: vt Heſperus inter ſydera, ſic inter virtutes præcipuè fulget humanitas.

Humanus.

Gentle, courteous and frendly.

Qui plus habeat, poſſideat, oſtendat humanitatis, in quo plus humanitatis, plus officij ſit, qui ſit illi humanitate pręferendus, magis ad humanitatem propēdeat, humanitatis laude ſit illo præſtantior, humanitate magis abundet, illum humanitate vincat, ei præſtet, antecellat humanitate, hactenus cognoui neminem: nemo eſt illo maioris officii, humaniore ſenſu, officii ſtudioſior, in officio diligentior. A pueritia floruiſti artibus iis, quæ ab humanitate nomen acceperunt. In hoc humanitatem tuam agnoſco.

Iactura rei familiaris deprehenſa.

To finde my ſtocke impayred, or to finde what loſſe I haue ſuſtayned.

Si putaueris, ſupputaueris, duxeris, ſubduxeris rationes tuas: ſi, ſubductis rationibus ſummam facies rerum tuarum, ſummam colliges, perſtringes, conficies,

cies, in vnum coges, rei tuæ familiaris iacturã depræhendes, aperies damna rerum tuarum, detrimenta patefacies, intelliges, senties.

Idem omnium in re iudicium.

The consent or opynion of all men in a matter.

Communi sensu, consensione omnium, omnium iudicio, approbatione, sententia, consẽtientibus cunctis hominibus, approbantibus, nemine prorsus dissentiente, nulla cuiusquam discrepante sententia, acta res est, gesta, administrata: in ea re gerenda omnes cõsenserunt, consensus omnium par & idem fuit, omnes omnium sententiæ conuenerunt, nemo dissensit, sententiarum varietas nulla fuit, dissimilitudo voluntatũ, aut opinionum nulla prorsus extitit, sensu diuerso nemo fuit: omnes omnium voluntates, opiniones, sententiæ, iudicia congruerunt.

Idem fuit nostri doloris autor & vltor.

One man both the worker cause or begynner of all our sorowe, and the reuenger also.

Nostram vicem vltus ipse est: quem hostem, eundem suimet vltorem habuimus, eundem & iniquum aduersus nos, & iniquitatis atque iniuriarum vindicẽ habuimus: auctor fuit ac punitor doloris nostri: quod nostrum erat, ipse effecit, vt iniurias nostras in seipso vindicaret, vlcisceretur, persequeretur.

Ignarus rerum gerendarum.

Voyde of all experience, or nothing skilfull in douing and working of &c.

Rudis

Rudis es, ab vsu rerum imperitus: experientia cares, vsum rerum ignoras: non satis es in tractandis rebus versatus.

Ignauus.

Slothfull.

Hoc illi tribuebatur ignauiæ: commissum hoc et ignauia homines interpretabantur: causam huiusce facti in ignauiam conferebant: hoc ad ignauiam, inertiam, desidiam, languorem referebant: adscribebant ignauiæ, assignabant ignauiæ, ignauia hominis esse aiebant.

Ignominia affectus.

Sclaundered.

Ignominia sum à te affectus: tuli à te ignominiam: ignominiosè sum à te tractatus, mihi ignominiam intulisti, attulisti.

Ignominia affectus immeritò.

Sclaundered wrongfully.

Doleo, te immerẽtem conuicio iactatum, exagitatum, vexatum, malè acceptũ: angor animo, quòd ignominiã tuleris nulla tua culpa, quòd ignominia tibi sit illata immerẽti, quòd ignominiosè sis tractatus, ignominia sis affectus nullo tuo merito.

Immeritò accusatus.

Accused vniustly.

Accusas me innocentem, immerentem, insontem, nullo meo merito, immerito meo, iniuria, iniustè, iniquè, contrà quàm ius est, contrà quàm meritus sum,

contra

cōtra ius & ęquum, absque mea culpa: hæc in me sine causa confertur culpa: mihi adscribenda, assignanda, attribuenda causa non est: culpa vaco, culpa careo, lōgè absum à culpa: procul abest à me culpa: remotus à culpa sum: culpæ sum expers: extra culpā sum: nō hæret in me culpa, culpam non sustineo, affinis culpę nō sum, culpæ mihi non sum conscius, in culpa non sum: commissum à me nihil est quare videar accusandus: non erraui, non peccaui, non deliqui, lapsus non sum: nullam in culpam incidi, nullam cōmisi culpam, nihil commisi, admisi, perpetraui: nullo me scelere adstrinxi, obstrinxi, maculaui, inquinaui. Vide, Culpa vacuus.

Immeritò molestijs afficior.

Troubled without a cause.

Vexor, exagitor, iactor immerito meo: negotium exhibetur immerenti: molestiis & iniuriis afficior sine causa: commissum à me non est, vt hæc tam grauia sustinerem.

Immodestus.

Vnmodest, without modestie, shamlesse.

Locum in aula Romana non habuit, locus ei non fuit, ob immodestiam, impudētiam, temeritatem, imprudentiam, immoderatam vitæ rationem, quia parum modestus est, non satis modestè viuit: modestia, modo, ratione non vtitur: modestiam ignorat, longè abest à modestia, parū modestis est moribus, de modestia nihil laborat, nullum ei modestiæ studium est, expers est modestiæ, iudicij, prudentiæ, rationis: temerè agit, imprudenter, sine ratione, sine modo, immoderatè, immodicè, inconsideratè, inconsultò, prorsus sine consilio: quia inconsultus est, temerarius, imprudens,

dens,inconſideratus,immoderatus, immodeſtus, immodicus.

Impar es in amore.

An vnlike louer.,or vnlike in loue.

Animus tuus in amore mihi non reſpondit:parem in me beneuolétiam minimè declaraſti : tuæ beneuolentiæ ſignificationem non dediſti : non eſſe te mutuo erga me animo , pariter atque ego ſum in te animatum non demonſtraſti: tuum in me amorem non eſſe cum meo conferendum , inferiorem eſſe meo , infra meum eſſe indicaſti.

Impediunt ſtudia ſalutationes amicorum.

The often greting of my frendes. lett my ſtudie.

Crebræ amicorum ſalutationes ita me interpellant,vt prorſus me à ſtudijs abducant,auocent,abſtrahant,abripiant, auellant, amoueant : omnem prorſus colendi ſtudia facultatem,poteſtatem, frequẽtes amicorum ſalutationes eripiunt : nullam mihi ſtudiorum copiam, nullam ad colenda ſtudia, ad tractandas literas vacuam horam , nullum liberũ tempus relinqunt: fit ſalutationibus amicorum adeuntium ad me, ventitantium ad me amicorum officio , vt ſpatij nihil habeam ad animum literis excolendũ, ad ingenium ſtudiis exercendum:ita ſum occupatus,occupationis habeo tantum in excipiendis ijs , qui ad me officij cauſa adeunt , vt otij nihil ſuperſit ad ſtudia literarum tractanda, vt nullam diei partem arbitratu meo in ſtudiis ponere,ad ſtudia conferre liceat.

Impe-

Imperator.

The generall, or captayne generall.

Omnem cogitationem, omnia consilia, mentem prorsus à bellis auocauit, abduxit imperator, is qui nomine imperatoris insignitur, imperatoris titulo decoratur, imperatoris eximia dignitate fungitur, imperium in omnes habet, cuius imperium est, cui potestas est atque ius imperandi.

Imperatum, quod præstare nequeas.

To commande a thinge vnpossible.

Imperas mihi, iubes, mandas, id fieri à me vis, quod exequi, efficere, præstare neque debeo, neque possum: id mihi imponis, quod sustinere neque debeo, neque possum: das mihi rem in mandatis parum honestam, & eiusmodi, quæ vires meas exuperet.

Imperium annuum conficere.

To ende his yearly office.

Annuum munus confeci, absolui: annuo munere sum perfunctus: absoluta est annua mea administratio: administrationis annuę finem attigi, ad finem perueni: abiit annus imperij mei.

Impetus consilio repressus.

Violence repressed by wysdome.

Impetum perditorum hominũ tua prudentia, tuum consilium, tuum mẽtis acumen & vis eximia franget, debilitabit, irritum faciet, inanem reddet, reprimet, retundet. Impetum perditorum hominum tua virtus franget, reprimet ac retundet. Hominum improbitatem

tem infringent consilia tua.

Importunè epistola reddita.

Letters deliuered out of time, or in euill time.

Epistolam mihi non loco reddidit: reddendæ tempus epistolæ parum scitè obseruauit: tempus epistolæ reddendæ parum commodè cepit.

Improbandi.

Of disalowing.

Hæc mihi ratio rei gerendæ non probatur: non agis, vt agendum censeo: aliter agis, atque ego agendum existimo: cùm ita agis, à iudicio discrepas meo, discedis, dissentis, procul abis. Hic tuæ vitæ cursus offendit eos, qui te diligunt, optiméque tibi cupiunt.

Improbi ex iudicijs elabuntur.

The wicked escape cleare without punishment, or escape the censure of the lawe and are quitte.

Sæpè homines improbi, culpæ, criminum, delictorum, flagitiorum, scelerum affines, criminum labe infecti prorsus, atque inquinati, noxij, nocentes, sontes, iudicio liberantur, iudicum sententiis impunitatem assequuntur, à supplicio vindicantur, pœna eximuntur, pœnas vitant, effugiunt, euadunt ex iudicio, elabuntur, seruantur insontes, innocẽtes, expertes omnis culpæ, nullius affines culpæ, nulla infecti culpa, nullo astricti scelere, nullo contaminati flagitio iudicantur, non puniuntur, non vindicantur, non castigantur, merita non coërcentur pœna: pœnas non dant, nõ luunt, non pendunt: debitas pœnas non persoluunt, debito

ſupplicio non mulctantur, non afficiuntur pœna: pœnas factis, vita & moribus dignas, improbitati debitas non ferunt, non ſuſtinent, patiuntur, ſentiunt: ſæpè fit iudicum culpa, vitio, ſcelere, improbitate, iniuſtitia, perfidia, vt homines impuri, perditi, ſceleſti, flagitioſi, delictorum omnium participes, ſine pœna dimittantur, pœna eximantur, abſolutionem conſequantur, animaduerſionem effugiant: ſæpè non animaduertitur in homines nocētes, ſuppliciū de nocentibus nullum ſumitur, pœna nulla capitur, ſecùs ac meriti ſunt, ac eorum vita poſtulat, iudicantur, ſententię feruntur.

Improbi puniendi.

Wicked men or malefactours are to be puniſhed.

Animaduertendum eſt in homines nocentes: iuſta eſt in homines improbos animaduerſio: animaduerſione vti aduerſus improbos oportet: improbi afficiēdi ſunt pœna, vindicandi, puniendi, plectendi, vlciſcēdi, caſtigandi, malè mulctādi: ſumēdum eſt de improbis ſupplicium: capere pœnas de improbis æquum eſt: luant improbi pœnas factis dignas: debitum ſupplicium nefarij homines perſoluant: digna eorum factis in animaduerſione improbi plectantur pœna.

Imprudens.

Vnwiſe, raſh and vnaduiſed.

Nimium te inconſideratum, imprudentem, expertem conſilij, inopem conſilij, expertem rationis, inopem rationis, auerſum à ratione, propēſum ad temeritatem, immoderati ſenſus, præcipitis conſilij, nimius in agendo præcipitem, inſipientem, ſtultum cognoui.

Impu-

Impudens.

Impudent, or shameles.

Si tuum os haberem, si tuam imitarer impudentiam, si essem æquè ac tu, pariter ac tu, similiter ac tu, non secus, non aliter ac tu, ita vt tu, vti tu, queadmodum tu, sicuti tu impudens, ad impudentiam propensus, pudoris expers ac modestiæ, alienus à pudore, remotus à modestia, auersus à pudore, non immerito impudentissimus haberer: transis verecundiæ fines: abes procul à pudore: modestiam nullam retines, tueris, colis: non te pudor retinet: non te modestia regit, non verecundia temperat.

Impudenter peccas.

You sinne without shame.

Nulla tibi est ad facinus verecundia: nullũ tibi peccãdi modum verecundia statuit: peccas, abiecta prorsus omni verecundia: omni prorsus pudore es exutus: peccas sine modo: peccas impudentissimè: non te pudor vllus, non te modestia deterret, abducit, remouet à voluntate, à studio, à consuetudine peccandi.

In acie ceciderunt.

They fell in the fielde, or were slayne in the conflicte.

In illa pugna, illa acie, illo prælio, conflictu, ducenti homines insigni fortitudine præstantes obierunt, ceciderunt, mortem oppetierunt, occubuerunt, desiderati sunt: ducentos homines pugna illa sustinet. Vide Milites egregij.

In aduersa fortuna benè animatus.

In aduersitie of good courage, harte and stomache.

Et si fortuna mihi carissima quæque abstulit, eripuit, ademit, etsi me orbauit ijs rebus omnibus, quæ homini carissima sunt in vita, non faciam tamen, non committam, vt ipse me planè deseram, atque destituam, vt omnem planè spem abijciam, vt ab omni spe animum abducam, vt de meliore statu desperem, vt ad desperationem adducar, redigar: fortuna me prorsus omni spe salutis orbauit, nec tamen nihil spero: exclusa spes omnis videtur esse meliorum rerum, aliqua tamen spe nitor, sustentor.

In aduersis cœlum aspicimus.

We looke vp to heauen in aduersitie, or in euery sodaine myschaunce.

Hic est mos hominum, ita more comparatum est, vt in repentinis aduersisque casibus, si quid & præter opinionem, & contra voluntatem accidit, cœlum intueantur, suspiciant, aspectent, ad cœlum aspiciant, suspiciant, spectent, oculos tollant, intendant.

In aliqua existimatione esse.

To be in some reputation, credite, or countenaunce.

Paucorum dierum studio consecutus es, vt aliquo numero esses, vt aliquid haberes inter homines honestatis, vt aliquem inter homines locum obtineres, vt aliquo apud homines loco esses, vt aliquã tibi asciceres existimationem: ne prorsus iaceres, ne planè ignobilis, obscurus, vilis, abiectus, nullius honoris ac nominis esses, ne nullius omninò esses, ne nullo

planè loco esses, ne tua esset inter homines obscura, aut infima conditio: parumper te honestauit, aliquo te in numero constituit, aliquem tibi locum tribuit, comparauit, peperit paucorum dierum studium.

Incendium.

A dangerous fire.

Hac nocte nō mediocre excitatum est incendium: vehemens ignis est accensus: ædes multæ conflagrarunt, combustæ sunt, igni corruptæ sunt, consumptæ, absumptæ: grauis admodum periculi, summi damni exorta flamma est.

In conspectu.

In the sight, or befor the eyes.

Tota mihi illa regio in cubiculo meo sedenti erat in conspectu, ante oculos erat, in oculis erat, sese oculis offerebat, ante oculos versabatur, egregiè patebat.

Incredibile.

Incredible or that one would not think or beleue.

Credibile non est: credendum non est: non est, vt credatur, vt credi possit, vt habenda fides videatur: fidem superat: verisimile non est: mendacium videtur: mendacij speciem habet: mendacium præ se fert: veritatis imaginem nullam ostendit: eiusmodi est, vt fide careat, vt adiungi fides nulla possit.

Incursiones hostium.

The inrodes, assaultes, incursions of our ennemies.

Decur-

Decursionibus hostium audio regionem infestari, vastari, loca diripi : excurrere hostes audio, & loca diripere: incurrere hostes in regionem dicuntur, & ex eá prædas agere, eam damnis afficere, rapinis exhaurire, exinanire, vastare prorsus ac perdere.

Indignus amore.

Unworthy of loue, or to be made of, & beloued.

Indignus est amore, ac beneuolentia filius tuus: indignus est, qui ametur: nō est, qui ametur, nullam virtutem possidet, nulla præditus est arte, quæ amorem conciliet : omnia prorsus animi bona, omnia desiderat ornamenta, quibus beneuolentia colligitur : quæ ad colligendam, quærendam, comparandam beneuolentiam faciunt, valent, spectant, apta sunt, accommodata, idonea, apta : nihil est in filio tuo, quòd homines ad illum amandum alliciat: nihil est in illo, quare diligatur : nulla arte, scientia, virtute, nulla planè re commendatur, vt inire gratiam ab hominibus, adiungere sibi homines aliqua beneuolentia possit.

Indignus beneficio.

Unworthy of a benefite or good turne.

Tanto merito indignus es: non is es, in quem tanta gratia conferatur : non ita meritus es, non ea tua merita sunt, vt affici tanto beneficio, ferre tantum beneficium debeas: non is est animus tuus, qui tantam gratiam capiat, compræhendere, complecti, capere, concipere, excipere possit : ineptus es ad tantam gratiam accipiendam : beneficij magnitudo, tua merita vincit: impar es tanto beneficio.

Indignus laude.

Unworthy of prayse.

Laude indignus es: indignum te laude præbuisti ostendisti, non cum te præbuisti, præstitisti, ostendisti, probasti, non ita gessisti, non ita te gessisti, non ea tuæ vitæ ratio fuit, non eiusmodi sunt merita tua, non te talem vidimus, cognouimus, sensimus, experti sumus, non is nobis cognitus es, vt afficiendus, ornandus, decorandus, honestandus, efferendus, extollendus laude sis, vt laus in te côueniat, tibi debeatur: vt laudis præmium, quasi tibi debitum possis exigere: vt laus, quasi tuis meritis debita merces, persôluenda tibi esse, tribuenda, deferenda videatur.

In diuitijs quærendis occupatus.

Occupied in seeking after riches.

In re familiari augenda totus es: præter diuitias, nihil spectas: tuum omne studium in quærendis opibus côsumis, locas, côstituis: totus in diuitias incumbis: id vnum agis, eò tantùm spectas, eò tuum studium dirigis, confers, tuum côsilium illud est, tua planè singularis cogitatio, vt diuitias tibi pares, compares, colligas, congeras: vt opes quæras, habeas, possideas, vt opibus abundes, affluas: vt diuitiæ tibi redundent, tibi adsint maximæ, tuam in domum frequentes côfluant: vt diues sis, copiosus, locuples, plenus, benè nummatus, multarum possessionum munitus, instructus, paratus, minimè inops à re familiari, à re domestica, à diuitiis, ab opibus, à copiis, à fortunis: vt abundes, vt cumulatè possideas, vt vberrima sint omnia: vt omnium rerum vbertate floreas: vt fortunæ tibi sint amplissimæ.

In eodem fortunæ periculo.

In

In the same daunger.

In eadem es naui:eodem in discrimine versaris:idē tibi periculum impendet: æquè tua salus agitur, tuæ fortunæ periclitantur: eadem tibi imminet calamitas: æquè periclitaris: in iisdem nauigas fluctibus: eodem iactaris vento:eadem te procella perturbat:eodē loco res tuæ sunt:versaris in eodem periculo,in eadem fortuna,eadem te fortuna manet,tibi impendet, tibi imminet,te vrget:pari es conditione: par,similis,eadem, non dissimilis, non dispar, non alia tua conditio est: non minus de te agitur: tua res æquè agitur: de tua re itidem agitur: in periculum tua res adducitur, venit, periclitatur, periculum subit: eadem tibi instant mala: haud melius tecum agetur:haud meliore loco tuæ res erunt:non tibi erit melius: meliore loco res & fortunæ tuæ non erunt.

Ineptus studijs præ imbecilla valetudine.

Unable to studie, be cause of his sickly nature or weake body.

Infirmior est, imbecillior est, infirmiore, imbecilliore, tenuiore valetudine, infirmioris, imbecillioris, tenuioris valetudinis est, corpore est infirmiore, imbecilliore, tenuiore, viribus est infirmioribus, imbecillioribus, tenuioribus quàm vt studiorum laborem, graue studiorum onus ferre,perferre, sustinere possit: minus habet virium, roboris, quàm vt studiorum labori par esse possit,quàm vt ferendo studiorum labori possit esse: valetudine vtitur infirma, imbecilla,sic, vt labor eum studiorum facilè possit opprimere: eam illi valetudinem,eas natura vires negauit, quas labo-

riosa studiorum tractatio, assidua literarum exercitatio, grauissima literarum studia postulant, requirunt, desiderant, exigunt: corporis, valetudinis, virium infirmitas, imbecillitas, tenuitas facit, vt incumbere, quantum res poscit, in studia non queat.

Infamis.

Infamous.

Æternam ignominiæ labem subiisti: sempiternam ipse tibi ignominiam imposuisti: æterna tibi est inusta infamiæ nota, ipse te aspersisti, atque inquinasti maculis infamiæ sempiternis: spem tibi omnem futuræ dignitatis ademisti: nullam tibi in posterum dignitatis partem reliquisti.

Infamiam aspergere.

To spreade an euill name, or giue forth sclaunder.

Vehementer studes de mea fama detrahere, meam famam lædere, detrimento afficere, obesse, nocere, officere meæ famæ: id agis, vt æternas mihi infamiæ notas inuras, vt iis meum nomẽ sordibus, iis maculis afficias, inficias, inquines, inspergas: eas meo nomini sordes, eas maculas iniicias, inspergas, inferas, quas nulla dies, nulla deinde res possit eluere, abstergere, auferre, delere: tuum cõsilium, tuum studium illud est, vt me in omne tempus, in omnes annos, in omnes meæ vitæ dies, in perpetuum infamem reddas, infamia notes, infamię tradas: id spectas, vt perpetuò malè audiam, perpetuam in infamiam adducar, æternã vt infamia flagrem, laborem, vt in sordibus infamiæ nũquam non taceam, vt perpetua verser in infamia.

Infœ-

Infœlices ſe premi exiſtimant.

They which are vnfortunate thinke them ſelues oppreſt, or Poore men iudge them ſelues moſt miſerable.

Videre licet multos, qui ſe credant, quia laborant inopia, egeſtate premuntur, in ſumma infœlicitate verſari, conſtitutos eſſe, peſſimè fortunatos eſſe, afflicta penitùs fortuna eſſe, miſerrimæ conditionis eſſe, omnibus malis affligi, omnibus miſerijs opprimi, omnibus infortunijs vexari, ſic redactos eſſe ad ſummã infœlicitatem, prorſus infœliciter, miſerrimè, peſſimè ſecum agi, ſuas rationes, ſuas fortunas peſſimo loco eſſe, afflictas, euerſas: perditas eſſe, fortuna ſe iniquiſſima, aduerſa, graui, infenſa, in primis vti.

Inferiori non cedere.

Not to yelde, or giue place to one that is inferiour, or leſſe worthy.

Cur ei cedere, loco cedere, locum concedere, locum dare ei debeo, qui comparandus, æquandus, cõferendus, par omnino mihi non eſt? quamobrem, qui eſt infra me, qui nihil ad me eſt, mihi patiar anteponi? quid eſt cauſæ, cur primas ei partes concedam, primas ad eum partes deferri ſinam, primo eum loco ſtatuam, præponi mihi, ante me collocari, anteire me patiar eum, quem nulla res mecum æquat, cuius meritis mea merita antecellunt? quid eſt cauſæ, cur honore ſuperior habeatur, qui virtute inferior eſt?

In fugam conuerſi.

Made to flye.

Cùm aliquandiu pugnaſſent, in fugam ſe coniecerunt, dederunt, fugam arripuerunt, fuga ſalutem petiuerunt, fugati ſunt, fuga ſibi conſulere cœperunt, fuga diſtracti ſunt, diſſipati, diſperſi, diſiecti: diſtraxit eos fuga, diſſipauit, diſiecit.

Ingenio præſtans.

Of an excellent witt.

De ingenij tui præſtantia, vi, acie, ita ſtatuo, neminem tibi anteferri poſſe, paucos admodum conferri: excellere te ingenio, præſtare, florere, valere, vel omnibus antecellere, vel certè nemini concedere iudico: acutiſſimam eſſe aciem ingenij tui, egregio te à natura inſtructum ingenio, minimè te eſſe hebetem ad id quod melius ſit intelligendum: eam eſſe ingenij tui aciem, nihil vt non videas, aſſequaris, facilè intelligas, ſcientia comprehendas: ingenij tantum in te duco eſſe, quantum eſſe poteſt plurimum: ingenium in te ſentio eſſe ſummum, eximium, egregium, non mediocre, non vulgare, non quale multis contingit, exquiſitum, rarum, ſingulare, præſtans, acutiſſimum, planè diuinum.

In gratiam redire.

To come agayne in fauour.

Vt mihi tua voluntas reconcilietur, operam dabo, enitar, contendam: elaborabo, vt gratiam mihi tuam meo merito reſtituas, vt amiſſam recolligam beneuolentiam tuam: vt te mihi reddas, vt mecum in gratiam redeas: vt te mihi recōciliem: vt animus tuus, qui erat antea, idem in poſterum erga me ſit: vt ſis in me, ſicut antea animatus: vt, ſi quid alienę opinionis, aut parum amicæ voluntatis aduerſus me ſuſcepiſti, deponas, abijcias.

abijcias. Vide, Reconciliatus amor.

Ingratitudo deteſtanda.

Ingratitude is to be deteſted, or abhorred.

Vitium ingrati animi peſsimè odi: nullum odioſius mihi crimen eſt ingrati animi culpa: cùm omnia crimina, tum verò prætermiſſæ gratiæ, neglecti officij culpa grauis admodum, moleſta, odioſa mihi eſt: nullum hominum genus acerbius odi, peius odi, acerbiore inſector odio, quàm qui gratiam bene meritis nõ referunt, qui de gratia referenda minimùm cogitant, parum laborant.

Ingratus es.

Thou art vnthankfull.

Meis in te meritis non reſpondes: gratiam non refers, non ſoluis id quod debes: officia mea tuis officiis non compenſas, gratiam non reddis, officium non præſtas, ingratè agis, ingratum te præbes: officium in te requiro, deſidero: gratiam à te non fero: mea erga te non imitaris officia. Magna mihi debes beneficia, nec ſoluis.

Inhumanus.

Vncurteous, or vnkinde.

Neminem, qui tam longè ab humanitate abeſſet, tam eſſet alienus ab humanitate, tam expers humanitatis, in quo minus eſſet humanitatis vnquã vidi: omnem prorſus humanitatem, liberalitatémque naturæ ſic ignorat, vt nemo magis, minimè omniũ de humanitate laborat: officium negligit: ita nihil agit liberaliter, vt illiberalitatẽ eſſe virtutem exiſtimare videatur.

In

In insaniam prorsus incidit.

He is fallen, starke madd, or as madd as a bedlemre.

Vi doloris ita insaniit, vt mentem, rectū animi sensum, rationem nunquam receperit, in perpetuū amiserit, ad sanitatē nunquam redierit: insaniæ morbo ita est affectus, in morbum insaniæ ita incidit, vt nūquam posteà conualuerit, vt furorem nunquam deposuerit, vt bonam mentem nunquam reuocauerit, vt à furore, à dementia nunquam se ad sanitatem retulerit: ita discessit à mente, ita mentē perdidit, vt illū nemo posteà ratione præditum viderit.

Iniquus.

Uniust, or not indifferent.

Æquissimus mihi non est, paulò iniquior in me est, iniquiore animo erga me est, animo est in me non satis æquo. Nonnulli sunt in te obscurius iniqui.

Iniuria afficere.

To doe wronge.

Iure hæc in me conferres, si quando ipse tecum iniquius egissem, iniquior tibi fuissem, iniurius tibi fuissem, iniuriosus in te fuissem, iniuriosius te tractassem, iniuriam tibi fecissem, intulissem, imposuissem, obtulissem: si te aliqua affecissem iniuria, si à me accepisses iniuriam, tulisses iniuriam: si me iniurium, iniuriosum, iniquum, grauem, tuis commodis aduersum, infensum tibi sensisses, cognouisses, expertus esses: si qua re te læsissem, tuus esset animus à me offensus, molestiam aliquam accepisset, si de tuis commodis aliquādo detraxissem, tuis commodis obfuissem, obstitissem, aduersatus

uerſatus eſſem:ſi qua eſſes à me laceſsitus iniuria, prouocatus,commotus.

Iniuria compenſata.

Iniurie recompenſed:wrong requyted.

Iniquè mecum egiſti,ſed erit,cùm tibi idem reponam:iniuriam feciſti, iniuriã aduerſus me intuliſti,iniuria me affeciſti, laceſsiſti, prouocaſti,iniuriosè me tractaſti,acerbè,iniquè,amarè,contra iura omnia, aduerſus iuſtitiæ leges, contrà quàm iuſtitia præſcribit: ſed parem aliquando gratiam referam,merita meritis compenſabo.

Iniuriam vlciſci.

To reuenge iniurie.

Facilè idem reponam : is ſum,qui referre iniuriam facilè poſſim,par pari referre,æquè te tractare:feres à me,quod intuliſti : impunè tibi non erit,quod iniuria me affeceris:impunita non erit iniuria tua, inulta non erit,inulta non relinquetur,vlciſcar iniurias tuas,memorem iniuriæ me ſenties,experieris.

Iniurias non vlciſci,laudabile exiſtimo.

Not to reuenge iniurie, I iudge it prayſe worthie.

Nihil iudico,duco,cenſeo,ſtatuo laudabilius,quàm iniuriarum rationem non habere, non ducere : quomodo quidem ego exiſtimo, vt ego quidem arbitror, opinor, puto , autumo, ſentio , vt opinio mea eſt, vt mea fert opinio , quantũ quidem aſſequi iudicio poſſum, vt mihi ſuadet ratio, oſtendit ratio , niſi iudicio fallor,

fallor, iudicii ſum expers, rudis planè ſum: nihil eſt præſtatius, laudabilius, ad laudem illuſtrius, quàm iniurias contemnere, nihili facere, obliuiſci, ex memoria delere, minimè perſequi, vlciſci nolle, vltione non perſequi, referendæ iniuriæ curam non ſuſcipere, de iniuria perſequenda, vlciſcenda, referenda, de iniuriarum vltione minimè laborare, nihil omnino cogitare vltionem iniuriarum non ſpectare, non curare: in cõtemnendis iniuriis, obliuiſcendis, ex animo euellendis, ex memoria delendis, obliuione voluntaria conterendis, eximia ſita laus eſt, ea laus eſt, qua nulla pręſtantior.

In iuſtitia virtutes omnes.

All vertues are comprehended, or conteyned in onely iuſtice.

Omnes inſunt in vna iuſtitia virtutes, iuſtitia continentur, compræhenduntur, continet iuſtitia, compræhendit, complectitur omnes virtutes: omnes ad vnam iuſtitiam virtutes referuntur, ab vna iuſtitia pẽdent, in vna iuſtitia includuntur: qui iuſtitiam tenet, non eſt vt virtutem vllam præterea deſideret, requirat expetat: nulla virtute iuſtus caret, nulla virtus abeſt à iuſto: coniunctę ſunt, colligatæ, connexæ cum iuſtitia virtutes omnes.

In liberos non ſæuiendum.

We muſt not rage agaynſt our children, or we ought not to be cruell ouer our children.

Sæuire in filios, ſæuitiam aduerſus filios exercere, crudeliter agere cum filiis nunquam debemus: tanti nihil eſſe debet, vt crudeles in liberos ſimus, vt crudeles

les nos liberi noſtri experiantur: ſi quid agitur cum filiis, crudelitas abſit, nunquam crudelitati locus eſt.

Innumeris periculis expoſita eſt vita hominum.

The life of man is open to infinite perills, or ſubiect to many dangers.

Innumeris fortunæ telis propoſita eſt, expoſita eſt, patet hominum vita: impēdent, imminent hominum vitę caſus innumeri: euentus rerum varij ſingulis propè horis extimeſcendi: quiſquis vitam ingreditur, in hanc lucem prodit, ſpiritum è cœlo ducit, huius lucis vſura fruitur, eum caſus innumeri manēt, ei & quæ velit, & quæ nolit, expectanda multa ſunt, eius animus ex vario rerum euentu perpetuò fluctuet neceſſe eſt.

Inofficioſus & inhumanus.

Vncourteous and vnkinde.

Omnis officij & humanitatis expers eſt: lōgè abeſt ab officio & humanitate: prorſus humanitatem ignorat: ab humanitate remotiſsimus eſt: nihil poſsidet humanitatis: minimè omnium humanitatem colit, diligit, exercet.

In otio viuere.

To liue at eaſe, or in reſt.

Præſtabo tibi otium: efficiam, vt quiete fruaris, vt quietè agas, quietè viuas, quietā vitam ducas, & ſumma ſit rerum tuarum tranquillitas, ſumma tui animi quies, vt otio tibi frui liceat, otioſè viuere, otioſam vitam agere, peragere, ducere, traducere, viuere.

In

In Republica iuſtitia ſequenda.

Iuſtice to be followed in a common wealth.

In adminiſtranda, tractanda Repub. in adminiſtratione Reipublicæ, ius, honeſtum, rectum tueri, ſpectare, ſequi, nihil præterea debemus.

Inſanus.

Madd or out of his witts.

Quia cauſa cecidit, litem perdidit, furere cœpit, ad inſaniam, furorem, dementiam, amentiam redactus eſt, mente captus eſt, mentem amiſit, mens eum reliquit, defecit, deſtituit: incidit in inſaniæ morbum, prolapſus eſt in furorem, à ſe ipſo diſceſſit, à mēte diſceſſit, ſapere deſijt.

Inſcius reuertor.

I retorne vnwittinge, or vnknowing.

Redeo, reuertor, reuerto, refero me ad rus, repeto rus inſciens, imprudēs, inſcienter, præter voluntatem: pędes me ad rus inſcientem referunt.

Inſectari.

To reprehende ſharply, or to exagitate.

In hoc Epicurum Stoici malè accipiunt, accuſant, exagitant, inſectantur, conuitiis vrgent.

Inſidiati mihi ſunt, quibus potiſsimum credidi.

They haue entrapped me, or layde wayte for me, whome I cheefly truſted.

Quorum

Quorum ego fide nitebar maximè, quibus ego fidei habebam plurimum, quibus apprimè credebam, quorum in fide multum ponebam, quorum esse minimè dubiam, aut infirmam fidẽ existimabam, ij mihi insidias fecerunt, insidiosè vim, damna, ignominiam intulerunt, obtulerunt, insidiosè me tractarunt, insidiis petiuerunt, oppresserunt, perdiderunt, à me defecerunt, desciuerunt.

Insomnia laborare.

I coulde not sleepe all the whole night, or I slept not one wynke all this night.

Somnum hac nocte nunquam vidi, oculis nũquam vidi meis, capere nunquam potui: somnus hac nocte meos oculos effugit, abfuit à meis oculis, nunquam se obtulit oculis meis: refugit à meis oculis: noctem insomnem duxi: insomnia laboraui: perpetua vigilia sum vexatus: spatium noctis vniuersum peruigilaui: soporem nunquam gustaui: nunquam quieui: quies nunquam data est: omnes mihi noctis partes vacuæ somno, expertes somni, sine somno fuerunt.

Insontem accusas.

Thou accusest the innocent, or giltles man.

Accusas, culpas immerẽtem, expertem culpæ, vacuum à culpa, remotum à culpa damnas, in iudicium vocas, rem facis, persequeris: vitio tribuis, vitio vertis: fraudi das immerenti, ei, qui culpam non commisit, culpæ sibi conscius non est: confers culpam in expertem criminis, insontem, immerentem, innoxium: exagitas illum, in culpam vocas, in infamiam vocas, adducis iniustè, sine causa, iniuria, immeritò, cõtra quàm ius est. Vide, Immerito accusatus.

Insti-

Institutum tuum vrge, si ita expedit.

Continue or go forward as thou hast begunne, if it be for they profit and commoditie.

Perge, vt cœpisti, tene tuum institutum, tene quem cœpisti cursum, qua ire via cœpisti, ea perge: tuam cõsuetudinem tuere, ac serua, si tibi vtile est, si vtilitas tua ita fert, si suadet vtilitas, si è re tua, è cõmodo tuo, ex vsu tuo, si ratio rerum tuarum ita postulat, si tibi conducit, expedit, prodest, bono est, emolumento est, vtilitati est, si est, vt iuueris, vt vtilitatem capias, fructũ feras, percipias, colligas, si fructuosum est.

In summas ædes aufugit.

He flede away, and ranne vp to the topp of the house.

Effugit, fuga se abripuit, fuga euasit, ad ædiũ summa, ad summas ædes, ad fastigium, ad culmen, ad superiores, excelsiores, sublimiores ædium partes: abdidit se in summas ædes, fuga se contulit in summas ædes, fuga petiuit summas ædes.

Intemperantia languesit corpus.

The body is weakened or made feable with inordinate, or dissolute liuing.

Vires corporis tibi minuit, diminuit, imminuit, cõminuit, infirmauit, debilitauit, ademit, abstulit, afflixit vitæ ratio minimè moderata, incontinentia, intemperantia, nequitia, luxus, libido: vita immoderatè, incõtinenter, intemperãter, dissolutè, nequiter, sine modo, luxuriosè

luxurioſè traducta, ad infirmitatē, ad imbecillitatem, tenuitatem corporis te redegit, adduxit, minus te firmum, minus validum, minus valentem, minus robuſtum, infirmiorem, imbecilliorem reddidit.

Inuidia premitur.

Hated or enuied of all men.

In ſummam omnium inuidiam incidit, adductus eſt: inuidioſus apud omnes factus eſt: ſic egit, ita ſe geſſit, vt odio illum omnes habeant, vt in illum nemo ſit optimè animatus, nemo illi faueat, nemo de illo benè exiſtimet: nulla fruitur hominum beneuolentia: premitur odio multorum, inuidiæ eſt, odio eſt, in inuidia eſt, in odio eſt. Quis eſt, quem nulla vnquam attingat inuidia? Diſrumpitur inuidia. Valdè Ciceronem exercebat inuidia: Ciceroni multum erat cum inuidis negotij.

Inuidia ex dignitate.

I am enuyed or haue more ill will abrode, because of honour, preferment or eſtimation.

Sunt, quos meus in hac republica ſplendor offendat, lædat, pungat, angat, ſollicitet, affic[illegible]rat, dolore, cura, moleſtia, ſollicitudine afficiat: florere me dignitate, exiſtimatione, honore, tantum honoris mihi haberi, tantum mihi dignitatis in republica eſſe, auctoritatis, gratiæ, exiſtimationis, ſplendoris, nonnulli moleſtè ferunt, grauiter, acerbè, ægrè, iniquè, iniquo animo, non facilè, non leuiter, non patienter tangit animos quorundam, ſollicitos habet quoſdā hic ſplēdor meus, hæc ſpecies, dignitas.

In virtutis ſtudio valetudo curanda.

In the ſtudie of vertue our health is not to be neglected.

Ita ſequi virtutem debemus, vt valetudinem non in poſtremis ponamus: valetudinis cum virtute ducẽda ratio eſt: ſic ad ſtudia virtutis debemus incumbere, ne valetudo negligatur: plurimum virtuti, aliquid tamen valetudini tribuatur: ſpectanda virtus eſt, cum ea tamen, ne deſpiciatur valetudo: excubare virtutis in ſtudio, præclarum eſt, indormire tamẽ valetudini minimè debemus: excolatur animus virtutibus: nonnihil tamen corpori ſeruiatur.

Iracundè commiſſum, dedecus.

Shame followeth euerie furious acte: what ſoeuer thou dooſt in thyne anger it will turne to thy ſhame at the laſt.

Quicquid ages iracundè, iratus, in ira, cum ira, irato animo, animo ira commoto, ira affecto, ira agitato, commotus ira, adductus, inductus, impulſus, incitatus, actus, accenſus, inflammatus, iracundiæ vi impulſus, turpiter ages, tua cum infamia, ignominia, tuo cũ dedecore: turpi te macula inquinabis, labe inficies, dedecus, infamiæ turpis nota conſequetur.

Iracundia multorum malorum cauſa.

Angre the cauſe of muche miſchief.

Sanè, ſanequam, certè, certò, verè, re vera, profectò ſine dubio, procul dubio, abſque dubio, quidem, omninò, planè, qui ſe iracundia patitur efferri, auferri, abripi, à ratione auocari, à conſilio abduci, is ea committit, quæ mox infecta velit eſſe, in eum locum adducitur,

ducitur, vnde exitus non facilè datur, eò progreditur, quò paulò pòst pœniteat : certum est, pro certo est, exploratum, minimè dubium, nemini obscurũ, omnibus apertum, patet, constat, perspicuum est, oculis, ac sensu ipso percipitur, vocari in dubium non potest, venire in dubium, ambigi, dubitari, nemini dubium esse potest, quin multa mala pariat iracundia : ex iracundia mala multa gignantur, erumpant, fluant, manent, multorum malorum culpam sustineat iracundia, multorum malorum causa sit in iracundiam conferenda.

Iter difficile.

A troublesome or euill iourney.

Admodum hieme difficilis est, incommoda, impedita, plena laboris, & periculi ea via, quę Patauio Vincentiam fert, ducit : qui se per hiemem in viam dant, vt Patauio profecti Vincẽtiam perueniant, molestiam itineris nõ mediocrem sustineant necesse est, in multas incidãt difficultates, multa subeant pericula, multos perpetiantur labores, incommoda, odiosa, dura minimè pauca : iter habentibus Patauio Vincentiam difficultates occurrunt multæ, viæ difficultas, & iniquitas impedimenta opponit maxima, impedimento vehementer est. In alpibus Apennini magnæ sunt, admodúmque difficiles locorum angustiæ : impeditissimus est ad iter faciendum mons Apenninus : labor est maximus per montem Apenninum iter habentibus.

Iter omittendum infirma valetudine.

A iorney is not to be taken in hande when a man is ill at ease.

Iter ne ſuſcipias,ne te vię committas,ne te in viam des,ne ad iter aggrediaris,ne viam ineas, itineris conſiliũ abiice,omitte,dimitte, niſi rectè vales, niſi optima vteris valetudine,niſi corpore benè firmo. Ne te viæ, niſi confirmato corpore committas. Vide Non niſi ſoſpes,&c.

Itinera hyeme odioſa.

Euill iorniyng in winter, or winter iorneys are tedious.

Viæ ſunt hyeme difficiles,incommodæ,impeditæ, abruptæ,iter habentibus odioſæ:nihil incommodius, quàm hyeme iter habere : per hyemem itinera ſunt incommodi plena,interdum etiam periculi.

Iucunda coniunctio.

A ioyfull ioyning.

Spero nobis hanc coniunctionem voluptati fore: optimam de hac habeo coniunctione ſpem : de hac coniunctione ſpero optimè, ſpes me tenet optima, ſuſtentat,alit,paſcit,fouet.

Iudicium à naturáne, an ab arte.

Whether nature or arte giue iudgement I knowe not.

Nondum planè conſtitui, nondũ ſatis habeo conſtitutum, deliberatum, exploratum, explicatum, certum,naturæ'ne munere, an diſciplinæ beneficio iudicium contingat:iudicij præſtãtia,excellentia,vis, ſubtilitas vtrum à natura, an ab arte, ac diſciplina proficiſcatur,contingat, manet:naturæ'ne priuilegio concedatur,an ſit ab arte, ac diſciplina petendum : vtrum *is*,qui

is,qui rectè iudicat, qui optimè iudicio vtitur, qui iudicio valet,præstat, excellit, facultatem habet optimè iudicandi,iudicio abundat,naturæ debeat, an arti,bonum illud acceperit à natura, an hauserit à studio, ab arte, à disciplina: naturaléne bonum sit iudicium, an potius in studio, arte, disciplina, doctrina, ratione situm, eiusmodi, quod doctrina tradatur, à præceptis ducatur,discatur à magistris.

Ius dicere.

To iudge according to the lawe,or to minister iustice.

Modò in hoc,modò in illo oppido forum agit, ius dicit,litigantes audit,res iudicat,causas cognoscit, iudicat de controuersiis, discrepat, ius administrat, distribuit.

Iustitia sequenda.

Iustice is to be followed: vpright and true dealing is to be vsed.

In administranda, gubernanda, regenda, capessenda,tractanda,curanda, gerenda republica, in administratione reipublicæ,in omni publico munere id solú spectare debemus, quid iustitia postulet, ratio præcipiat,cősciencia proponat:quid sit iustitiæ,quid rationi consentaneum, quid cum iustitia, cum ratione congruat, conueniat, consentiat:habenda iustitiæ summa ratio est:vna spectanda iustitia, nihil præterea: de vna iustitia laborandum: sequi ducem iustitiam debemus, agere cum iustitia,iustè,rectè,honestè: honestú tuendum est solum:nostra consilia,nostras actiones ad vná iustitiam referri decet: propositam habere iustitiam, iustitię seruire,ad iustitiam incumbere,iustitiam exer-

cere debemus:non est in administranda Republica ne latum quidem vnguem,ne minimum quidem,ne tantillum quidem à iustitia discedendum,recedendum.

Iustitia curæ paucis.

Fewe haue regarde what is iuste.

Pauci sunt hac ætate , his temporibus , quibus iustitia curę sit,cordi sit,qui iustitiam colant, exerceant, curent tueantur: qui de iustitia laborēt: apud quos iustitia locum habeat , iustitiæ locus sit , qui se iustos præbeant.

Iuuabo te,vbi opus erit.

I will helpe the, when thou shalt haue need, or as nede shall requyre.

Adero tibi , præstò ero,opem feram, cum res postulabit:vbi opus erit,vbi tempus feret, tuis temporibus,si rerum tuarum ratio poscet, si occasio requiret, vbi erit ę re tua,si pertinere ad te videro.

Iuuentus improuida.

Youth is incircumspecte.

Si , quid insidiarum in vita sit , minus despicis , intelligis,vides,minimè miror , cùm adhuc intra iuuentutis annos tua versetur ætas , cùm iuuentutis annos egressus nondum sis,nondum excesseris , præterieris: cùm in ea sis ætate, quæ valet viribus,at prudentia infirma est,viribus floret,à prudentię maturitate procul abest,longè distat à prudentia , in qua prudentia locũ non habet : cùm adhuc ætas tua tanquam in vere sit: cùm ætas iuuentutis , in qua tu es , inopia ferè iudicij laboret,expers iudicij,prudentiæ grauitatisque sit:vsu

rerum,

rerum,& experientia, vnde oritur prudentia, prorſus vacet,vacua ſit,careat.

Labi procliuè.

It is eaſie to fall, or to doo amyſſe.

Quis eſt, qui non offendat, nõ labatur in tam difficili, tamque lubriqua rerum humanarum via? cui timenda offenſio non eſt? cui nam effugere, ac vitare offenſionem licet? quis ab offenſione præſtare ſibi quicquam poſſit?

Labor.

Labour.

Si hoc ſuſcipis, ſumis, aggrederis, negotij multum habebis,feres laboris plurimum, rem difficilem, grauem laborioſam,operoſam, moleſtã in primis ac duram ſenties,experieris,cognoſces: valdè tibi erit elaborandum,magnus in te labor,graue onus incumbet, oneris multum,laboris,moleſtiæ ſuſtinebis.

Labor finitus.

I am eaſed of my labour,or my taske is ended.

Perfunctus ſum labore grauiſſimo, leuatus ſum,liberatus, exſolutus, exemptus: labori finis impoſitus eſt,factus eſt: labor ad finem peruenit,terminatus eſt: iam me non vrget, non premit, non vexat labor: labori grauiſſimo quies aliquandò ſucceſſit: labori finem feci,finem impoſui: laborem terminaui,ad finẽ, ad exitum perduxi: laborem pertuli donec opus fuit, toleraui quatenus debui,ſuſtinui quoad oportuit.

Læſus immeritò.

Hurted wrongfully, or otherwise then I haue deserued.

Iniquè mecum egisti: iniuriosè me tractasti, iniuriam mihi intulisti, iniuria me affecisti, iniuriam abs te tuli, passus sum, læsus à te sum immerito meo, nullo meo merito, nulla culpa, absque culpa, nihil tale meritus: læsisti me immerentem, innocentem, nullius affinem culpæ, omnis expertẽ culpæ, ab omni vacuum culpa. Vide, Immerito molestiis afficior.

Lætitia affectus.

A glad man.

Patrem tuum recens hic de tua dignitate nuntius allatus extulit lætitia, affecit lætitia, perfudit lætitia, lætitia compleuit, lætitia cumulauit: pater tuus lætitiã cepit, sumpsit, hausit, lætitia affectus est, lætatus est, gauisus est, recreatus est, gaudium cepit, iucunditatem hausit.

Largitio inuidiosa.

Hatefull bryberie,

Inuidiosa est apud omnes bonos, tua largitio: inuidiam tibi parit, inuidiæ tibi est ista largitio, lædit animos bonorum: tua largitione grauius afficiuntur bonorum animi: largitione alienas à te bonorum animos.

Latrones ex occulto inuadũt viatores.

Theoues sett vppon trauelers vnawares.

Latrones ex insidiis, ex occultis locis, subitò, repẽtino, improuiso, nec opinato impetu viatores aggrediuntur, adoriuntur, inuadunt, petunt, viatoribus inuadunt,

inuadunt, in viatores inuadunt, irruunt, impetum faciunt, impressionem faciunt, incurrunt, insiliunt, sese immittunt, se iniiciunt, sese inferunt.

Laudare.

To prayse or commende.

Omnes te summis laudibus extollunt, efferunt, exornant, in cœlum ferunt. Semper aliquid ex te promis, quod alios delectet, teipsum laudibus illustr... Satisfacere immortalitati laudum tuarum mirabilit... cupit. Cato res Ciceronis ornauit, diuinis laudib... extulit, prosecutus est. Brutus effertur laudibus, in cælum tollitur, quia contẽdit, vt in pristinam libertatem patriam vindicaret, restitueret.

Laudem summam consequutus est.

He hath gotten him a great prayse, or commendation.

Summam ex eo munere laudem, eximiam, egregiam, miram, mirificam, insignem, immensam, singularem, vnicam, incredibilem, excellentem, præstantissimam, amplissimam, æternam, sempiternam, immortalem, non mediocrem, non minimam, non vulgarem consecutus est, adeptus est, obtinuit, tulit, quæsiuit, sibi peperit, comparauit. Ieci fundamenta dignitatis meæ, ingressus sum in laudem. Nunc tuæ summę laudes excelso, & illustri loco sitæ sunt.

Laudis studiosus.

Desierous of prayse, or hunting after prayse.

Omnes tuos ad laudem impetus noui: quàm sis ad laudem propensus, inclinatus, quanti sit apud te laus, quàm

quàm labores de laude, quàm vehementer ad laudem incumbas, quàm laudi ſtudeas, quo ſtudio laudem ſequaris, quæ tua ſit laudis cupiditas, præclarè noui, habeo cognitum.

Laus gratiæ cauſa.

To currie fauour by prayſing of men or to commend other thereby to get him ſelfe more fauour of them.

Tantas in me laudes confers, effers me laudibus, non iudicio tuo, meritóue adductus meo, ſed vt ineas à me gratiam, gratiæ cauſa, ad colligendam beneuolentiam: gratiā meam his laudibus aucuparis, das hoc auribus meis: largiris mihi, non veritati: auribus inſeris, loqueris ad voluntatem: non hoc ex animo facis, ſed eo conſilio id ſpectas, id ſecutus, meum tibi vt amorem hoc artificio, hoc tuo quaſi merito adiungas, vt mihi gratificeris.

Laus ex ſola virtute.

A commendacion riſing from vertue only.

Tuæ ſapiētiæ eſt, veram laudem in vna virtute poſitam exiſtimare: pertinet ad ſapientiam tuam, ſpectat ad eam ſapientiam, qua tu excellis: eſt eius ſapientiæ, quæ in te elucet, viget: tuum eſt, qui ſapiēs & haberis, & es, qui ſapientia præſtas, abundas, in quo ſapientiæ plurimum eſt: virum ſapientem, qualis es tu, decet in animū inducere, pro certo habere, ſic habere, ita credere, exiſtere veram laudem, naſci, fluere, manare ab vna virtute, verum decus in vna virtute ſitum eſſe, locatum, conſtitutum, ſolidam gloriam non aliunde, quàm à virtute pendēre.

Laus

Laus in virtute posita.

Iust prayse consisteth in vertue only.

Tuæ sapientiæ est, veram laudem in vna virtute positam, sitam, locatam, constitutam existimare, in vna virtute consistere, ab vna virtute pendêre, nasci, fluere manare, proficisci.

Leuatio luctus.

A lessening of sorrowe.

Hęc te non mediocriter cogitatio confirmabit: hęc si tibi propones, apud animũ tuum propones, animo agitabis, animo spectabis, leuabis tuum luctum, leuabis te luctu, ęgritudine, sollicitudine, cura: sanabis vulnus doloris tui, ipse te lenies.

Leuis.

Light, inconstant or vayne.

Vaniorem, inaniorem, leuiorem, dementiorem vidi neminem: nihil est in eo grauitatis: nihil est illo inanius, vento leuior est, aëre inanior.

Leuiter offendere.

Some what to stirre a man, or a litle to displayse a man.

Dedi operam, vt eum parcè ac molliter læderem: non id egi, vt eum grauiter offenderem : nihil paulò grauius in illum cogitaui: cõmouere illum leuiter volui, non acerbè vexare.

Liberalis.

Liberall, or bountifull.

Latè

Latè patuit in prouincia liberalitas tua, tua excelluit humanitas, nemo est à te nō liberalissimè tractatus, liberalitatem nemo in te desiderauit: prolixa fuit in primis, ac benefica natura tua, sic vt nihil magis: fructus liberalitatis tuæ vberrimi fuerūt, ad multos peruenerunt, pertinuerunt.

Libertatis cura.

A care or regarde of libertie and fredom.

Nihil aliud à communi libertate, nihil præter cōmunem libertatem quæsiui, curaui, secutus sum, spectaui: ad vnam ciuium libertatem meas curas intendi, cogitationes retuli, studia contuli: præter communem libertatem, proposita mihi nulla res fuit.

Libertatis publicæ ratio habita.

Consideration of the publicke libertie.

Nihil antiquius communi salute, ac libertate iudicaui: omnium rerum mihi prima fuit publica salus ac libertas, cōmuni salute ac libertate nihil mihi potius, omnia sum aspernatus præ communi salute ac libertate: pluris apud me, quàm omnes res, vniuersorum salus ac libertas fuit: nulla de re tantum, quantum de communi salute ac libertate laboraui: salutem publicam ac libertatem omnibus rebus anteposui, præposui, prætuli: curæ mihi fuit salus ac libertas publica, sic vt nulla res æquè.

Libri tui in honore habentur.

Thy bookes are much regarded, or are in great estimation.

Libri tui omnibus vigēt, egregia de tuis libris opinio

nio est, existimatio est: prçclarè de tuis libris omnes existimant, sentiunt, iudicant: tui libri magno apud omnes in honore sunt, omnium iudicio probantur, laudibus ac testimonijs ornantur, in manibus sunt, in manibus habentur, manibus teruntur, sinu fouentur, circumgestantur, circumferuntur, assiduè tractantur, diligenter euoluuntur, accuratè ac studiosè lectitantur.

Liceat mihi cubiculo tuo vti.

Lett me haue the vse of your chambre.

Velim mihi commodes, accommodes de cubiculo: si mihi cubiculum concesseris, meo commodo consules: sine me vti cubiculo tuo, liceat mihi cubiculo à te concesso, tuo beneficio frui, tua humanitate ac liberalitate.

Literæ gratæ.

Letters welcome.

Literæ tuæ, quòd facilè cognouerim, intellexerim, senserim, coniecerim, iudicauerim, quod facilè nosse, intelligere, sentire, conijcere, coniectura consequi licuerit, potuerim, ei periucundæ fuerunt, summam ei iucunditatem attulerunt, pepererunt, magna illum iucunditate affecerunt, perfuderunt. Omnis amor tuus ex omnibus se partibus ostēdit in tuis literis. Quas ad me literas mittis, multo sunt officio refertæ, multis insignes amoris notis.

Literæ detrimentum ex morte Aldi Manutij accipiunt.

The death of Aldus Manutius was a great losse to learning.

Multum

Multum iacturæ tulerunt, graue detrimentum ceperunt, damnum adierunt, subierunt præclara literarum studia ex morte, obitu, interitu Aldi Manutij: graue vulnus optimis literis inflixt obitus Aldi Manutij: ictu graui perculsæ sunt, ac pene prostratæ liberales disciplinæ, quo die Aldus Manutius occidit, interijt, extinctus est, perijt, obijt, diem obiit, oppetiit, decessit, è vita discessit, è vita exiit, vitam cum morte commutauit, morte sublatus est, morte nobis ereptus.

Litteras non committere.

Not to deliuer letters.

Eiusmodi sunt, eius generis, eius momenti meæ literæ, vt eas non audeam temerè committere: nō eius generis, non eiusmodi sunt meæ literæ, vt eas audeam temerè credere: quoties mihi certorum hominum facultas erit, literas ad te dabo.

Literæ semper iucundæ & vtiles.

Learning is alwayes both pleasant and profitable.

Mi fili, semper vsui, semper delectationi literæ tibi erunt, fructum tibi afferēt & voluptatem in omni vita: nunquam non vtiles, nunquam inquam iucundæ non erunt: te semper commodis, semper voluptate afficient, iuuabunt pariter, & oblectabunt in vniuerso tuæ vitæ cursu, vitæ tuæ par atque adeò longior literarum vtilitas erit.

Longinquitas temporis finem doloribus affert.

All sorow, payne and greife in contynuance

of

of tyme will ceaſe or haue an end.

Dolorem minuit ac mollit dies, temporis longinquitas, vetuſtas : quæ nobis à fortuna infliguntur vulnera, ſanantur vetuſtate: vis doloris cum tempore langueſcit: detrahit de dolore dies, atque adeò extinguit omnem, planéque tollit: quouis dolore affectis, quouis malo laborantibus medetur tempus, medicinam dies affert: vetuſtas opem fert, opitulatur, ſubuenit, auxilio eſt, ſubſidio eſt : finem doloris dies affert : habet hoc tempus, vt quemuis dolorem, quamuis acriter in animo inſitum, euellat atque abijciat: eſt hoc temporis, vt omnem malorum memoriam, omnem aduerſę fortunæ recordationem, ex animo deleat, auferat, eripiat, expellat, amoueat. Vide, Calamitatum conſuetudine.

Lucri gratia cauſæ dicuntur.

Gayne maketh many a pleider: Pleiding for gayne.

In forum multi veniunt, vt lucri plurimum faciant: vt lucrentur plurimum, vt quæſtus maximos faciant, lucri cupiditate adducti, lucelli dulcedine illecti, lucrũ ſpectantes, lucrum ſequuti, lucro commoti, lucri ſpe: multos in forum lucri cupiditas adducit, ad agendas cauſas impellit : facit augendæ rei cupiditas, ditandi ſpes, congerendarum opum, comparandarum diuitiarum, pecuniæ colligendæ, vt in forum ſe conferant, vocem in quæſtũ conferant, vt agendis cauſis ſe dent, vt induſtriam ſuam in agendis cauſis exerceant.

Lucrum ex re turpi.

A diſhoneſt or ſhamfull gayne.

Quæſtus

Quæstus maximos, sed turpissimos fecit: rem fecit turpissimè, diuitias quęsiuit malis artibus: multum ille quidem, sed inhonestè, sordidè, parum laudabiliter, cũ dedecore lucratus est, cum infamia lucrũ secutus est, tanti lucrum fecit, ea cupiditate ad lucrum incubuit, vt expetendum sibi vel cum dedecore, cum infamia, turpi cum fama existimauerit.

Luctus perpetuus.

Continuall mourninge.

Conficior lachrymis, sic vt ferre non possim: luctu consumor, contabesco, modum lugendi nullum facio, finem lachrymis non impono, lachrymis me dedo, lachrymis nunquam abstineo, vberrimus meus est fletus, assiduæ lachrymæ, perennes lachrymæ: nunquam non lugeo, luctum nunquam intermitto, non dimitto, non omitto, totus in luctu versor, assiduæ fluunt ex oculis lachrymæ, comes mihi vbique luctus est: perdunt me lachrymæ, nunquam lachrymis non hument oculi.

Luctus è publico malo.

To sorowe & mourne for the common wealth.

Luges Reipublicæ tempora: tuus fletus exoritur, existit, manat, proficiscitur à publicis malis: lugendi causam affert aduersa fortuna Reipublicæ: calamitas publica, publica mala te ad fletum impellunt: miseriæ tibi publicæ lachrymas excutiunt, exprimunt.

Mœreo.

I lament, mourne or take thought.

Iaceo in mœrore, ac ſordibus: afflictus mœrore iacet, ac languet animus meus. Peſſimè eſt animo meo: triſtiſſimis vexor, & conficior curis: mœrore contabeſco, debilitor, conficior, obruor, nil me triſtius, deditus triſtitiæ ſum, triſtis valde ſum, animi dolore torqueor, iucunditas à me omnis abeſt. Nimiùm te triſtitiæ tradidiſti.

Magiſter ſcripturæ.

The maſter of requeſtes, or ſecretarie.

Magiſter ſcripturæ eſt, ſcripturæ præeſt, vectigalibus præeſt, princeps publicanorũ eſt, vni potiſſimum demandata vectigalium cura eſt: ci maximè commiſſa vectigalia ſunt: vnus præcipuè vectigalium curam gerit, ſuſtinet vectigalia præcipuo quodam iure, ſummo quodam iure exercet.

Magiſtratui rectè prȩfuit.

He ſo be haued himſelfe in his office, that he gat all mens commendacion thereby.

Pater tuus eximiam ex hoc magiſtratu laudem collegit, tulit, cepit, adeptus eſt, conſequutus eſt: præclarè pater tuus hunc honorem geſſit, egregiè ſe pater tuus in hoc munere tractauit: pater tuus hunc magiſtratum pro ſua, reique publicæ dignitate adminiſtrauit.

Magiſtratus certus.

I was ſure he ſhould haue that office, or I neuer doubted that he ſhould come to that honour.

Nunquam dubitaui, dubium nunquam mihi fuit,

ambiguum mihi nunquam fuit; nunquam mihi venit in mētem dubitare, ambigere, ſuſpicari, nunquam mihi fuit obſcurum, aut parum apertum, nūquam ſuſpicatus ſum fore, vt hic tibi magiſtratus non deferretur, vt excludereris hoc magiſtratu, vt repulſam ferres, vt reijcereris: pro certo ſemper exiſtimaui, certò ſum arbitratus, certa ſpes animum meum tenuit, exploratū mihi fuit, prorſus mihi perſuaſi futurum, vt ad hunc honoris gradum peruenires, vt aditus tibi, ac via pateret, ne tibi, vnquam eunti ad hunc honorē, via præcluderetur: petitionis tuæ ratio nunquam explorata mihi non fuit, incerta, dubia, ambigua, obſcura nunquam fuit. Non dubito, quin ſummum atque altiſſimum gradum ciuitatis obtineas.

Magiſtratus ſummus.

The higheſt officer or magiſtrate.

Penes eum eſt poteſtas, omnia ſunt, eſt imperandi ius, eſt in omnes imperium: dominatur, imperat, regnat, tenet omnia, rem tenet publicam, arbitratu ſuo cuncta moderatur ac regit, eius in manu ſunt omnia: eius ita poteſtas latè patet, vt omnia complectatur: eius dominatu nihil vacat, ad eum omnia ſunt delata, eius voluntas pro legibus eſt, ab eius voluntate ac nutu pendent omnes, omnia poſita ſunt in vnius voluntate. Tanti non eſt, multis mortalibus imperare, quanti nobiſcum hîc vitam ducere.

Magnas res ſuſcipis.

Thou takeſt vpon thee great matters.

Etiam atque etiam vide, quantum facinus conêre, animaduerte quid ſuſcipias, quid ſuſtinere poſſis, quā graue ſubeas onus, quantum tibi oneris imponas, quantam

quantam ineas rem, cuius difficultatis, cuius industriȩ, cuius operæ sit, quàm difficile, durum, spissum, laboriosum, operosum, quantum industriæ, quam facultatem, quas vires, quos neruos, quantum roboris postulet id quod conaris, moliris, tentas, instituis, suscipis, aggrederis: Grauissimis rerum susceptarum oneribus premor: Videre te scio quantum officij sustineam. In arcem huius causȩ inuadam, totis viribus, toto pectore contendam.

Magni ȩstimatur.

He is in great estimation.

Multorum nummorum est mea bibliotheca, pretij magni est, plurimi valet, magnæ æstimationis est: Tanta esse puto verborum tuorum pondera, vt ex tua laude omnia me consecuturum existimem.

Magnitudo animi absque prudentia.

Harte without witt, or a courage without discretion.

Sæpe, qui magnitudine animi præstant, prudentia minus valent: sæpe contingit, euenit, vsu venit, accidit, fieri videmus, non rarò fit, non parùm sæpè fit, vt animi magnitudinem comitetur imprudentia: vt in nonnullis magno animo præditis, animo præstantibus, prudentia requiratur, desideretur.

Maiores nostri diuitias virtuti postponebant.

Our elders preferred vertue before riches.

Maiores nostri diuitias minimè putabant, vnam virtutem sequebantur: apud maiores nostros minima

diuitiarũ,virtutis erat ratio maxima : nullo loco apud maiores noſtros diuitię fuerũt,virtus vna vigebat maximè: plurimum ſemper apud maiores noſtros virtus valuit, minimum diuitiæ:opes in minimis ponebant: poſtremæ omnium rerum diuitiæ illis erant : rem familiarem,quæque nos bona appellamus, parui,minimi, nihili reputabant, ducebant, æſtimabant, pendebant,faciebant,flocci faciebant, flocci non faciebant, (idem enim ſignificatur,ſiue abſit, ſiue adſit particula non) minimi erant apud maiores noſtros opes , minimi ponderis , nullo apud eos loco, parui momenti: poſtremum apud eos locum opes obtinebãt, de opibus minimum laborabant : diuitias præ virtute contemnebant, infra virtutẽ ducebant, poſt virtutem habebant,virtute poſteriores iudicabant.

Maioribus mentiri turpiſſimum fuit.

Our forfeathers thought it a foule ſhame to lye.

Maiorum noſtrûm ætate,tempeſtate, temporibus, quo ſeculo maiores noſtri vixerunt,mendacium probro maximo fuit: mẽdacium dicere turpiſſimum fuit, veritas ita colebatur,vt falſi homines peſſimè audirẽt.

Malè audis.

Thou art euill ſpoken of,or thou haſt an ill name.

Peſſimè tibi omnes dicunt , turpiſſimè atque acerbiſſimè de te loquuntur : turpia quædam,atque inhoneſta in te conferunt : valdè te exagitant,iactant,inſectantur,vituperãt,accuſant,carpunt,vellicant : omnes tibi grauiſſimè obtrectant, de tua exiſtimatione multum

tum detrahere conantur, liberrimè inuehuntur in te: nefaria quædam de te dissipant, dissemınant, iactant, maledictis te onerãt grauissimis: maledicta in te conferunt, congerunt, coniiciunt: ita de te loquuntur, vt honori tuo labem inferant, aspergant maculas, tenebras offundant: vt honorem tuum turpi labe inficiant.

Maleuolentia à sententia detrusus.

Theyr malice hath forced me to change my mynde or opynion.

Istorum maleuolẽtissimis obtrectationibus de vetere illa meâ sententia depulsus sum, deiectus, deturbatus: factum est horum culpa, commissum est horum iniquitate, vt à mea illa vetere sententia desciuerim, vt vetérem illum sensum deposuerim, vt abiecta vetere illa sententia, nouam susceperim.

Maritima regio me delectat.

The countrey by the sea side pleased me best or the seacost best liketh me.

In maritimis facillimè sum: iucundè versor in maritimis: maritima loca cum voluptate frequento: maritima regione libenter vtor, in ora maritima versari iucundum est: maritima sedes me capit, oblectat, tenet: pascor maritimæ regionis aspectu: meis oculis regione maritima nihil est iucundius: miram haurio iucunditatem maritimæ regionis aspectu.

Maximoperè rogo.

I request earnestly, or I pray the hartely.

Singulari studio, quàm possum studiosissimè, valdè hoc ex animo à te contendo: hoc à te ita postulo, pe-

to, contendo, vt fortunas in eo meas positas putem: velim existimes quòd à te peto, id eiusmodi esse, vt meæ fortunæ omnes agantur, in eo consistant, locatę, repositæ, constitutæ, sitæ sint: sic à te peto, quasi in eo mihi sint omnia, quasi rationes ex eo meæ pendeant, ad vnum illud referantur. Officium in te requiro, desidero. Vide Rogo, magnopere.

Medicus eruditus.

A learned Physicion.

Benè doctus est, eruditus, instructus medica scientia, medendi arte, medicis literis: sciens in primis est, peritus, intelligens, gnarus medicinæ: longè processit in medicinæ scientia: nouit penitùs medicinam, tenet, possidet, callet: medicinæ scientiam ita est assecutus, vt pauci: medicinæ scientia valet, floret, præstat, excellit: medicinæ doctrina, scientia, peritia, cognitione, intelligentia, eruditione cum paucis conferēdus est, inferior nemini: nota ei pręclarè medicina est: patent ei, quę multos latent ex medica scientia, ex medēdi arte: multū hausit ex iis libris, vnde manat medicinæ cognitio: medicinæ scientiam planè complexus est, mēte atque animo comprætendit, ingenio sibi aperuit, comparauit, peperit.

Meditari.

To muse, studie, or deuise.

Colligere se: animum intendere, meditari accuratius; diligentius animaduertere, considerare cum animo suo, versare in animo, diligenter animo tractare, agitare animo diligenter, studiosè cogitare: intento aliquid animo intueri, attentius examinare, perpendere, ponderare.

Mei

Mei ingenij homo.

One of nature, or disposition, or a meete mate for me.

Valdè mihi aptus est, mirè factus est ad naturam meam: vehementer est ad meæ vitæ rationem & consuetudinem accommodatus: conuenit optimè cum ingenio meo.

Memor beneficij.

Myndfull of a good turne, or neuer to forget the same.

Semper meminero, memoria retinebo, tuebor mẽte atque animo, nunquam obliuiscar, nunquam apud me delebit obliuio, beneficia, officia, merita erga me tua: memorem me tibi, quæcũque se occasio dederit, obtulerit, probabo: gratũ me tibi memorémque præstabo: præstabo tibi eam, quam debeo, memoriã meritorum tuorum: gratum me nullo non loco, nullo nõ tempore memorem gratię referendæ, studiosum, senties, experieris, cognosces: grati animi laudem in me non requires, non desiderabis: non committam, vt ingratum me appellare possis: vt in illo officio, quod benè merẽtibus debetur, iure me ac meritò quisquam repræhendat: vt in vitium ingrati animi non incidam: ne quis mihi turpem ingrati animi notã possit inurere, ingrati animi vitium, crimen, culpam possit obiicere: vt ab ingrati animi vitio, crimine, culpa, turpi infamia longissimè seiungar, discedam, absim, valdè procul absim: vt eã culpa vacem, vacuus sim, caream: eius culpæ sim expers, quam committunt, qui nullam referendæ gratiæ curam suscipiunt, qui de referẽda gra-

tia minimùm laborant: enitar, & vt ſpero, conſequar, vt te de me optimè eſſe meritũ læteris, vt officia erga me tua voluptati ac lætitiæ tibi ſint, vt ex tuis in me officiis voluptatem capias, officiorum tuorũ fructum feras, percipias, colligas, vt gratiæ tuæ gratiam à me feras, vt parem tibi referam gratiam, par pari vt referam, vt officia tua paribus officiis æquem, compenſem, remunerem, remunerer. Vide Beneficij memor.

Mendax.

A lyer.

Quicquid dicis, falſum eſt, minimè verum, alienum à veritate, à veritate ſeiunctum, abeſt à vero, aduerſatur veritati, mendacium eſt: falſa eſt omnis oratio tua: quicquid loqueris, falſò loqueris.

Mens mutata.

His mynde is changed.

Ad eundem furorem redijt: iterum defecit à fide, à priſtina mente deſciuit, diſceſcit, abductus eſt.

Mente captus.

Madd or beſide him ſelfe, or out of his witt.

Deſipiens eſt, delirus, ſtultus, demens, inſanus, à ratione auerſus, omni ratione carens, delirat, deſipit, diſceſſit à mente, deſertus à mente, deſtitutus à mente, mens eum & ratio reliquit, inſanit, mentem amiſit, mente captus eſt: mentis lumine obcæcatus, mentis compos non eſt, mentis inops, mentis expers, inops à mente.

Mercatores diuites.

Riche marchauntes and welthie.

Rem poſsident benè magnam,ampliſsimam,vberrimam, copioſam in primis mercatores Florentini: diuitias tenent ſummas, abundant,effluunt re, copiis, diuitiis,opibus:diuites oppidò ſunt, locupletes, opulenti,copioſi,à re parati,inſtructi,firmi,benè nummati,benè peculiati:ampla res eſt,prolixa,copioſa,minimè anguſta, benè multa mercatoribus Florentinis: ampla re vtuntur,prolixa,copioſa,benè multa.

Merita tua non aſſequor.

I can neuer deſerue your benefites beſtowed vppon me.

Nullam vnquam tuorum meritorum partem aſſequar:nunquam non modò referēda, ſed ne cogitanda quidem gratia tuum beneficium conſequar. Tantum tibi debere exiſtimo, quantum perſoluere difficile eſt. Cui re vix referre gratias poſſum, ei verbis non patitur res ſatis fieri. Magna eius in me ſunt non dico officia, ſed merita. Magnus ad tua priſtina erga me ſtudia cumulus accedet. Incredibilem tibi quendam amorem, & omnia in te ſumma ac ſingularia ſtudia debeo.

Metellus æquo animo exul.

Metellus left his countrey willingly.

Summa voluntate Metellus patria ceſſit, æquiſſimo animo, minimè contra voluntatem: ſumma fuit Metelli æquitas animi in patria relinquenda. Vide Exulauit æquo animo.

Metu liberare.

To be ſett free from feare.

Abſter-

Abstergere volo animi tui metum, leuare metu, liberare metu, à metu abducere, metum expellere, eiicere, auferre: animum confirmare, constituere, efficere, ne quis animum tuum metus perturbet, afficiat, commoueat, exagitet.

Metus miseriarum ex bellis.

Feare of miserie after warre.

Hæc si bella durabũt, permanebunt, perpetua, diuturna, fixa erunt, quò cœpêre cursu, procedent, longius producentur, consistent: nisi bellis finis imponatur, fiat, afferatur nisi bella finiantur, terminẽtur, ad exitum perducantur, periit vniuersa Italia, desperata omnis Italiæ salus est, actum est de salute Italiæ, suam salutem Italia desiderabit.

Miles fortis.

A stout or valiaunt souldier.

In bellis ostendit se, probauit, præbuit, præstitit acrem & fortem virum: ita fortem, ac strenuam operam nauauit, vt magnam ex ea laudem tulerit: rem bellicam fortiter ac strenuè tractauit, gessit, administrauit.

Milites egregij cæsi.

Notable souldiers slayne.

Periêre milites virtute præstantes: interiit egregia militũ manus fortitudine excellens, cuius virtuti committi multum posset: flos exercitus, & robur vniuersum sobolésque militum cecidit. Vide In acie ceciderunt.

Miser ob contemptos patronos.

A wretche

A wretche, or in myſery for deſpiſing his patrons and mayntenars.

Cecidit, concidit, perditus eſt, extinctus eſt, perijt, exitium, perniciem, vltimam calamitatem ſubiit, ſuſtinuit, tulit, perpeſſus eſt, ſenſit: extremam fortunam ſubiit, adiuit, ſenſit, deiectus eſt in miſerrimam vitam, ſummas miſerias, ſummas calamitates, duriſſima quęque, acerbiſſima quæque, miſerrima quæque, poſtrema quæque: quia, quos maximè debuit, eos minimè veritus eſt, cõtempſit, nihili fecit, aſpernatus eſt: nullo loco habuit, minimi duxit: habuit in poſtremis, quos minimè debuit, quos minimè æquum erat: nullam rationem habuit, duxit eorum voluntatis, aut commodi, à quibus pendêre, quorum voluntatem rémq; ſpectare, quibus conſulere, quorum rationibus conſultum velle debuit: quorum voluntati parêre, obſequi, morem gerere officio cogebatur.

Moderans ſtudia, valebis rectius.

By vſing your ſtudies moderatly, you ſhall haue your health better.

Si modum ſtudiis impones, facies, ſtatues, ſi tibi moderabis in ſtudiis, ſi ſtudia moderabere, ſi tibi parces in ſtudiis, valetudine melior fies: valetudinem cõfirmabis, conualeſces quotidiè magis, firmior, ac validior fies: bonæ valetudinis, firmitatis, virium, roboris quotidiè plus aſſequêris, ad perfectam valetudinem quotidiè propiùs accedes.

Moleſtia.

Trouble.

Aliquid me mordet, pungit, afficit: eſt quiddam, quod

quod modestius feram, submolestè feram, in quo nó-nihil offendar.

Molestia liberatus.

Fre from all trouble and greife.

Quòd Deo sit gratia, vacuus molestiis nunc quidem sum, sine molestia, cura, solicitudine, procul absum à molestiis, extra molestiam sum, tranquillè satis ago: Dei benignitate factum est, contigit, vt nunc quidem omni molestia vacem, nullis angar curis, nulla vexer solicitudine, nulla meum animum paulò molestior, grauior, acerbior exagitet, vexet, perturbet, commoueat, afficiat cogitatio: fruitur animus meus tranquillitate: benè est, tranquillè est, commodè est, quies est, pax est, tranquillitas est animo meo: animo sum ab omni molestia soluto, vacuo, libero, longè seiuncto: Dei me benignitas omni molestia exemit, liberauit, ab omni molestia vindicauit, dicauit, eripuit, disiúxit.

Molestia affici à benè meritis.

To be troubled and vexed of them vpon whom you haue bestowed most frendship.

Valdè sum commotus, cùm eos audiui negotium tibi facessere, molestiam exhibere, molestos esse, infensos esse, solicitudinem inferre, te vexari, iniurias accipere, affici molestia ab iis, de quibus ipse benemeritus es maximè, qui summa tibi beneficia debent.

Moram adhibe.

Pause a while, or staye, and defer the matter as long as ye can.

Rem sustine, suspende, quoad licet: moram interpone:

pone: rem ducas, producas, proroges, protrahas.

Moram auerte.

Flie lingering.

Caue, ne mihi ſpatium producatur, dies proferatur, prorogetur, protrahatur, extrahatur, protendatur, fiat longior: ne res longius ducatur, ne in aliud tempus reiiciatur, protrudatur, reſeruetur. Vide, ne quid mihi ad hoc negotium temporis accedat: ne tempus addatur: ne qua fiat acceſsio temporis, ne quid mihi temporis in hoc negotio, in hoc munere, in hac adminiſtratione prorogetur, ne fiat longior, ne ducatur longius, ne ſit diuturnior hæc adminiſtratio.

Moram trahere.

To differ, ſtaye, put or dryue of.

Morari diutius, moram facere, moram interponere, procraſtinari, differre, diem ducere, referre me in aliud tempus, rem proferre, ducere, producere, protrudere, protrahere, extrahere, in aliud tempus reſeruare non poſſum.

Morbus ex itinere.

Sicknes taken in iourney.

Itineris laborem ita grauem ſenſit, expertus eſt, itineris labore ita eſt affectus, defatigatus, fractus, vt in grauem inciderit morbum, vt morbo ſit affectus difficillimo, vt ægrotauerit periculoſè, dubia vitæ ſpe: labor itineris ita grauiter eum affecit, afflixit, vt morbi cauſam attulerit, & eius morbi, qui vitam in diſcrimen adduceret, in quo de vita prorſus ageretur, vita veniret in dubium.

Morem

Morem tibi geram.

I will be ruled by you or folowe your aduiſe and counſell.

Parebo tuis mandatis : exequar tua mandata, effectum dabo quod mandaſti:tuę voluntati parebo, morem geram, obſequar, obtemperabo:ſequar voluntatem tuam : meam voluntatem ad tuam aggregabo, cum tua coniungam: tuæ voluntati mea voluntas ſeruiet:tua mihi voluntas lex erit, atque norma.

Mori.

To die.

Optabile eſt, effecta ætate diem obire vltimum, ſummum obire diem, vitam cum morte commutare, è vita diſcedere, vita excedere, migrare è vita, huius lucis vſuram amittere, obire, occidere, interire, perire, mori, vitam finire, mortem oppetere, ad exitum vitæ vocari.

Moroſus.

Wewarde crabbed or froward.

Cum nemine prorſus tibi conuenit : tui mores ab omnium moribus abhorrent : aptus non es, ineptus es, minimè accommodatus ad mores, ad conſuetudinem, ad naturam, ad ingenium cuiuſquam : neſcis vti cuiuſquam conſuetudine:alienus es ab omnium conſuetudine, ac moribus : non facilè tuos mores ad cuiuſquam mores conformas : moroſus es, nimiúmque difficilis in conſuetudine & vſu: ita te moroſum difficilémque præbes in conſuetudine, ita mores aliorum faſtidis, vt nemo te, tu nemine vti poſſis : vt neque tu quen-

quenquam, neque te quiſquam ferre poſſit: vt neque tu conſuetudine cuiuſquam, neque tua quiſquam vti poſſit. Vide Difficilis in conſuetudine.

Mors immatura ex intemperantia.

Of intemperance vntimely death, or through diſorder in diet and ſurfetting, many die before their tyme.

Multos adoleſcentes conficit, perdit, immatura morte afficit cruditas, crapula, immoderata, diſſoluta victus ratio: largiore, vberiore, pleniore cibo vtuntur adoleſcentes, quàm vt ſtomachus digerere, ferre, ſuſtinere poſſit, quàm vt vitæ conducat, id quod ſæpè illis immaturæ mortis cauſam attulit.

Mors ſine ſenſu eſt.

Death is without ſence, or dead men feele not.

Nullus in morte re ſidet ſenſus, mors nullum habet ſenſum: mortui ſenſu carent, mortuis nullus ineſt ſenſus, extra ſenſum mors eſt, ſenſus à mortuis abeſt: morte ſenſus amittitur, ſentiēdi vis morte extinguitur.

Multi non ſapientes, ſecundis rebus ſapientes habiti.

Many vnwyſe men reputed as wiſe in theyr proſperitie.

Multi, cùm ſapientes non eſſent, ſummæ tamen ſapientiæ nomen proſperis temporibus tulerunt, nacti ſunt, conſecuti, adepti: multi, cùm ſapientiam haberēt nullam, ſummam tamen poſſidere ſecundis temporibus crediti ſunt: in proſpera fortuna, ſecunda, lęta, fœlici,

lici,

lici,optima, ſecundis rebus, rebus ad voluntatem fluentibus, cùm nihil eſſet aduerſi, cùm rebus omnibus eſſet optimè, cùm omnia facillimo curſu procederēt, iucundiſſimis,lætiſſimis,optimis temporibus.

Multis imperare optabile.

It is a wiſhed thinge to haue rule ouer many.

Optabile eſt,imperium in multos habere, habere multos, quibus liceat imperare, qui pareāt imperatis, quorū opera iure tuo,pro tuo iure,pro poteſtate, tuo arbitratu poſſis vti: multis dominari, multis præeſſe, paratos ad voluntatem, ad imperium, ad nutum habere multos.

Munere afficere.

To giue a preſent.

Donare cuiquam, dona dare,largiri,munus offerre cuiquam,donis quenquam afficere, donare quēquam munere, dona in quenquam conferre, munera cōferre, liberalis in quenquam eſſe, liberalitate vti, liberalitatem exercere nō ſoles,in conſuetudine non habes.

Munere egregiè perfunctus.

He hath ended his office with great commendacion.

Magnificentiſſimo perſunctus eſt munere ædilitatis,præclarè ſe tractauit ædilitatis munere, ædilitatem ſumma cum laude geſſit,nihil fecit non egregiè,iuſtitiæ laude præſtitit, ſpecimen dedit minimè dubium virtutum ſuarum: ædilem ſe præbuit egregium, præſtitit,oſtendit: ſummam ex ædilitate laudem eſt conſequutus,ſibi comparauit, ſibi peperit, cepit,tulit,retulit.

tulit. Vide Magiſtratui rectè præfuit.

Mutas ſententiam.

You chaunge your mynde or opynion.

Non permanes in eadem ſententia, non perſiſtis, non perſeueras, non pergis: tuam ſententiam non retines, non tueris, non ſeruas: tibi non conſtas, diſcedis à ſententia, labas in ſententia, eadem non eſt, fixa non eſt, infirma eſt tua ſententia, mutas ſententiam, conſilium, opinionem: diſcedis à ſententia, conſilio, opinione, ſenſus tuus non idem eſt, alius nunc eſt, immutatus eſt. Bono viro ſenſum rectum deponere difficilè eſt. Non ita flexibilem eſſe tuam voluntatem putâram. Vide, Vir bonus conſtans eſt.

Mutata de pace ſententia.

His iudgement is changed concering peace.

Anno proximo ſuperiore, pacis autor præter cæteros eras, nunc videris à priſtina cauſa deſciuiſſe: non quod anno proximo, nunc idem de pace ſentis: tua de pace ſententia cum ſuperioris anni ſententia conuenire non videtur: non eadem tua eſt, quæ anno proximo ſuperiore, de pace ſentẽtia: pacem vnus omnium maximè tuebaris anno ſuperiore, nunc alia tua mens videtur, non idem ſenſus, diuerſa opinio.

Mutata ſententia.

Your mynde is changed.

In ſententia non permanſiſti, ſenſum mutaſti, aliter exiſtimas, à priſtina ſententia deſciuiſti, à te diſſentis, diuerſam opinionem ſuſcepiſti, cepiſti. Vide, Mutas ſententiam.

Mutatio rationis.

Alteracion of ſtate, an other condition, or the caſe is changed.

Diuerſa nunc mea ratio eſt, non eadem eſt: immutata eſt ratio rerum mearum: alius eſt rerum mearum ſtatus: aliter ſe meæ res habent, non eodem loco ſunt.

Mutuò nos amamus.

We loue eche other a like.

Mutuò amamus inter nos, pariter, æquè, ſimiliter, viciſſim, amore non diſſimili, mutuo, pari: par voluntas ab vtroque noſtrûm accipitur, ac redditur.

Natura.

Nature.

Mos hic omnium eſt, conſuetudo eſt, inſtitutum eſt, moris eſt, conſuetudinis, inſtituti, mos obtinuit, inualuit: ita fert omnium conſuetudo, mos communis, nemo non ita conſueuit, omnibus eſt à natura tributum, ita natura comparatum eſt, ita comparatũ eſt, habent hoc omnes à natura: ita facti, ita inſtituti natura omnes ſumus, vt vim vi repellamus, vt ab iniuria nos tueamur.

Natura auarus.

Borne to be a niggarde, or naturally coueteouſe.

Multis argumentis inclinatum, ac natura propenſum te ad turpiſſimum & execrabile vitium auaritiæ, iudicaui: quod multis argumentis potuerim conijcecere, colligere, intelligere, ſuſpicari, ad auaritię vitium natura propendes, tua te ad auaritiam natura ducit, auaritiæ

auaritiæ ſtudioſus es hortãte natura,naturali quodam ſtudio ad auaritiam inclinas, ſequeris auaritiam quadam naturæ inductione.

Natura omnibus accommodatus.

A nature meete for all thinges, or framed of nature to all purpoſes.

Præcipuo quodam naturæ munere aptus erat, accommodatus, appoſitus erat ad omnia: factus ad omnia videbatur: ingenium acceperat à natura ad omnes res appoſitum,atque accommodatum: eo erat, eo vtebatur ingenio,quiduis vt exequi,& præſtare ſatis commodè poſſet:natus ad omnia videbatur:dederat hoc ei natura, quicquid aggrederetur, vt egregiè conficeret,vt excelleret:habebat hoc à natura, vt quãcunque ad rem ſe conferret,quamcunque rem capeſſeret, ea non peſſimè perfungeretur, ex ea cum laude diſcederet. Vide, Ad omnia aptus.

Neceſſitati parendum.

Neceſſitie or nede hath no lawe.

Sapientis eſt,ſapientiæ eſt, conſilij eſt, rationis eſt, ſapientem decet, tempori cedere, neceſſitati parere, rationem temporis habere, conſulere temporibus, cõformare ſe ad temporis rationem,conſilia & actiones tempore moderari,pro temporum ſtatu & ſuſcipere, & deponere, ita ſe gerere, vt præcipere tempus videatur,vt temporis ratio ferat ac poſtulet:quaſi ducem ſequi in agendis rebus, quaſi conſiliarium habere tempus,conſiliario vti tempore nos decet.

Nec vſui,nec incommodo eſſe.

Neither to further nor to hinder.

Si tibi vtilis esse non possum, incommodare tibi nolo, incommodo tibi esse, incōmodo te afficere, incommodum tibi afferre, parere, præbere.

Negotiari.

To be occupied, or to trafficke.

Mediolani negotiatur, habet negotia, gerit negotia, mercaturam exercet, res agit, negotia tractat.

Nemini fidendum.

No man is to be trusted.

Nemini, vel summa necessitudine coniuncto, habenda fides est: nusquam tuta fides, cauendum est, ne cuiusquam fidei nos credamus, cōmittamus, res nostras commendemus: cautionis est, sapientiæ est, consilij est, nemini se credere, committere, nemini planè confidere, nullius in fide omnia statuere, ponere, collocare: quis est, quem tibi fidum præstare possis, cuius incerta, dubia, infirma, fluxa, fides non sit?

Nemini maledicendum.

No man is to be spoken ill of, or reuyled and raylled at.

Conuicium cuiquam facere non debemus: malè cuiquam dicere non decet, dicere conuicium cuiquā, iacere conuicium, conferre conuicium in quenquam, conuicijs quenquam afficere, vexare, exagitare, iactare, turpe est, laudis non est, laudi non est.

Nemo ab omnibus incommodis liber.

No man free from all infortunes.

Quis est, qui nihil in vita mali videat, nihil sustineat incom-

incommodi, nullam ferat calamitatem? cuius est perpetua fœlicitas, nullis interrupta malis? nemo fortuna vtitur perpetuò bona: nemini res ad voluntatem semper fluunt: nemo est, cui prosperè omnia succedât, nihil contra voluntatem eueniat, nullum accidat infortunium, secunda sint omnia, optata omnia contingât. Nemini sua conditio satisfacit: nemo est, qui acquiescat fortunæ suæ.

Nemo sine crimine.

No man wit hout some faulte.

Omnes in omnem culpam prolabuntur: incurrunt homines in omnem iniquitatem: nulla culpa est, quæ non hodie subeatur: omnes in omni scelerum flagitiorúmque genere volutantur: omnem improbitatem omnes amant: nullum hodie flagitium ignoratur, prętermittitur.

Nemo tantum habet quantos sumptus facere possit.

No man hath so muche, as he hath wayes to spende it, or no mannes wealth is so great, but his expense may be greater.

Quis ita firmus ab opibus est, quis ita fortunæ bonis affluit atque abundat, cuius tantę diuitię sunt, quis tantum possidet diuitiarum, quis opibus adeò pollet, cui res familiaris ita copiosa est, cui tantum fortuna largita est, de suis bonis impertiuit, communicauit, vt sustinere sumptum possit, vt respondere sumptui possit, vt sumptum ferre satis possit, vt quantum res postulat, tantum facere sumptum, tantum erogare possit?

Ne quid dicam triſtius.

To tell no worſe newes, or that I may tell no heauie tidinges.

Nolo triſtius quicquam dicere, nolo malis ominibus hanc rem proſequi, nolo malè ominari.

Ne ſis autor.

Be not the author.

Noli me hortari, cohortari, adhortari, vt hoc faciam: ne mihi ſis autor huius conſilij, ne me rationibus ad hoc impellas, ne cohortatione vtaris, ne cohortationem ſuſcipias.

Nihil ſine numine fœlix.

Nothing happie without the grace of God.

Qui ſuas ad cogitationes Deum non adhibet, ſuis in cogitationibus non confugit ad Deum, ſua conſilia ad Deum non refert, cuius animus cum Deo nunquam loquitur, ſæpe illum fallit humana prudentia, ſæpe is ab humana prudentia in fraudem, in errores inducitur, ſæpè labitur, aut offendit, aut errat, ab humana prudētia ductus, ducem ſecutus humanam prudentiam, humanæ prudentiæ ductu, falſa quadam rerum humanarum ſpecie deceptus.

Nihili laus ab illaudatis profecta.

To be prayſed of vnhoneſt men, is nothinge worthe.

Ea de laude minimùm laboro, eam laudem minimè puto, reputo, facio, duco, æſtimo, pendo, flocci facio, contemno, reſpuo, aſpernor, nullam puto, in minimis

nimis pono, in postremis habeo, ab ea laude non pẽdeo, ea me laus minimùm mouet, parum afficit, non tangit, non capit, non ducit: eam laudem non specto, non amo, non curo, non expetendam duco, inter optabilia refero, (& hęc omnia passiuis licet ijsdem verbis conuertere) quę proficiscitur ab ijs, qui ipsi in laude viuunt, qui laudem ipsi nullam consecuti sunt, qui ab omni laude procul absunt, quibus ipsis laus nulla tribuitur.

Nimis arrogans.

To proude, or to arrogant.

Nimium tibi tribuis, arrogas, assumis. Vide infrà, Nimiùm es superbus.

Nimis studiosus.

To to studious, or to much giuen to studie.

Nunquam te explent studia, tua nunquam expletur, aut satiatur studiorum sitis, nimius in studijs, nimiùm te studijs dedidisti: præter modum, supra modum, extra modum, parum modicè, immoderatè, minus moderatè, sine modo, nimis intemperanter studia colis, tractas, exerces: nimia studiorum cupiditate flagras: te studiorum amor, & consuetudo nimiùm tenet.

Nimiùm es superbus.

Thou art, to proude.

Nimiùm tibi places: plus tibi assumis, quàm deceat, quàm liceat, conueniat, æquum sit, oporteat, ratio ferat, patiatur, concedat: nimiùm te effers: arrogas tibi plus quàm licet: altius quàm oporteat, ipse te extollis:

ita ſuperbè agis, vt ferri non poſſis, ſuperbia es prorſus non ferenda, parem tibi eſſe neminem vis, te cunctis antefers, omnes deſpicis, tę verò vnum ſuſpicis, amas ipſe te ſine riuali, tibi ipſe magnus es atque eximius, omnia putas eſſe in te vno collocata, fortunam ipſam minus eſſe teipſo fortunatam putas: perſuaſum habes, tuis te fortunis ipſam fortunam anteire.

Nimius labor in ſtudijs.

Exceſſiue labour in ſtudie.

Nimis elaboras, inuigilas, ſudas, exercęs te nimis, immoderatè, ſupra modum, intemperanter in ſtudijs: nimiùm laborioſè ſtudia tractas, colis, exerces: ſuſtines laboris plus, quàm ſatis eſt in ſtudijs exercẽdis: ſic elaboras in ſtudijs, vt vires tuas imminuas, conſumas, exhaurias, debilites, infirmes, affligas.

Nobili neceſsariò virtuti ſtudendum.

It is neceſſary for noble men to ſtudie vertue.

Quicunque honeſto, claro, non obſcuro, ſummo loco, claris parentibus natus eſt, ex nobili familia, clara ſtirpe, ėi maior, quàm cæteris, colendi præclara ſtudia, exercendarúmque laudandarum artium neceſſitas imponitur: habet hoc nobilitas, & familiæ ſplendor, vt vitæ laudabiliter & cum virtute traducendæ, non modò occaſionem, verùm etiam cauſam, neque cauſam tantùm, ſed etiam neceſſitatem afferat: quem familię nobilitas cõmendat, oportet eum ad liberalium doctrinarũ ſtudia, ad ſtudiũ ſummę laudis, ad omnem laudem, ad decus eò ſtudioſius incumbere, ad excellentem omnium rerum cupiditatem eò vehementius excitari: ſi quis ex egregia, nobili, præclara, illuſtri domo

mo natus eſt,maiore, quàm quiuis alius, vrgetur virtutis expetendæ neceſſitate.

Noctem ſtudijs aſſumere.

To wache all the night at ſtudie.

Vigilare de nocte, noctu, per noctem:noctem ſtudiorum cauſa cepi : nocturnas vigilias diurnum ad ſtudium cœpi adiungere,diurno cum ſtudio coniungere:ad ſtudia iam etiam aliquantum noctis aſſumo.

Nolo Rempublicam in diſcrimen adducere.

I will not hazard the common wealth.

Nolo ſummam Rempublicam, ſalutem Reipublicæ,publicam rem in diſcrimen , in dubiam fortunam adducere,deducere:non committam, vt incertam fortunam Reſpub. ſubeat, vt periclitetur Reipublicæ ſalus, vt in dubium vocetur, in periculum,in diſcrimen veniat.

Nomen ex ſcriptis.

Immortall name be wrightinges, or famous for euer.

Si tua ſcripta ad exitum perduces, perficies, conficies,abſolues,ſi tuis ſcriptis finem impones, extremã manum impones, perpetua erit , æterna, immortalis tua fama : nunquam deficiet,conſeneſcet,peribit,obſcurabitur,extinguetur,delebitur: nulla dies tuam famam terminabit , nullum temporis ſpatium circumſcribet , nulla vetuſtas corrumpet : vigebit in omnes annos tua fama : omnis te poſteritas cognoſcet , tuas laudes excipiet ac tuebitur: nomen tuum immortali-

tati

tati commendabis,immortalitate donabis,immortalitatis præmium conſequêris, non ſimul cum corpore mors tuum nomen extinguet, delebit,auferet: tuum nomen ab interitu vindicabis, in hominum memoria tenebis; æterna laude illuſtrabis, decorabis, afficies, ornabis: de te poſteritas omnis audiet, ac loquetur.

Non contendendum cum fortioribus.

Striue not with thy ſtronger.

Contendere, certare, pugnare, altercari cum valentioribus non debemus: aduerſus valentiores, firmiores, robuſtiores, paratiores à viribus ſuſcipienda contentio non eſt.

Non cunctandum.

It muſt not be lingered, or delayed and differred.

Si exploratum tibi eſt, poſſe te illius regni potiri, illo regno potiri,regnum illud obtinere, non eſt cunctandum,producenda res non eſt, protrahenda,differenda non eſt, mora facienda nulla eſt, interponenda non eſt: omnis tollenda mora,languor omnis abijciendus. Vide,Feſtinanter agendum.

Non dubito, quin ſummus futurus ſis.

I doubt nothing to ſee you in higheſt eſtimatiõ.

Non dubito,quin ſummum atque altiſſimum gradum ciuitatis obtineas:nulla me dubitatio tenet, nihil mihi dubitationis relinquitur: non eſt cur dubitem, quin ea aſſequaris, quæ in Republ.putantur eſſe ampliſſima: quin futurus in ciuitate ſis honeſtiſſimus, ampliſſi-

amplissimus, eximius honestissimo loco, summo loco, singulari loco.

Nondum assuefactus es laboribus.

You are not yet accustomed to paines.

Nondum laboribus assueuisti: nondum es à laboribus assuefactus, laboribus assuefactus, assuetus: labores ferre ac sustinere nondum consueuisti: labores nondum satis expertus es, sensisti, tulisti: nondum es in laboribus plenè versatus, exercitatus: rudis es, insolens in laboribus: nondum tibi familiaris labor est.

Nondum planè res absoluta.

Not yet fully ended.

Sublata res tota non est, sed magna tamen ex parte profligata: parum abest, quin ad exitum res peruenerit: eò res processit, vt ab exitu non longè abfuerit: vt ad exitum penè peruenerit, exitum penè attigerit.

Non est causa mutandæ sententiæ.

You haue no cause to change your mynde.

Quid est, quod aliam in partem traducere me debeat? cur hanc opinionem abiiciam? cur hunc deponam sensum? cur ab hac sententia desciscam, discedam? cur aliter sentiam? cur à me ipso dissentiam?

Non esse soluendo.

He hath not wherwith all, or he is not able to paye.

Soluendo non sum: non est, vt possim soluere: non habeo vnde soluam: non suppetit, vnde creditoribus satisfaciam.

Non

Non multum edo.

I eatenot muche, or but litle.

Non multi cibi ſum:minimè ſum edax : tenui cibo vtor.

Non niſi ſoſpes proficiſcaris.

Trauayle not except ye be ſtronge, or beſure you haue your health before ye iourney.

Ne te viæ, niſi cõfirmato corpore committas : niſi rectè valeas, ne te in viam des:peregrinandi cõſilium, niſi valetudine firma vtaris,omitte. Vide Iter omittẽdum infirma valetudine.

Non punitus.

Not puniſhed.

Pœnam effugit,elapſus eſt : impunè illi fuit, impunitatem eſt aſſecutus : pœnam nullam tulit, ſuſtinuit, perpeſſus eſt: euaſit ex iudicio : abſolutus eſt : abſolutionem eſt adeptus.

Non ſatis religioſus.

Not verie deuout.

Non ſatis diligenter, parùm piè, minus religioſè, quàm conueniat, ſacris operam das, in templo verſaris, Deum colis:ſatis piè non agis in templo: pietas in te deſideratur,requiritur:non eam pietatem, non eam religionem,quæ Deo debetur,præſtas in templo.

Non ſum inconſtans, quòd hominem ingratum negligo.

I am

I am not inconſtant by ſetting light by an vnthankfull perſon.

Non puto mihi famam inconſtantiæ pertimeſcẽdam, ſi tam ingratum hominem, tam immemorem officij, proſequi nouis officiis nolui: non vereor, ne quis mihi tribuat, adſcribat, aſſignet inconſtantiæ, leuitati: ne quis in me inconſtantis animi, leuis, mobilis, inſtabilis, parum firmi vitium conferat: ne quis mihi notam inurat inconſtantiæ: ne inconſtantiæ nomine malè audiam, ſuſpectus ſim: ne accuſer, quaſi parum in officio conſtans, quaſi diſceſſerim à priſtina conſuetudine, quaſi deſciuerim à me ipſo.

Non tibi adulor.

I flatter you not.

Noli putare, me hoc auribus tuis dare: gratiam tuã aucupari: hoc me loqui ad voluntatem: me velle tuis auribus inſeruire, nec eſſe blandum, aſſentatione vti, aſſentationis artificio tuam gratiam quærere: ne me putes fictè loqui ad colligendam beneuolẽtiam tuam: vt gratiam à te ineam, te mihi vt adiungam, tuam in amicitiam vt me penitùs inſinuem.

Non tua, ſed mea intereſt.

It is not your parte, but myne, or it is no matter to you, but it concerneth, or toucheth me very muche.

Hoc tua nullam in partem intereſt, mea multum: tua minimũ refert, mea plurimum: ad te nihil, ad me valdè pertinet: tua res in hoc nulla, mea verò agitur maxima: hoc ad tuas res momenti nihil habet, vim nullam habet, minimũ valet: ad meas valet in omnes partes,

partes,multũ intereſt,refert,multum habet ponderis.

Nouitatis cupidus.

Deſierous of newes.

Res nouas quæris, cupidus es rerum nouarum,ſtatus hic te minimè delectat,nouitatem amas : nouitati ſtudes, faues.

Noui tuarum rerum ſtatum.

I knowe your ſtate well.

Noui,cognitum habeo,probè teneo ſtatum rerum tuarum:qui ſit rerum tuarum ſtatus,optimè ſcio,præclarè noui, egregiè intelligo, de tuis rebus planè mihi conſtat,exploratum eſt, exploratum habeo, compertum habeo, mihi dubium non eſt, obſcurum non eſt, non me fugit,latet,præterit ſtatus rerum tuarum.

Nulla merita.

No deſertes.

Non valdè de me meritus es,non magna in me beneficia contuliſti : grauia non ſunt, exigui momenti, parui ponderis ea, quæ mea cauſa feciſti : beneficium vel à te nullum accepi, vel accepi minimum : exigua ſunt, quæ apud me beneficia collocaſti, poſuiſti : non magnis à te ſum affectus beneficiis : beneficia tibi debeo non ita magna : obligaſti me,obſtrinxiſti, deuinxiſti mediocribus officiis.

Nullius pretij homo.

One of no accompte,or whom no man careth for,or ſetteth a poynt by.

Valdè miror,quòd hominis deterrimi, ac ſordidiſſimi

ſimi cõſuetudine vtaris:mirari ſatis non poſſum,quod eius te hominis vſus & conſuetudo delectet, cuius inſima conditio ſit,qui ſit infimæ conditionis,humillimi loci, obſcuri loci, nullius loci, nullius ordinis, nullius pretij, deſpectus, abiectus, contemptus, terræ filius, inops ab omni prorſus exiſtimatione, neque à ſeipſo, neque à maioribus commẽdatus:nulla maiorum laude,nulla ſua virtute commendatus, honeſtatus,nobilitatus,inſignis.

Nullo in honore eſſe.

To be of no credite or eſtimacion.

Prorſus iaces:nulla tua exiſtimatio eſt:nullum apud homines locum obtines:nullo loco es:nullus es:nullo in honore es:nullius te pretij homines ducunt.

Nunquam tibi deero.

I will neuer fayle you,or leaue you.

A me omnia in te ſtudia,atque officia,quæ quidem ego præſtare potero, velim expectes:mea omnia ſtudia,atque officia polliceor:preſtò tibi ſemper fore me velim exiſtimes, planéque tibi perſuadeas, ſi quid valebo,valebo tibi. hoc editũ ex oraculo puta, hoc tibi confirmo,ac re præſtabo,nullum me ſtudij genus, aut officij, quod ad rem tuam pertineat, quòd è re tua ſit, quod in rem tuam ſit, quod ad rem tuam pertineat, quod ad rem, laudem, dignitatem tuam valere videatur,vllo eſſe loco prætermiſſurum.

Nunquam tua merita compenſabo.

I ſhall neuer requyte your deſertes.

Nullam vnquam tuorum meritorum partem aſſequar:

quar : nunquam ne minima quidem ex parte tuis in me meritis satisfaciam : núquam omninò tibi soluam quantum debeo, ac ne vlla quidem ex parte : officia tua nunquam repēdam, remunerabor, remetiar, compensabo, officiis paribus æquabo. Vide Merita tua.

Nuntius sinister.

Euill newes.

Rumores de illo duriores erant, aduersa quædam de illo erant allata, nuntij venerant tristes, aduersi, infausti, parum commodi, minimè læti, parum secundi: grauior de illo fama peruenerat, dissipata erat, peruulgata : duriora quædam, grauiora erant significata, iactabantur, sermonibus dissipabantur.

Ob auaritiam vituperatus.

He is dispraysed for his coueteousnes.

Auaritiæ nomine malè audis, auaritiæ flagras infamia, laboras infamia : auaritiæ tibi crimen obiicitur, exprobratur: in te confertur auaritiæ culpa: tibi auaritiæ nota inuritur : suspectus in primis es auaritiæ nomine: accusaris, reprehenderis, exagitaris, vt, in auaritiam pronior, ad auaritiam procliuior, vt homo diuitiarum nimis appetēs, immoderatè sitiens, supra modum cupidus, cupidior quàm satis est, nimius in diuitiarum cupiditate.

Obest valetudini.

It is hurtfull to me, or It maketh me sicke.

Igne vti sine valetudinis damno mihi non licet: si ad ignem accedo, obest valetudini, valetudinis cum detri-

detrimento ſit, læditur valetudo, damnum facit, infirmatur, incommodo afficitur.

Ob liberalitatem laus.

Prayſe for his liberallitie.

Tuum nomen liberalitate extolles, efferes, tuam laudem excelſo, ſublimíque in loco, atque in illuſtri quadam ſpecula liberalitas conſtituet, collocabit: ad ſummam laudem, ad ſumma, ducem ſecutus liberalitatem, duce liberalitate, peruenies.

Obliuiſcendum malorum.

All euill happes or infortunes muſt be forgotten.

Lætior tibi vita eſſet, iucundior, tranquillior, tranquillius ageres, ſi tuos caſus obliuiſcereris: ex animo tuo, mente, memoria deleres: ſi memoriam tuorum temporum omitteres, deponeres, abiiceres, ex animo deleres: ſi tua priſtina mala, tuos caſus, tuorum temporum varietatem obliuione voluntaria contereres, apud te deleret obliuio.

Ob oculos.

Before a mans eyes.

Tota mihi illa regio, in cubiculo meo ſedenti erat in conſpectu, ante oculos erat, ſub oculis erat, ob oculos erat, ad oculos occurrebat, in oculis erat, ſeſe oſtẽdebat, patebat, aperiebatur, exponebatur.

Obſecrauit me vt fidem ſeruarem.

He humbly deſiered me to keepe promiſſe.

Meam fidem implorauit, suppliciter mecum egit, rogauit me quàm suppliciter potuit, vt fidem præstarem, tuerer, seruarem, soluerem, vt starem promissis, vt in fide permanerem, vt promissa persoluerem.

Obuiam ire amicitiæ gratia.

To go to meete him for olde aquayntance.

Obuiam ibo, obuiam procedam, occurram, vt officium amicitiæ debitum persoluam, vt id præstem, quod amicitia postulat.

Occupato non molestus.

Not to be troublesome to him that is occupied with weyghtiar affaires.

Nolo tuas occupationes impellere, tibi tam occupato molestus esse, molestiam exhibere, obstrepere: nolo tuorum negotiorum cursum impedire, tuis rebus impedimento esse, auocare te à tuis negotiis, curis, occupationibus.

Officiosissimus.

Moste officious or reddiest at all assayes.

Erat in omni genere officij maximè omnium diligentissimus, omnis officii diligentissimus: vincebat, superabat, anteibat, antecedebat omnes, excellebat omnes, antecellebat omnibus diligētia, par illi, æqualis, similis, cum illo comparandus, æquandus, conferendus, componendus in diligentia nemo fuit. Eidē semper fuit & officio singulari. Si complecti hominem volueris, neminem habebis, cùm res tuæ postulabunt, neque præstantioris animi, neque maioris in te beneuolentiæ.

Omi-

Ominoſum.

An ill token, or ſignifying ſom euill happe to come.

Malè veteres ominabantur, augurabantur, infauſtum omen, mali euentus omen, aduerſum, calamitatem portendens, incommodum ſignificans, iudicabãt, ſi quercus fulmine percuterentur, ferirentur, fulminis ictum ſentirent, de cœlo tangerentur.

Omnes morti obnoxij.

All men ſubiect to deathe.

Paterni obitus dolorem hæc ratio depellat, quòd omnibus impendet mors: hac omnia lege creata ſunt, vt morte deleantur, extinguantur, tollantur.

Omnes omnibus calamitates incumbunt.

All ſortes of men ſhall feele the ſmarte of ill or trouble.

Ea temporum impendet cõditio, vt optimè actum cum co putem, qui antè è vita diſceſſerit; omnibus omnia impendent mala, manet omnes, impendent omnibus, vrget omnes, aduentat, appropinquat, iam adeſt eadem calamitas: nemini rectè erit, nemo erit, cui peſſimè nõ ſit, qui peſſimè ſe non habeat, qui non aduerſa fortuna vtatur, qui non aduerſis fortunæ fluctibus iactetur: communis erit, eadem omnium, par, ſimillima fortuna: ſuum quiſque miſeriarum pondus ſuſtinebit: vexabit omnes eadem calamitas: miſerrimè cum omnibus, atque infœliciter agetur. expers malo-

rum nemo erit, miſeriis nemo vacabit: malorum incendio flagrabit vnuſquiſque. Nulla eſt acerbitas, quæ non omnibus impendeat, immineat, quæ non omnes maneat: aduerſa omnes omnia ſuſtinebunt: pari omnes calamitate prementur: communis erit omnium, non propria cuiuſquam malorum tempeſtas, vis malorum, iniquitas fortunæ. Vide, Nemo ab omnibus incommodis liber.

Omnia debeo tuis beneficijs.

Your benefites deſerue all I can doe.

Omnia tibi ſtudia, omnia prorſus officia debeo tuis beneficiis: prǣſtare cogor tua cauſa quicquid poſſum, quantum valeo, quantum conſequi viribus poſſum, quantum eſt in me ſitum: tua in me beneficia, meum omne ſtudium, meum officium, omnes à me curas, omnem induſtriam, omnia denique, quæ in me ſunt, non ſolùm poſtulant, verùm etiam exigunt: quid eſt, quod ego tua cauſa non debeam? obſequi tuæ voluntati, morem gerere, parêre, inſeruire prorſus in omni re debeo.

Omnia nihili facio.

I ſett not a ruſhe be all the worlde, or care not a ſtrawe for it.

Trahantur per me pedibus omnia, nō laboro: nihil me afficit, nihil me tangit, nulla re moueor, de quauis re ſúſque déque fero: ęquè omnia contemno, faſtidio, reſpuo: nulla res apud me pondus habet: nullius momenti eſt, in pretio eſt, ne minimi quidem eſt.

Opera fruſtrata.

My

My trauayle or labour is in vaine.

Nunc me ſentio fruſtra elaboraſſe, inanem laborem ſuſcepiſſe, ſpes meas infirmis & labãtibus fundamentis eſſe nixas: me ducem habuiſſe, ducem ſecutum eſſe incertam cæcámque ſpem, arido ſolo, infructuoſo campo, arenæ, ſemina commiſiſſe, mandaſſe, imprudentiam conſilij mei exitus rei mihi declarat: ſpe ſum deceptus, ductus ſum inani ſtudio, laterem laui, operam malè poſui, oleum & operam perdidi, ſtudium inutiliter conſumpſi, locaui.

Opinio inueterata.

A ſettled opinion.

Erat hæc in animis hominum inueterata opinio, peruetus, diuturna, multi temporis.

Opinor.

I ſuppoſe, or I thinke.

Opinor, arbitror, puto, autumo, exiſtimo, iudico, cenſeo, duco, ita mihi perſuaſi, in animum induxi, pro certo habeo, exploratum habeo, minimè dubito, planè credo, prorſus, omninò, penitus, certò, pro certo, minimè dubitanter, exitum fore, qualem ſum auguratus, qui augurio meo reſpondeat, quem prædixi. Vide, Meditari.

Oportunitas amiſſa.

Oportunitie lett ſlippe.

Amiſſum tempus eſt, elapſa de manibus eſt, abiit, præteriit, fugit, euanuit, amiſſa eſt, nulla iam eſt, prorſus periit occaſio, tempus, oportunitas.

Opulentum patrimonium diſperdis.

To waste a riche patrimonie, or his fathers lands and goods.

Pater tuus opes, diuitias, rem, ea quæ tu poſſides, quæ tibi reliquit, bonis artibus, honeſtis rationibus, laudabiliter, honeſtè bona quæſiuit, collegit, at tu malis artibus, improbis rationibus, inhoneſtè, turpiter, per nequitiam, per luxum, ac libidinem patrimonium exhauris, diſſipas, conſumis, perdis, malè perdis, diſperdis. Vide, Patrimonium diſſipare.

Opus inchoatum.

A worke begonne.

Opus non modò non perfectum, cōfectum, abſolutum, ad vnguem factum, ſed inchoatum, ac rude reliquiſti: tantum abes à perfectione operis, vt principia vix appareant: tantum abeſt vt opus ad finem perduxeris, vt minimum vltra principia proceſſeris, vt in ipſis penè principiis conſtiteris, hæſeris: vix opus inſtituiſti, vix aggreſſus es, operis initium feciſti, à fine autem longè diſtas: rem tu quidem habes inſtitutam, ſed perpolitio requiritur: inſtituta res eſt, non perpolita: operis tu quidem fundamenta ieciſti, faſtigium adhuc tamen nullum videmus, nullum extat.

Oreſtes matrem occidit.

Oreſtes ſlewe his mother.

Oreſtes parentem Clytemnæſtram ſua manu defodit, confodit, perfodit, vita exuit, priuauit, morte affecit, puniuit, multauit, vltus eſt, vindicauit, interfecit, interemit, occîdit, cecîdit, peremit, trucidauit, obtruncauit, parenti vitam eripuit, mortem obtulit, attulit, intulit, vim intulit, attulit, manus attulit, intulit.

Ornatus

Ornatus animi & fortunæ bonis.

Beautified with the giftes of mynde and of fortune.

Honeſtus,grauis,plenus officij, bonus planè vir, & cùm virtutibus, tùm etiam fortuna ſatis ampla ornatus: animi bonis abundat, nec fortunæ tamen bona deſiderat, animi bona multa,fortunæ pauca poſſidet.

Oſtendam me rectè feciſse.

I will iuſtifie that whiche I haue done,or proue that I haue done well.

Omninò conſtitui,decreui,deliberaui meum factũ purgare,probare,rationibus tueri: id mihi propoſitũ, planéque certum eſt, vt rationem reddam cõſilij mei: agere,probare, tueri, defendere, ſuſtinere meam cauſam prorſus volo, argumentis minimè dubiis oſtendere,rationibus perſuadere,non me caſu,non temerè, non inani quadam voluntate, repentino mentis impetu, nulla ſatis firma, certáve cauſa commotum, adductum, impulſum: quod feci oſtendam iure factum, conſilio factum, optimis de cauſis, ratione ſuadente, ratione duce,certo iudicio,rectè & conſideratè,ita factum,vt reprehendi non poſſim,vt mihi temeritatem, imprudentiam, inopiam conſilij nemo poſſit obiicere, nemo poſſit in controuerſiam,in dubium vocare, meritò damnare,vituperare,accuſare,exagitare.

Parcus ob egeſtatem.

Sparing,or not liberall be cauſe of pouertie.

Parcus es in conferendis muneribus, quia copiæ tibi non ſuppetunt: anguſta eſt tua liberalitas pro te-

nuitate copiarum:ideò benignus & liberalis valde nõ es,quia non valde abũdas,non valde copiosus es: quî potest esse prolixa,atq; ampla tua liberalitas,cùm angusta sit res tua familiaris?largiris tenuiter, infra modum potius,quàm supra modũ, quia nõ satis à copijs paratus es,ideò largè nõ das,quia quod des,nõ habes.

Parentes liberos ad virtutis studia cohortentur.

Lett parentes exhorte theyr children to the studie of vertue.

Decet parentes illos, qui liberis consultum volũt, non eos ad rem cohortari,quam facilè,nullo negotio arbitratu suo tum largitur,tum eripit fortuna, verùm ad eas artes,quarum vitæ par vsus & possessio est: autores filijs parentes esse debent, vt ad eas artes,ad earum artium studia sese conferant,applicent, animum adiungant, toto animo incumbant, quarum possessio vitam æquat,impellere filios parentes debent, incitare, consilio, rationibus, argumentis adducere ad eas artes, laudare illis eas artes, ostendere illis earum artium fructum, hortatores esse ad eas artes, id consilij dare filijs parentes debent,ita consulere,eam suscipere cohortationem,ea cohortatione vti: ea demum est apud filios egregia parentum cohortatio, qua impelluntur ad eas disciplinas, quarum est æterna possessio, quarum nobis fructum vna mors adimit, quarum vsus interitu vitæ,nulla re præterea terminatur. Filium tuum imitatione tui velim erudias.

Parenti vim afferre facinus atrocissimum.

A most

A most wicked offense to offer wronge, or violence to thy father.

Nullum crimen, piaculú, scelus grauius est, aut detestabilius, quàm patri manus afferre, vim inferre: maximò se astringit scelere, graue piaculum admittit, impiè facit, qui parentem violat, lædit, qui violat eam pietatem, quæ parenti debetur: nullum scelus abest ab eo scelere, in vno illo scelere omnia insunt scelera, cùm parenti vis infertur.

Parentibus senibus liberi solatio sunt.

Children a comfort to their aged parentes.

Parentum ætas ingrauescens filiorum in adolescẽtia conquiescit, parentum imbecillitas filiorum nititur adolescentia, parentum senectutem fulcit ac sustentat filiorum adolescentia, subsidio est labantibus parentum viribus adolescentia liberorum, senio parentum subueniunt adolescentes filij.

Paries labefactatus.

A weakened wall.

Hic paries vitium facit, rimam ducit, rimam agit, labefacit, labefactatur.

Parua extollere.

To extoll or magnifie thinges of no prise or value.

Magni oratoris est humilia tollere, efferre: ea quæ iacêre videntur, excitare atque erigere, obscuris dare lucem, splendorem afferre, obscura illustrare.

Paruus animus.

An

An humble minde, a base courage or stomacke.

Ex humili animo, abiecto, pusillo, exili, ieiuno, angusto, gloriæ cupiditas non emergit, exoritur, existit, effluit: angustos animos ampla & præclara cogitatio non ingreditur.

Pater colendus.

Thy father is to be reuerenced.

Debes patrem tuum colere ante omnes homines: est cur patri tuo præcipuum quendam honorem præstes: tui muneris, tui officij, tuarum partium est, tuum munus, tuum officium, tuæ partes sunt, hoc in te conuenit, ad te pertinet, à te postulatur, hoc tibi omnis ratio suadet, proponit, vt patrẽ tuum præcipuo quodam honore colas, obserues, tuearis, afficias.

Patriæ res nescire dedecus.

To be ignorant in the maneres of thy natiue countrey is a foule shame.

Turpe in primis est, dedecus est, in patria peregrinari, hospitem esse in ijs rebus, quæ ad patriam pertinent: ea non tenere, scientia non comprehendere, vsu doctrináque percipere, in quibus patriæ res agitur.

Patriam ab interitu liberaui.

I haue deliured my owne countrey from vtter ruine.

Patriam seruaui, patriam ab exitio vindicaui, patriæ incendium extinxi, salutem attuli, peperi, dedi patriæ, opera mea patria stat: cadentem patriam sustinui, labentem confirmaui, labentem excepi: ego salus patriæ

triæ fui, à me salutem accepit patria: patriam ab exitio, à pernicie, ab interitu, à peste eripui, liberaui, tutatus sum: patriæ mala sanaui: patriæ salutem attuli, incolumitatem peperi, pestem abstuli: grauiter laboráti patriæ opem tuli.

Patrimonium dissipare.

To waste the patrimonie.

Rem consumis, perdis, disperdis, malè perdis, dissipas, in res inutiles, inanes, leues erogas: partam, quæsitam, comparatam, congestam summis laboribus maiorum tuorum, quam maiorum tuorum summa collegit industria. Vide, Opulentum patrimonium, &c.

Patris dissimilis.

Unlike his father.

Patris tui dissimilis es, patrem non refers, non imitaris, parentis tui consuetudo in te desideratur: parenti tuo dissimilẽ te prębes, tua ratio à patris tui ratione longè distat, à patris tui consuetudine longè discedis: non agnoscitur in te pater tuus.

Paucis agendum.

Dispatche in fewe wordes.

Pluribus tecum agere non debeo: longiorem orationem tua non expectat humanitas, non patitur, non fert, non sustinet, reijcit, recusat, renuit, respuit: amicitia nostra minimè patitur, vt te pluribus rogem.

Paupertas honoribus excludit.

Pouertie kepeth a man from preferment.

Sæpe facit inopia, vt honores consequi non liceat: prohibet, arcet, summouet ab honoribus rei familiaris

tris inopia:impedimento egestas est, quò minus ad ea quæ sunt in ciuitate amplissima,liceat peruenire: aditum ad honores intercludit rei domesticæ facultas: euntibus ad honores magnas difficultates obijcit, magna impedimenta opponit, viam obstruit, obuiam it, occurrit inopia: imparatis à re domestica honores obtinere non facile est, multi negotij, magni operis est:honorum cursum impedit, interrumpit egestas, egentibus non facilis est,non expeditus honorum cursus,non patent honores inopiæ. Vide,Egestas honoribus impedimento.

Pecuniæ diues.

Riche in monye.

Bene nummatus est,bene peculiatus, bene paratus à pecunia,instructus à pecunia, abundat nummis,copiosus est à pecunia,minimè pecuniā desiderat:multum habet in arca,refertus est pecunijs, pecuniæ illi multum est, pecuniæ multum possidet, magnam auri vim argentique possidet,in numerato habet.

Perditi adolescentes in viam redeunt.

Lost children often times come home againe, a youth that goeth astrey will torne againe.

Perditis in adolescētia moribus multi sunt,qui deinde meliorem adepti mentem, meliorem ad mentem & sententiam reuocati,resipiscentes, honestius vitam instituunt, honestioris vitæ initium ordiuntur, laudabiliorem vitam exordiuntur,multorū est impuris moribus,improbis,inhonestis,turpissimis, inquinata adolescentia,contaminata, infecta: viuunt multi turpiter in adolescentia, student vitijs, turpem vitam colunt, inhonestè,

inhonestè vitam traducũt,pecudum more vitã transigũt,procliues ad vitia sunt,turpi voluptate capiuntur, culpam facilè committunt.

Perditorum fugienda societas.

The company of wicked is to be auoyded.

Non est cum improbis hominibus iungẽda societas : coire societatem , coire in societatem , inire societatem cum perditis hominibus , dare se in societatem perditorum,conferre se,adiungere se,applicare se ad homines perditos,coniungere se, vinculo se societatis obstringere cum perditis hominibus,vtilitatis vel maxima spe proposita,vel si spes vtilitatis maxima ostendetur,non decet,turpe est,minimè debemus:qui se socium ad perditos homines adiungit, cum perditis hominibus coit,perditos sequitur,comitem se præbet improbis, facit turpiter , contrà quàm decet, minimè laudabiliter.

Per fratrem tuum agam.

I will compasse it by your brother,or I will vse your brothers helpe.

Vtar ad omnia tuo fratre,vtar opera fratris tui,fratrime tuo committam,tradam: si quid agendum erit, per fratrem tuum vt agatur, operam dabo. Vide, Vtar fratre tuo.

Periculum honoris.

The hazarding of your honor.

Tuus honor agitur , honor tuus in discrimen adducitur , de honore periclitaris. Vide, Dignitas imminuta.

Perpetuò

Perpetuò gratus.

Allwayes gratfull or thankfull.

Dum viuam, quoad viuam, quatenus vitam producam, donec viuere licebit, dabo operam diligenter, id agam omni ſtudio, curabo, enitar, contendam, in illud ſtudium, illam curam, vnam illam rem incũbam, id mihi propoſitum erit in omni vita, eò ſpectabit animus meus, eò curæ, cogitationéſque meæ referentur, intendentur, eò mea conſilia dirigentur, vt me tibi memorem, gratúmque probem, parem vt gratiã, par pari vt referam, vt in me gratum animum deſiderare non poſſis, vt officia tua paribus à me compenſentur officijs: in omni meæ vitæ curſu nihil mihi prius erit, nihil antiquius, res mihi non tam erit vlla propoſita, nulla de re laborabo magis, nulli rei ſtudebo magis, aut ſeruiam diligentiùs, quàm vt de me optimè meritum eſſe læteris.

Peruerſitas hominum.

The crokednes or frowardnes of men.

Summa eſt hominum peruerſitas, grauiori enim verbo vti non libet: peruerſi ſunt hominũ mores, duri nimis, ac difficiles: ingenio ſunt homines peruerſo, difficili, duro, à ratione auerſo. Improbi multis partibus plures ſunt, quàm boni.

φίλαυτος.

A ſelfe louer, a flatterer of him ſelfe, or one that ſtandeth in his owne conceipte.

Nimium tibi tribuis, nimium tibi arrogas, nimium tibi aſſumis, nimium te effers, nimium tibi places, aſſentaris

ſentaris

ſentaris ipſe tibi, te amas: cùm de te iudicas, non rationem, non veritatem conſulis: largiris ipſe tibi plus, quàm veritas concedat, plus quàm veritati.

Philoſophiæ te adiungas.

Giue thy ſelfe to philoſophie.

Velim te ad eius ſcientiæ ſtudium adiungas, vnde naſcitur atque alitur moderatio vitæ, vnde recta viuēdi ratio atque omnis ordo manat: velim te ad Philoſophiam conferas, tuum ſtudium applices: velim Philoſophiam complectaris, Philoſophiæ te dedas, tuam operam tradas, tuum ſtudium dices.

Philoſophus in ſe, non in fortuna collocat omnia.

The Philoſopher meaſureth all thinges by his owne wiſdome, and not by fortune.

Hic eſt mos Philoſophorum, ea vitæ ratio, illud inſtitutum, non vt à fortuna pendeant, cuius eſt in rebus humanis maxima vis, ſed vt in ſe ipſis omnia ſtatuant, collocent, ponant: omnes in ſe ipſis ſitas ac locatas rationes & ſpes habeant, ſe ſpectent ipſos, ſuis nitantur viribus, nihil aliunde ſpectent, à ſe ipſis omnia, præſidia conſtituant ad omnes caſus in ſe ipſis omnia.

Pingit egregiè.

He paynted paſſing cunningly, or he draweth verie well.

Apelles Veneris caput, & ſumma pectoris politiſſima arte perfecit, mirè pinxit, egregiè, ſic, vt nemo meliùs:

melius: singulari expressit atque exornauit artificio, egregijs picturæ coloribus illustrauit, perfecit, ac perpoliuit egregiè.

Pingues hebetis ingenij.

Fatt men are of dull vnderstanding.

Pinguis est, obesus est, pinguedine diffluit extra modum, quod hebetis, tardi, stupidi ingenij signum est, quod ingenij tarditatem arguit: qui potest in tāto abdomine, in tam vasta corporis mole, spiritus locū habere, ingenio aut menti locus esse? ex illa pinguedine, illo abdomine, illo sumine nobiles, elegantes, præclaræ cognitiones maximè excitantur.

Pius.

Godly and deuoute.

Qui pius est, religiosus, pius in Deum, qui honorē Deo præstat, Deū animo spectat, Deo seruit, qui pietatem & religionem colit, qui suum animum, suas cogitationes, sua consilia ad Deum refert, qui piè religioséque viuit, qui cum pietate vitam ducit, qui omnibus in rebus ducem Deum sequitur, duce Deo vtitur, ad Deum spectat, cuius est vita cum pietate coniuncta, qui nihil non piè, nihil non cogitat cum religione coniunctum, ei optata omnia contingunt, feliciter omnia succedunt, nihil non prosperè succedit.

Pœnas iudicio persequi.

To seeke for punishment by lawe, or to followe the lawe for punishment.

Milo pœnas à Clodio iudicio persequebatur: id agebat Milo, vt pœnas à Clodio debitas iudicio exigeret.

ret. Huius audaciam merita pœna si comprimitis, cęterorum animos frangetis.

Pollicitatio officij.

A promesse of all dutie, goodwill & diligence.

Quæcunque tibi commendare potero, omni cura ac diligentia complectar: quæ tibi intelligam esse accōmodata, omnia studiosè persequar, diligenter præstabo, meum erga te studium in ijs maximè declarabo, quibus plurimum significare potuero tuam mihi existimationem & dignitatem carissimam esse: à me omnia in te studia, atque officia, quæ quidē ego præstare potero, velim expectes: velim vtaris opera mea: studium meum dignitatis tuæ, vel tuendæ, vel etiam augendæ summum omnes intelligent: nihil erit tibi tam promptum, aut tam paratum, quàm in omnibus rebus, quæ ad voluntatem, ad commodum, ad amplitudinem tuam pertineant, opera, cura, diligentia mea: profiteor atque polliceor eximium & singulare meū studium in omni genere officij, quod ad honestatem, ad gloriam, ad rem tuam spectet: nulla tibi in re neque studium, neque beneuolentia mea deerit, præstò non erit: qui antea fui, idem in posterum futurus sum in te ornando & amplificando: quæcunque mihi tui honestandi potestas dabitur, nihil prætermittā, quod positum sit aut in ipsa re, aut in honore verborū: nunquam mihi tui aut colendi, aut ornandi voluntas deerit: polliceor tibi studium meum, & operam sine vlla exceptione aut laboris, aut occupationis, aut temporis: omnem meum laborem, omnem operam, curam, studium in tuis rebus consumam: quicquid valeo, tibi valeo, vniuersum studium meum & beneuolētiam ad te defero: vincam meis officijs cogitationes tuas.

Pollicitatio.

A promisse.

Nihil non agam tua causa: nullum pro te laborem, nullum onus, aut officiũ recusabo, subibo omnia tua causa, tuis in rebus toto pectore, cunctis viribus contendam, neruos omnes, vbi res tuæ postulabunt, intẽdam, omnia mihi pro te suscepta, nec difficilia, sed iucunda erũt: mea tibi studia, atque officia prestò erunt. Pro te mori possum.

Pollicitatio studiorum.

A promisse of all good will.

Vbi se obtulerit occasio, mea in te studia extabunt, mea in te studia conferam, ornabo te, omnia tibi studia præstabo, mea studia non desiderabis.

Pontifex.

The pope, or highe preest and bishop.

Pontificum munus sustinet, Pontificis agit partes, Pontificem agit, Pontificis loco est, vicariam operam Pontificis loco præbet, Pontificis personam gerit, sustinet.

Post longum tempus redijt.

He came at the lengthe, or It was long before he came.

Aliquando, denique, demum, post diurnũ tempus, longo temporis interuallo, cùm temporis multum abijsset, transacto iam multorũ annorum spatio, redijt, reuertit, reuersus est, recepit se ad suos lares, patriam, cunabula, patrias sedes.

Potesta-

Poteſtatem ſummam obtinere.

To haue the higheſt authoritie.

Audio te Mediolanum ſummo cum imperio obtinere, tuam eſſe ſummam poteſtatem, ſummum ius adminiſtrandi Mediolani rebus, pręeſſe te Mediolano eo iure, quod ampliſſimum eſſe poteſt, ea poteſtate, quæ poteſt eſſe maxima: ita te Mediolanum regere, vt ſummo vtaris imperio, liceat tibi quicquid velis.

Præclarè ſcripta ſunt à veteribus de virtute.

Our Auncientes haue written verie well of vertue.

Ita veteres de virtute ſcripſerunt, vt in libris eorum ſingulis eniteat, eluceat, emineat, excellat induſtria: præclara ſunt à veteribus ad bene viuendum ſcripta, de virtutis præſtantia tradita, prodita, memoriæ mandata, monimentis conſignata literarum, ſcriptis explicata, conſignata chartis, tradita literis, prodita literis, mandata, conſignata, commendata, compræhenſa, expreſſa, explicata.

Præmia virtutis, honores.

Honour the rewarde of vertue.

Si vt inſtituiſti, perges, ſi curſum inſtitutum tenebis, ſi tuam conſuetudinem ſeruabis, omnia quæ ſunt in Republica ampliſſima, conſequêris, præmium feres tuæ virtutis eximios honores: ad ſummos honores, ad ea, quæ ſumma ſunt in republica, tua te virtus efferet, extollet: merces tuorum meritorum erit ampliſſima dignitas: aditũ tibi ad maximos honores aperies,

patefacies,viam ſtrues,munies:honorem in Republica nullum fruſtra petes, multi etiam non petenti vltrò deferentur.

Præmia virtuti propoſita.

Rewardes appoynted for vertue.

Præmiorum ſpe magna, admodúmque firma niti poſſunt ij,quorum vita cum virtute traducitur: egregia præmia pro certo expectare, ſine dubio polliceri, planè ſperare licet iis, qui virtutem colunt,, qui rectè atque honeſtè,& cum virtute vitam agunt, peragunt, ducunt,traducunt,viuunt:magna ſunt rectè agentibus præmia conſtituta, propoſita: ſumma rectè agentes manent præmia: certum fructum boni colligent, capient,percipient,ferent ſuæ virtutis,probitatis officij, optimorum conſiliorum atque factorum: mercedem actionum ſuarum expectare certiſſimam poſſunt, qui virtutem in vita primā habuerunt, quibus in vita virtus fuit antiquiſſima.

Pro alio ſoluendum.

You muſt paye for another.

Dependendum tibi eſt,quod mihi pro illo ſpopōdiſti,pro illo ſolues,illius promiſſum prę̨ſtabis,pro illo ſatisfacies. Vide,Soluendum pro altero.

Probabo me tibi eſſe amiciſſimum.

I will ſhewe my ſelfe thy verie frende.

Nullum erga te officiū hominis amantiſſimi prætermittam:meam in te non mediocrem,non vulgaré, eximiam, ſummā,ſingularem,incredibilem beneuolentiam re declarabo, oſtendam, patefaciam: quouis officio-

officiorum genere teſtificabor,teſtatam apud te relinquam,tibi probabo:ſic officijs & ſtudijs illuſtrabo, vt eam &tu,& omnes clariſſimè cernant,vt ea tibi,atque adeò cunctis hominibus clariſſimè pateat. Notior & illuſtrior meus in te animus erit.

Probatio opinionis.

A proofe of my opinion.

Probabo tibi meam ſententiam:efficiam,vt opinio tibi mea cum ratione congruere videatur : oſtendam eſſe,cur probes meam ſententiam.

Procurat mea.

He dothe all thinges for me.

Meas rationes tractat, mea negotia gerit, meas res curat,adminiſtrat, meus procurator eſt, mea negotia procurat, is eſt, cui res meas commiſi, credidi, commendaui, tradidi, mandaui, ſuſtinet rerum mearum curam.

Prodigalitas turpis.

To ſpende waſtfully bringeth ſhame,prodigalitie is a ſhamfull vice.

Si tuam rem malè diſſipaueris,perdideris,conſumpſeris, in res inanes erogaueris, conieceris, dedecori tibi erit, infamiæ, ignominiæ, turpe tibi erit, infamia conſequetur.

Producis rem.

You differ prolong or delay the matter.

Id agis, vt rem extrahas, ducas, producas, protrahas, differas, proferas, proroges, protendas, in aliud

tempus reiicias, protrudas: vt rem suspendas, sustineas vt rei moram facias, moram iniicias. Vide, Res dilata.

Proficiscuntur ad Deiotarum.

They take their iourney to Deiotarus.

Ibant, proficiscebantur, commeabant, iter habebãt ad Regem Deiotarum, conferebant se, recipiebant se ad Regem Deiotarum: erat illorum iter ad Deiotarum versus.

Propinqui & affines egregij.

Honorable alliance, or a noble kindred.

Propinquis & affinibus flores: à propinquis optimè paratus es, munitus es: propinquis abundas: copia flores propinquorum.

Prouinciam cum laude administrauit.

He gouerned the prouince with great praysse.

Prouinciam rexit præclarè, egregiè administrauit, cum laude gessit: magna virtutis & innocentiæ fama prouinciæ præfuit: in illius administratione prouinciæ summa virtus enituit: in gerẽda prouincia laudes illorum æquauit, quorum nomina propter egregia facta, singularémque iustitiã perpetuò viuent in animis hominum: quorum vigebit memoria in omnes annos, multis testata expressáque rectè factorum monumentis, quorum memoriam ob iustitiæ præclara facta excipiet, ac tuebitur immortalitas.

Publica & priuata æquè curanda.

Like care is to be had as well of the publike,

as

as your owne priuate wealth.

Debet vnusquisque suam voluntatem ad publicam causam aggregare: rempubl. curare, reipubl. curationem habere: reipub. rationibus consulere eo studio debemus, quo rem nostram familiarem, quo fortunas nostras, quo priuata commoda tueri, complecti, fouere solemus: vnusquisque æquè publicam rem curet ac priuatam.

Puerorum est intemperantia.

Not to be able to ordre, or rule them selues is childish.

Puerorum hoc est, auidius appetere, vt ad appetendum procliuiores sint, vt eos ab appetendo ratio non satis arceat, contineat: vt in appetendo nimis efferantur, minimè sibi temperent, sibi moderentur, sibi parcant.

Pulchrè factum.

Done honorably.

Nihil à te neque elegantius, neque ad honorem præstãtius effici potuit: facinus fecisti pulcherrimum, & in primis honorificum: speciosa res est, valdéque ampla, quam præstitisti.

Pusillanimis.

A dastard, cowarde or of a base courage and stomack.

Summam in eo animi humilitatem cognoui, animi demissionem, abiectionem, infirmitatem, imbecillitatem, tenuitatem, angustias: hominem esse vidi exigui admodum animi, demissi, abiecti, humillimi, infirmi,

imbecilli, peranguſti, in primis puſilli, nihil altum ſuſpicientem, nihil ſpectantem in laude poſitum, nihil de laude cogitantem, nullius laudis cupiditate flagrátem, auerſum ab omni gloriæ ſtudio, in humiles planéque ſordidas cogitationes deiectum, tanquam humi ſerpentem.

Qua cauſa ſperes non video.

I ſee no cauſe why you ſhoulde hope.

Non video, cur ſperes, quare, quamobrem, qua cauſa, qua de cauſa, quam ob cauſam, qua ratione adductus, qua commotus cauſa, quo impulſus argumēto: quæ te ratio, quid rationis in hanc ſpem adduxit, impulit? cùm in hanc ſpem veniſti, quam rationem ſecutus es, quæ te duxit, aut hortata ſpes eſt? quid effecit, vt ſperares? tuæ ſpei cauſam ignorare me confiteor: ſpei tuæ cauſa me latet, præterit, fugit: mihi quidem aperta, perſpicua, manifeſta, ſatis clara non eſt: perobſcura apud me eſt, explorata mihi non eſt, obſcuritatis apud me habet plurimum.

Quamprimum natus ſum.

As ſoone as I was borne, or euer ſence I was a childe, from my infancie or youthe.

Ab initio ætatis, à primo ætatis exordio, à prima ætate, ab ineunte ætate, à primis temporibus, à puero, iam inde à puero, iam inde vſque à puero, à prima pueritia, à primis annis, à teneris, vt Græci dicunt, vnguiculis, à die natali, ab ortu primo, à quo die natus ſum, ex quo ingreſſus in vitam ſum, ex quo lucis vſura frui cœpi, ex quo vitæ limen attigi, animam ducere, ſpiritum haurire de cœlo cœpi.

Quam tu dignitatem eſſe exiſtimas, ego infamiam puto.

What you eſtime as worſhippe, I take to be an infamie vnto you, or will diſcredite you.

Qua tu in re dignitatem, ego deformitatem ſtatuo, pono, loco, ſitam cenſeo, poſitam, locatam, conſtitutam: quem tu dignitatis, eum ego locum infamiæ puto: quod tu valere ad laudem exiſtimas, ego dedecus in eo, turpitudinémque conſtituo: vnde tu decus, & gloriam ſperas exoriri poſſe, inde ego, ne dedecus emergat, ne emanet infamia, ne turpitudo effluat, magnoperè vereor.

Qui conſolari à nemine queat.

Comfortleſſe, or which can not be comforted.

Nihil eſt, quod ſolatium, conſolationem præbere, afferre, parere, ſolatio eſſe, cõſolatione eſſe mihi poſſit: nulla res eſt, quæ creare, reficere, leuare, vindicare à dolore, liberare ſollicitudine, eximere dolore, abducere à cura, auocare à moleſtia, abſtrahere, auellere à mœrore animum meum poſſit: afflictum à mœrore animum, languentem, iacentem erigere, excitare, cõfirmare nulla iam conſolatio poteſt: affectum dolore animum ſanare nulla ratio valet: laboranti animo, ægrotanti, peſſimè affecto mederi ſatis nulla ratio valet: parùm apta remedia reperiuntur, inutilis, infirma, inanis, ſuperuacanea prorſus omnis medicina eſt: quis iam homo (dicerẽ niſi eſſet impium, quis iam Deus) animo meo virtutem, dolore ereptam, reſtituere poſſit? quis ea ſanare vulnera, iis vulneribus mederi, medicinam afferre, remedium inuenire, quæ mihi fortuna

na intulit, imposuit, inflixit? ita dolore obruor, vt emergere nulla ratione possim, ita malis opprimor, prorsus vt respirare non liceat: respuit iam animus meus, quasi desperata salute, omnem medicinam, remedia cuncta, omnia consolationum genera: frustra in me consolando ponitur opera: inanem operam sumit, qui ad me cōsolandum aggreditur: i[illegible]atus, infixus in animo dolor ita penitùs est, vt euelli nulla ratione possit: vt nulla vis rationū possit esse tanta, quæ illum, ne die quidem adiuuante, possit euellere; extrahere, educere, eripere: finem facere dolori meo, finem imponere, modum statuere, terminum statuere, dolorem medicari, neque homo est, neque res vlla, quæ possit: non est vt possim in dolore mihi temperare, dolore abstinere, dolorem sedare, abiicere, ipsum me ad eam hilaritatem, eam iucunditatem, quam dolor ademit, reuocare, referre me ad pristinam animi æquitatem, in eum statum, vnde me dolor deiecit, deturbauit, depulit, detrusit, restituere.

Qui Deo se dicat, optimè facit.

Who so dedicateth him selfe to God dothe best.

Qui se Deo dicat, addicit, dedit, totum tradit, optimam partem eligit, rectam init viam, cursum capit laudabilem, præclarè vitam instituit, egregiè sibi consulit, sapienter facit, qui se ad vnum Deum confert, qui suas omnes cogitationes, omnia studia in vno Deo figit, ac locat, qui ab vno Deo pendêre vult, qui vnum Deum curat, contemnit cætera, qui diuina studia, prætereà nihil colit: qui Christianam pietatem non communi vulgarique instituto, sed proprio quodam studio, propria quadam mentis inductione complectitur,

plectitur,

plectitur, is omnium optimè suis rationibus consulit, ac prospicit.

Quid futurum sit, ignoro.

I knowe not what will fall out, or happen.

Quid casurum sit, euenturum sit, quid cadere, quid consequi possit, ignoro, non dispicio: quid tempus laturum sit, exploratum nõ habeo: latent me quę nasci possunt, futura me fugiunt, non assequor ea, non assequor coniectura, diuinare nõ possum, aut mente præcipere, quæ ferre, parere, patefacere dies ipsa potest: futuri casus aperti mihi non sunt, mihi non patent, me fugiunt, prætereunt, latent.

Quid illos audis?

Why giuest thou eare vnto them?

Cur ad istorum sermonem aures tuæ patent? cur horum sermonibus aures præbes? cur hi tuis auribus vtuntur æquissimis? cur te tam facilẽ habent in audiendo? cur tantam audiendi molestiam aures tuæ sustinent?

Quis Rempub. capesset tantis propositis periculis?

Who will gladly beare any office, or rule the common wealth the state standing thus dangerous?

Quis Rempub. attinget, Rempub. capessere, suscipere, tractare, ad Rempub. se conferre audeat, tot periculorum metu proposito, qui sibi tot impendere, imminere pericula intelligat: quis operam Reipub. dare, in Repub. versari, Rempub. gerere, administrare,

ad

ad Rempub. ſua ſtudia conferre, tot periculis impendentibus, imminentibus, animum inducat, facilè ac libenter velit?

Quo animo in te fuerim, ſcio.

I knowe what my good will hath bin toward you.

Quo fuerim ſemper in te animo, qui meus fuerit erga te animus, quo ſenſu in te fuerim, quo modo animatus, teſtis ipſe mihi ſum, teſte vti me ipſo poſſum, teſtem habeo conſcientiam meam, teſte licet vti conſcientia mea, conſcius ipſe mihi ſum.

Quod creſcit, minuitur.

What ſo euer encreaſeth, may decreaſe againe.

Quicquid augetur, creſcit, maius atque amplius fit, amplificatur, quamcunque fit ad rem acceſſio, aliquid accedit, accreſcit, eandem minui, imminui, diminui, comminui neceſſe eſt, attenuari, extenuari, iacturam pati, de ea detrahi, diminui, adimi, auferri.

Quod honori obſit.

Impayring your honor.

Hæc honori tuo, tuæ dignitati, tuæ laudi aduerſantur, aduerſa ſunt, nocent, officiunt, labem inferũt, maculas inijciunt, tenebras offundũt, damno ſunt, detrimento ſunt, iacturam afferunt, de honore tuo detrahunt, adimunt, auferunt: lædunt honorem tuum, imminuunt, turpi labe inficiunt, quaſi tenebris circumiectis, circumfuſis, offuſis obſcurant.

Ratio aduerſa.

A di-

A diuers or contrarie waye.

Alia mea ratio eſt, diuerſa mea ratio eſt, meæ res alio loco ſunt, non eadem mea ratio eſt, aliter ſe habent res meæ, nihil ſimile, nulla ſimilitudo, quid ſimile? nihil habet res ſimilitudinis, diſſimilitudo magna, diuerſa omnia, diſſimilia, prorſus alia.

Rationes diſſentientes.

Vnlike trades.

Diſſimillima, diuerſa in primis rerum noſtrarum ratio eſt, meæ rationes admodum à tuis differunt, diſcrepant, diſtant, diſſentiunt: multum inter res noſtras intereſt: non idem eſt mearum ac tuarum rerum ſtatus: meæ rationes aliter, ac tuæ ſe habent, diſſimiliter, diuerſè, diuerſa quadam ratione, prorſus alio modo.

Rarò ad me ſcribis.

You wryght ſeldome vnto me.

Infrequens es in officio ſcribendi: raras à te literas accipio: minus ſæpè ad me ſcribis, calamo parcis: officium literarum abs te requiro, in te deſidero: impiger admodum in ſcribendo non es: crebriores à te literas poſtulo: non ſatisfacis officio tuo crebritate literarum: crebrius vellem ad me ſcriberes.

Reconciliatus amor.

Reconciled frendſhipe, or made frends againe.

Cum inimicis in gratiam redij, reconciliatus ſum, reiecto odio me coniunxi, pacem colui, inimicitias, ſimultates, odia depoſuimus, abiecimus, omnem veterum iniuriarum memoriam, omnem vlciſcendi voluntatem ex animo deleuimus, pulſo odio ſucceſsit amor,

amor, odium amore commutauimus, depoſitis odiis mutuam beneuolentiam ſuſcepimus : orta eſt inter nos vetere prorſus extincto odio, mutua beneuolentia, animorum noſtrorum in amore mutua conſenſio, ad amandum, mutua propenſio, animorum ac voluntatum ſimilitudo.

Rectum iudicium.

A good or an vpright iudgmente.

A certo, & vero ſenſu iudicas, quod iſti, ne faciant, maleuolentia, & liuore impediuntur: non tuæ mentis oculos liuor obducit, rectum animi ſenſum in iudicãdo ſequeris, tuum iudicium ratio dirigit, ac moderatur, quod ratio præſcribit ac probat, id iudicas, quod iſtis per maleuolentiam non licet, quam iſtis facultatem eripuit liuor & maleuolentia.

Reditus importunus.

Your returne was out of time.

In alienum tempus cadit reditus tuus : non redis oportunè, alieno tempore reuerteris : reuertendi maturitas nondum aderat, non erat cur hoc tempore redires: tuum reditum minimè tempus poſtulabat, ratio temporis improbat ac diſſuadet : minimè conuenit cum tempore tua reuerſio: ſi temporis rationem ſpectaſſes, redeundi cõſilium non cepiſſes, aut ſuſceptum abieciſſes, improbaſſes, vituperaſſes, repræhendiſſes, damnaſſes, ineptum, abſurdum, auerſum à ratione, planè ſtultum iudicaſſes.

Rei difficultas.

A buſie worke to compaſſe : A peece of trouble,

trouble, or the difficultie of the thinge.

Difficilis res eſt, laborioſa, non facillima, minimè facilis, difficultatis habet, negotij, laboris plurimũ: nõ ea res eſt, quæ facilè, paruo negotio, leui labore, non magno ſtudio poſsit effici, magnæ difficultatis, multi laboris, non parui negotij, non operis exigui: laborioſa, operoſa, grauiſsima res eſt, in qua ſudandum ſit, ſuſtinendi labores, multum operæ ponendum, vigilandum, excubandum animo ſit, non leuiter laborãdum, ſtudij multum, induſtriæ plurimum ſit adhibendum.

Rem meam non curaui.

I regarded not myne owne profite.

Nullam hactenus vtilitatis meæ rationem habui, duxi: ſpectaui quid eſſet è re mea, in rem meam, quid ad rem meam pertineret, in rem meam faceret, conueniret, quid rebus meis expediret, prodeſſet, conduceret, vtile eſſet, vtilitatem afferret, vtilitati eſſet, emolumẽto eſſet, bono eſſet, fructum pareret. Vide Commodis meis non conſului.

Res adducta in optimum ſtatum.

It is brought to a good paſſe or caſe.

Hoc videor mihi eſſe cõſecutus, vt optimam ſpem habere, optimè ſperare, optima ſpe niti poſſimus: eò rem perduxiſſe mihi videor, vt euentum ſperare quàm ſecundiſſimum liceat: rem, vt opinor, ita conſtitui, in eo ſtatu collocaui, in eum ſtatum adduxi, ita compoſui, atque conformaui, nihil vt aduerſum timere, nihil contra voluntatem, omnia ſecunda, qualia volumus, ex noſtra voluntate, ex animi ſententia ſperare poſſimus: iacta ſunt à nobis fundamenta rei, ſic inquam, vt

certa propemodum in ſpe reliqua ſint. Vide, Ad finem optatum.

Res communis.

You ſhall vſe any thing that I haue, as though it were your owne, be as bold with my goods as with your owne.

Communicabo tibi, impertiam tibi rem meam: communis inter nos erit mea res: partem capies de mea re, rei meæ particeps eris: non minus tibi quàm mihi, tibi pariter, & mihi, æquè vtrique noſtrum, non mihi magis, quàm tibi, mea res patebit: vtemur communi iure, æquo iure, pari poteſtate mea re: iuris tibi tãtum, quantum ipſi mihi, erit in mea re: mecum rem meam communicabis, communem habebis.

Res dilata.

The matter putt of, or diferred.

In Ianuarium reiecta, producta, dilata, prolata, prorogata, protracta, protruſa res eſt: caue, ne mihi ſpatium producatur, dies proferatur, tempus prorogetur. Vide, Producis rem.

Res familiaris integra.

Thy goods are whole, or nothing impayred or dymyniſhed.

Integræ ſunt adhuc res tuæ: ſalua ſunt hactenus apud te omnia: nihil dum perdidiſti, ſtatus idem eſt qui anteà rerum tuarum: eodem loci ſunt, quo antea, fortunæ tuæ: nihil detractum eſt de fortunis tuis: nullam res aut fortunæ tuæ iacturam fecêre, nullũ damnum tulêre, nullum detrimentum paſſæ ſunt, nihil aduerſi

uersi subierunt: nullam partem desideras fortunarum tuarum : nihil eripuit fortuna, abstulit, ademit, detraxit.

Res familiaris imminuta.

My stocke is decayed or impayred.

Fortunæ tuæ dissipantur : res familiaris tua disperditur, disijcitur, imminuitur, perditur, damnis afficitur, accipit iniuriam, distrahitur : detrahitur de tuis fortunis: iniuriosè tractantur fortunæ tuæ : damna inferuntur fortunis tuis : inuaduntur fortunæ tuæ : irruitur, impetus fiunt in fortunas tuas.

Res fructuosa.

A verie profitable thinge.

Nihil est vberius, fructuosius, conducibilius, ad vtilitatem præstantius, maioris emolumenti, vnde plus manet vtilitatis, plus emergat commodi, plus existat emolumenti, nihil est è re magis, nihil magis ad rem pertinet, nihil pluris est, tantum continet vtilitatis, quantum fortasse nulla res præterea, quantum haud scio an vlla res præterea.

Res ita se habet.

It is soe.

Induc animum, induc in animum, ita esse: pro certo habe, persuade tibi, pro certo existima, planè credas, ita crede vt minimè dubites, exploratum habeas, atque omninò certum, pro comperto habeas: sit hoc apud te minimè dubium, sit exploratum, rem ita se habere, in hoc statu esse, hunc esse rei statum.

Res magna.

A weightie matter.

Grauis admodum hæc res est, grauitatis, ponderis habet multum, minimè leuis est, inest in hac re grauitatis ponderísque multum, non mediocre pondus. Hæc magni negotij res est, admodum operosa, occupationis non exiguæ, eiusmodi, vt curam ac diligētiam non mediocrem postulet, non leuiter curanda, non frigidè, aut languidè agenda, tractanda videatur.

Res meæ meliores essent te defensore.

My affayres had bin in better case, had you looked vnto theme.

Res meæ benè ex sententia successissent, prosperè cecidissent, nihil in rebus meis accidisset incommodè, si tu eas gessisses, administrasses, tractasses, curasses, procurasses: si rebus meis præfuisses, operam dedisses: si rerum mearum, fortunarum, cura penes te fuisset, ad te pertinuisset: si tua in rebus meis opera vsus essem: si rationes meæ te curatorem, procuratorē habuissent.

Res minimè impeditę.

Matters nothing intricate, or troublesome.

Res meas tibi tradidi, satis aptas, explicatas, expeditas, optimè constitutas, nullis difficultatibus amplificatas: eiusmodi, vt exhibere tibi negotium aut nullum, aut certè minimum possint, vt labori tibi esse, aut molestiæ nequaquàm possint.

Res nostrę similes.

Our busines is one, or our cases are like.

Rerum mearum imaginem video in rebus tuis: in rebus tuis meas agnosco: simillima rerum nostrarum

ratio

ratio eſt: à rebus meis tuæ minimum differunt: nulla eſt rerum noſtrarum diſsimilitudo: planè res meas in tuis agnoſco: res tuas nihil à meis intelligo differre, nihil diſcrepare: congruunt res tuæ cum meis: rerum noſtrarum eadem ratio eſt, nulla diſsimilitudo: qui tuas res intuetur, meas intueri ſe dicet: tuæ res nihil differunt à meis: inter res noſtras nihil intereſt, nihil eſt, quo res tuæ differant à meis.

Res penè confecta.

All moſt ended.

Puto rem aut iam eſſe aliquam, aut appropinquare: puto aut confectum iam aliquid eſt, aut inibi eſſe: vt opinio mea fert, res non abeſt longius, non longè abſumus à re, longinqua res non eſt.

Res præclara.

A matter of great importance.

Magnum quiddam ſpecto, magni momenti, magni ponderis rem in animo voluo: præclara quædam, admodúmq; ſublimia ſuſpicit, & cogitat animus meus. Poſt hominum memoriam, poſt homines natos, ex omni memoria, nihil glorioſius.

Reſpublica penitùs interijt.

The cōmonwealth vtterly vndone or decayed.

Periit reſpublica, cōcidit, nulla prorſus eſt, formam planè priſtinam amiſit: actum eſt penitus de republica: formam, imaginem, ſimulachrum veteris reipublicæ nullum agnoſcas: veſtigium reipublicæ nullum ſupereſt: fuit reſpublica: communis res ita dilapſa eſt, vt ne ſpes quidem, melius aliquando fore, prorſus vlla

relinquatur: periit omninò reipublicæ ſalus: non aduerſa tantùm eſt, verùm etiam penitus euerſa fortuna reipublicæ: fractæ ſunt opes, afflictæ vires, amiſſa dignitas, extincta ſalus reipublicæ.

Res reprehenſa.

A matter myſliked.

Res palàm exagitatur, vituperatur, accuſatur, reprehenditur, damnatur, acerbè notatur, infamia notatur, improbatur, ſermones ea de re minus commodi ſunt, parum honeſti diſſipantur.

Res ſaluæ.

All is well with you, you haue no loſſe.

Res adhuc tuæ tibi ſunt integræ, ſaluæ, incolumes: nullam res tuæ iacturam tulerunt: nihil detractum eſt de tuis rebus: incolumitatem obtinēt res, rationes, fortunæ tuę: benè eſt rebus tuis, nihil prętēr voluntatem, nihil ſecùs, nihil contra quàm velis.

Robore præſtans.

Strong, of great ſtrength.

Neminem cognoui fortiorem, validiorem, in quo plus roboris, firmitatis, virium ineſſet, qui firmior eſſet à viribus, qui virium firmitate præſtaret, qui robore corporis illũ anteiret, qui viribus magis valeret, cuius eſſet præſtantior fortitudo.

Robuſtus.

Strong and mightie, valiant or puiſant.

Tam firmus es, tam validus, tam fortis, tam robuſtus, quàm qui maximè: ita paratus es à viribus, vt nemo

mo magis: viribus vales, nemo tibi viribus ſuperior eſt, præſtat, antecellit: ſuperiorem viribus neminem habes, paucos pares: firmitate corporis excellis:vires in te ſunt firmiſſimæ: virium,roboris,neruorum in te plurimũ eſt:egregiè robuſtus es,validus,firmus,fortis.

Rogo magnoperè.

I inſtantly deſire you,or I pray you hartely.

A te maximoperè pro noſtra ſumma cõiunctione etiam atque etiam peto & quæſo:precibus tecum ago quàm poſſum diligentiſſimis: rogo te quàm ſtudioſè poſſum, da mihi hoc, largire, ſine me hoc à te impetrare,hoc in me confer gratiæ, hoc impertias gratiæ, noli pati meas eſſe irritas & inanes preces: ſit apud te meis precibus locus: exaudi, excipe meas preces: ne me rogantem ſúppliciter à te reijcias: meis precibus facilem te præbe. Vide,Maximoperè rogo.

Rogo vt hunc ſuſcipias.

I deſire you to ſhew him ſome fauoure.

Pro eo, quanti te facio, quanti es apud me, quanta mea eſt erga te obſeruantia, quantum tibi tribuo, tibi defero, pro mea de te opinione, pro animo,volũtate, ſtudio in te meo,peto à te, vt hominẽ ſuſcipias, complectare,foueas,in tuis habeas.

Rudis.

Rude and ignorant.

Non eſt cur miremur,ſi ſæpè labitur is,qui eſt omnium imperitiſſimus,maximè rudis,maximè inſciens, cuius ignorantia, inſcitia, inſcientia ſumma eſt, qui omnes inſcitia vincit,cui neminem inſcitia parem in-

uenias, quem omnia latent, qui nihil prorſus nouit, omnium rerum ignarus eſt, nihil omninò videt, nullam partem doctrinæ tenet.

Rumores incerti.

Uncertayne rumors, newes or tales.

Rumores ſunt, ſatis illi quidem conſtantes, ſed ſine autore: rumor eſt, ſed ſine capite, ſine autore, rumore ipſo nuntio: ſermones exaudiuntur, prorſus tamen incerti, inanes, infirmi, orti ex voluntate, qui nulla veritate nitantur, diſſipati ſine cauſa, autore nullo: iactantur hæc ſermonibus incertis, ſermones ij, quibus haberi fides nulla debeat, vnde merito fides abſit, in quibus non ſit pondus, qui nihil certum ſequantur, qui neque nuntiis, neque literis comprobentur, quos veritas nulla confirmet, qui nulla veritate, nullo ſatis firmo teſtimonio, nullo prorſus argumento, rationéve nitantur.

Ruri eſſe, iucundum.

Pleaſant being in the countrey.

Ruri eſſe, ruri habitare, rus colere, ruſticari, cum ruſticis eſſe, in agris eſſe, ruſticam vitam agere, periucũdum eſt, delectat in primis, iucunditatem habet, ſummæ voluptatis eſt, malè affectũ animum recreat, mœrorem fugat, mœroris medicina eſt.

Salua republica liberalis, nunc nimis parcus.

Before the publike plage of the realme he was liberall, but now to to ſparing or niggardly.

Saluis rebus, rebus nõdum perditis, cum salui eramus, ante publica mala, dum reipub. salus erat integra, incolumi republica, stante republica, vigẽte republica, cùm respublica suũ ius obtineret, sui iuris esset, suum ius possideret, suo iure vteretur, cùm optimus esset reipub. status, ante casum reipublicæ, antequam respublica concideret, occideret, periret, liberaliter agebas, liberalitatem colebas, exercebas, liberalitate vtebaris, eos, quibus cum tibi res esset liberaliter tractabas: nunc in omni re frugaliter, parcè, tenuiter, restrictè, infra modum potius, quàm supra modum sumptum facis: in faciendo sumptu parcus es & illiberalis: satis moderatè vel angustè potius impẽsam facis: tuos sumptus nimis ad frugalitatem reuocas, nimis accurata frugalitatis regula metiris.

Salutatores humaniter excipit.

He welcometh frendly all that salute him.

Complectitur, quisquis eum it salutatum, quicunque ad eum honoris causa venit, accedit, adit: euntes ad eum salutandi causa, salutantes eum honoris causa, perhumaniter excipit, hilari admodum & benigno vultu, omni genere humanitatis, quod vultu & verbis exprimi possit, quàm licet humanissimè, sic, vt nihil humaniùs eo vultu, qui facilè gratiam ineat, beneuolentiam cõciliet, hominum animos amore deuinciat, ad amandum alliciat.

Sanum iudicium.

A sounde iudgement.

Optimam partem elegisti, sapienter vitam instituisti, rectum cursum cepisti, optimo iudicio vsus es, sa-

pienter iudicasti, cùm te ad ingenuarum artium studia contulisti.

Sapiens futura præuidet.

A wise man forseeth that which is to come.

Sapientia præditi longè in posterum prospiciunt, res futuras, vt præsentes, intuentur, tanquam oculis cernunt: sapientibus euenta rerum patent, ante oculos futura sunt: sapientes percipiunt animo futura, coniectura futuras res assequuntur, ea, quæ impendent, tanquam ex aliqua specula prospiciunt. Vide, Vitæ approbatio.

Sat diues.

He is sufficiently riche.

Satis erat diuitijs instructus, munitus, paratus à re, res erat ei familiaris satis ampla, satis habebat, satis possidebat diuitiarum, satis ei diuitiarum erat: minimè erat ei angusta res domestica: satis valebat opibus.

Satis diu vixi.

I haue liued long inoughe.

Iam me ad exitum vitæ penè natura ipsa perduxit: ætatis satis supérque vixi: nõ est cur me peniteat, quãtum vixerim: vixi vitam satis diuturnam, cursus mihi vitæ iam penè confectus & absolutus est: decursum mihi iam propè vitæ spatium est: quãtulum mihi vitæ spatium restat? quantulum mihi vitæ restat, superest, reliquum est, relinquitur? tanquam à carceribus ad metam vitæ iam perueni: vixi quatenus homini licet, quatenus homini satis esse possit: extremæ senectutis onus sustineo: extrema mihi vitæ pars agitur.

Scelus

Scelus committere.

To committ some heinous faulte, or mischieuous deede.

Grauissimè peccas, sceleratè agis, summum dedecus admittis, piaculum committis, maximo te scelere adstringis, obstringis, culpam grauem committis, iniquissimè facis, scelus committis, perpetras.

Scio, quanti hunc æstimes.

I knowe what compte you make of him.

Noui locum, quem tenet apud te, noui, quo sit apud te loco, qui sit apud te, quanti eum facias.

Scribendo præstas.

Thou excellest in writing or thou writtest exceding faire.

Scribis egregiè, scribendi laude excellis, subtiliter & eleganter scribis, ita scribis, ita versaris in scribendo, ita te in optima scribendi ratione exerces, tua vt excellat industria, scribis vt pauci, propriam quandam laudem in scribendo consequeris: præclara sunt, quæ ingenio studióque paris, quæ tua parit industria: mirabiles sunt, minimè vulgares ingenij & industriæ tuæ fructus.

Seditio pestis Rerumpublicarum.

Sedition, discord or variance is a plage in commonwealthes.

Multas respublicas ciuiles discordiæ perdiderunt, domesticæ seditiones, intestina bella, controuersiæ inter ciues, partium contentiones, è ciuilibus discordijs, conten-

contentionibus,controuersijs,dissensionibus,seditionibus multarum rerumpublicarum pernicies fluxit, manauit,orta est.

Seditio pestis vrbium.

Sedition a plage of cities.

Ciuiles discordiæ, domesticæ seditiones, ciuium dissensiones multas vrbes, opibus admodum florentes,euerterunt,solo æquarunt, diruerunt, exciderunt, afflixerunt, perdiderunt, sustulerunt, multis vrbibus perniciem,exitium,pestem,excidium, ruinam, interitum attulerunt,exitio fuerunt.

Senes prudentiores.

Olde men wiser.

Senum consilia non sæpè inutilia sunt, inania,stulta,absurda:rarò labitur senilis ætas in consilijs:sapienter ferè consulit senilis ætas: optimis, ac firmissimis rationibus ferè semper nititur senilis opinio, sententia: sapienter consulunt senes, optimam partem eligunt,non peccant in consilio, non errant,non labuntur,non offendunt:quorum grandior est ætas,qui longius ætate processerunt, is eorum solet esse sensus,qui à ratione non discedat, recedat, procul absit,qui cum ratione congruat, quem ratio confirmet, à quo ratio non dissentiat.

Sensus animi latens.

My inwarde mynde,or thought not able to be expressed.

Mentis cogitata, consilia, animi sensa, sensus intimos, non est, vt possim enunciare, patefacere, ostendere:

dere:exprimendis animi ſenſis impar oratio eſt,animi ſenſa non efficiunt, verba deſunt, apta verba requirũtur:mentem oratio non aſſequitur,non æquat, exprimere ſatis non poteſt.

Sententia è Republica.

A ſentence in the behalfe, or for the profitt of the common wealth.

Sententiæ noſtræ,ſi minus è re tua ſunt,reipub. rationibus conducunt: tuam ſi vtilitatem oppugnant, reipub. commoda tuentur, ſi tibi detrimentum, reipub. commodum afferunt: tua ſi minuunt, reipub. augent commoda:ſi tuis aduerſantur, reipub.rationibus expediunt.

Sententia à Prudentibus approbata.

A ſentence or opinion approued of all wiſe men.

Tua ſententia magnum apud eos, qui rectè iudicant, pondus habet:plurimi eſt apud intelligẽtes opinio tua, ſenſus tuus, iudicium tuum, id quod tu probas, id quod placere tibi ſentiunt, quod tu optimum cenſes, quod teſtimonio tuo confirmatur: grauis eſt, magni momenti eſt, minimè leuis eſt, magni ducitur, autoritatis habet plurimum, non vulgarem obtinet locum apud ſapientes opinio tua.

Sermo tuus ad me perlatus.

Your talke came to my eares.

Tuus ad me ſermo per honeſtiſſimos perlatus eſt: tuum ad me ſermonem detulerunt homines honeſtiſſimi,mihi ſignificârunt,aperuerunt, narrârunt, ipſa mihi

mihi verba tua exposuerunt: perlatus est, delatus, allatus est ad me tuus de me sermo.

Sermo inhonestus.

Unhonest talke.

Væ tibi, si turpiter aliquid dixeris, si minus honestè, si temerè, parum consideratè, non vt ratio præscribit, præter honestatem, contrà quàm conueniat, contrà quàm deceat, contrà quàm liceat, non vt conueniat, deceat, liceat, minus quàm conueniat, deceat, secùs quàm conueniat, deceat, liceat, aliter atque conueniat, deceat, liceat, si quod ex ore tuo paulò turpius verbum exciderit, si oratio tua finibus excesserit ijs, quos honestum, quos ratio, quos modestia præscribit.

Sermones nostros diuitijs antefero.

I prefere our talke or conference before riches.

Omnes omnium diuitias cum nostris sermonibus non confero: pluris apud me sermones nostri, quàm omnes diuitiæ sunt: sordent apud me præ nostris sermonibus omnes diuitiæ: sit modò sermonum nostrorum copia, thesauros omnes contemno.

Seruabo promissa.

I will keepe my promisse.

Dabo operam, quod pollicitus sum, vt re præstem, exitu præstem, exequar, efficiã, re confirmem, vt præstem fidem meam, soluam fidem, tuear, seruem, probem, vt promissa seruem, obseruem, tuear, præstem, promissis ne desim, ne fides in promissis mea desideretur, vt fidei satisfaciam, ne de fide mea parum videar

labo-

laborare, vt à meis verbis, ab affirmatione mea, à promiſſo exitus rei ne diſſentiat: vt verba res confirmet, vt id, quod dixi, veritas probet, vt ſtem promiſſis, à promiſſis ne diſcedam: præſtabo fidem meam, perſoluam promiſſum, quæ pollicitus ſum exitu præſtabo, ſoluam fidem meam, tuebor fidem meam, ſeruabo promiſſa, fidem non fallam, fidei non deero, ſtabo promiſſis.

Seruata dignitas.

Keeping my honor or worſhippe.

Sit modò dignitas incolumis, adimi de fortuna non recuſo, liceat modò dignitatem tueri, incolumem ſeruare, permaneat dignitas in eodem ſtatu, modò ne cogar de ſtatu meæ dignitatis demigrare, ſit eadem dignitas, ne mutetur, ne diminuatur, ne lædatur, ne qua iniuria, damno, detrimento, afficiatur, ne quid iacturæ faciat, ne quam iacturam ſubeat, ſuſtineat, ferat, patiatur, ne damni quid faciat, ne de dignitate detrahatur, adimatur, imminuatur.

Simulatio aliena à viro bono.

Diſſembling muſt be far from a good man, or honeſt men ought not to fayne and diſſemble.

Virum bonum ſimulatio non decet, non cadit in virum bonum ſimulatio, ab omni ſimulãdi ſtudio vir bonus longè abeſt: non decet ſimulare, figmenta non probantur: aliud ſentire, & loqui, non eius eſt, qui vir bonus haberi velit: viri boni non eſt fingere: artem ſimulandi qui ſequitur, bonorum in numero non eſt, bonorum numero excluditur, longè à bonorum conſuetudine diſcedit.

Sine

Sine incommodo exploratus.

Tried without any losse.

Lætor, quòd mercede non ita magna, leui detrimẽto, non admodum graui damno, satis exigua iactura, quomodo sis erga me animatus, quo erga me animo sis, quo sensu sis, qui tuus in me sit animus, qui sit sensus, intellexi: tuum animum, tuum sensum intellexi, perspexi, cognoui, aperui, patefeci.

Singulare fatum.

A strange destenye.

Præcipua, propria, minimè communis mea fortuna est: singulari sum fato, longè alia conditione ego sum, àc cæteri: est mea conditio, mea fortuna, vt conferri mecum nemo possit, vt exemplum simile planè nullum extet.

Si per otium potero.

If I haue any leasure.

Si quid otij nactus ero, literas ad te dabo: si otium erit, si vacabo, si per occupationes licebit, si permittet curæ, si quid habebo vacui temporis, si quid erit spatij, si quod surripere spatium licebit, si quid ab occupationibus impetrare temporis licebit: nisi occupationes vrgebunt, si mei iuris ero, si qua hora meo arbitratu licebit vti, si negotijs vacabo: si vinculum illud occupationum, quo & assiduè astringor, & arctissimè, non dico prorsus exoluetur, sed paululum modò, paulisper, aliquantum, aliquantisper, nonnihil, aliqua ex parte laxabitur: si vacuus ero, curarum expers, liber à negotijs: si me ijs rebus, quibus nunc teneor implicatus, explicauero: si dabitur otiũ, si quies erit, si quiescere

cere licebit à curis, negotijs, occupationibus, moleſtijs.

Si potero tibi nauare operam, faciam.

If I can doe you any pleaſur, or I can ſtande you in any ſteede, I will doe it.

Si accidet, vt operam nauare tibi poſſim, vt opera mea tibi vtilis eſſe, in rem tuam eſſe, è commodo tuo, ex vſu tuo eſſe poſſim, officio meo non deero, ſatisfaciam officio meo, officium meum præſtabo, non cōmittam, vt officium meum deſiderari poſſit, vt meæ partes requirātur, ſi continget, ſi eueniet, ſi vſu veniet, ſi erit, ſi res, ſi tempus, ſi occaſio feret, poſtulabit, poſcet, exiget, requiret, ſi occaſio ſe offeret, ſe dabit, ſe oſtendet, offeretur, dabitur, oſtendetur, ſi fortuna feret, occaſionem attulerit, detulerit, præbuerit, oſtenderit, ſi tempus accidet, ſi mihi grata omnia ac libera eſſent, ſi eſſent omnia mihi ſolutiſſima.

Si videtur fieri poſſe.

If you thinke that it may be done.

Si tibi res facultatem videtur habitura, vt id, quod cogitas, conſequi poſſis, ſi videris id poſſe conſequi: ſi putas poſſe fieri: ſi euentum ſperas cum animo tuo congruentem, non alienum, non abhorrentem à tua voluntate.

Sollicitudo.

Carefullnes, or thought taking.

Grauem curam ſuſcepi, grauis me excepit cura, grauis in me incubuit ſollicitudo, acerba mihi inuaſit ſollicitudo.

Soluen-

Soluendum pro altero.

To paye for another.

Pro illo ſolues, illius promiſſa tu præſtabis: dependendum tibi eſt, quod mihi pro illo ſpopondiſti: illius promiſſio, ſolutio tua erit. Vide, Pro alio ſoluendum.

Specie capi.

To be taken with outwarde ſhewe or beauty.

Specie capitur adoleſcentia, oblectatur, gaudet, lætatur: ſpeciem amant adoleſcentes.

Spe deiecti.

Paſt hope of that which before they ſurely truſted vpon.

Ex magna ſpe deturbati, dejecti, detruſi, depulſi iacent: ex alta ſpe deciderunt: ſpem illam quam ſuſceperant, abiecerunt, depoſuerunt, omiſerunt: ſpe non tenentur, vt antea, non paſcuntur, non aluntur: non eos quæ antea ſpes tenet, paſcit, alit: ſpes iam omnis abijt, diſceſſit, euanuit, nulla prorſus iam eſt: firma ſe niti ſpe putabant, ea quàm ſit imbecilla, nunc intelligunt.

Spe excidi.

I was deceaued.

Spes me fefellit, opinione ſum deceptus, falſa me ſpes aluit, falſa lactauit opinio.

Spes bonæ famæ.

Hope of a good name.

Si tuam conſuetudinem tueberis, ſi, vt inſtituiſti, perges, optima conſequetur fama, hominum exiſtimatio,

matio, præmium feres famam.

Spes de virtute alicuius.

Hope of the vertue of one.

Spem affers eximiam summæ virtutis: adducis me summam in spem eximiæ virtutis: facis vt sperem de tua virtute, eáque minimè vulgari: inclinat animus meus, à te videlicet impulsus, ad optimam spem tuæ virtutis eximiæ: es tu quidem apud me in egregia spe, virtutis propè singularis.

Spes falsa.

A vayne hope.

Spes me frustrata est: aliter, atque opinabar, euenit, accidit, cõtigit, successit: non is, quem volebam, exitus consequutus est: successit præter sententiã, contra voluntatem, non vt volebam, secùs atque opinabar: exitum sortita res est alienum à sẽtẽtia mea, dissimilem voluntati, minimè cum animo congruentem, ab animo meo discrepantem, diuersum, abhorrentem.

Spes frustrata.

Hope frustrate or deceaued.

Spes me fefellit, frustrata est, decepit, delusit: spem meam non is, quem volebam, exitus est consequutus: non successit vt sperabam, nõ processit ex animi sententia: aliter ac sperabam, contigit, accidit, euenit: exitum res habuit contra spem, alienum à spe: inanem fuisse meam spem exitus rei declarat.

Spretum alterius consilium.

The counsell of an other sett light by.

Non egeo, non indigeo tuis præceptis, admonitionibus, consilijs, superuacanea sunt, parum vtilia, nullius emolumenti, minimè necessaria, locum apud me non habent, à me non requiruntur, non desiderantur, non expectantur tua præcepta: tuis mihi monitis nequaquam opus est: tuis carere monitis facilè possum.

Standum promissis.

Promisses are to be kept.

Dependendum tibi est, quod promisisti, volo stes promissis, promissa serues, fidem tuearis, fidem soluas, quod promisisti, re præstes, cum tuis verbis facta consentiant, promissa tua exitus confirmet, ne fidem tuam fallas: falsa ne fuerint, inania, irrita promissa tua.

Stat sententia.

I am determined, or fully purposed.

Statui, decreui, hoc mihi proposui, hoc deliberaui, consilium hoc cepi, quiduis potius perpeti, quàm susceptam rem abijcere, ab incœpto desistere, institutum omittere. Vide, Tenax sententiæ.

Status rei.

The state of the thinge.

In hoc statu res est, rei status hic est, res ita se habet, ita res habet, eiusmodi res est, hac in re sunt, in causa sunt, hoc loco res est.

Status temporum miserrimus.

The state of our time is most miserable.

Nemo est, cui rectè sit in hoc temporum miserrimo statu, in hoc tam misero temporum statu, his tem poribus,

poribus, his tam miſeris temporibus, tam duris, tam aduerſis, triſtibus, infauſtis, iniquis, improbis, perditis, tam alienis ab omni virtute, à bonis artibus, ab omni rectè viuendi ordine ac ratione, in hac tam aduerſa, tam dura, tam iniqua, tam miſera, tam infœlici tẽporum conditione: in tanta prauitate atque improbitate, tantíſque temporũ vitijs, in his omni ſcelere ac flagitio temporibus refertis: in hac omnium rerũ perturbatione, malorum colluuie, doctrinarum, artiúmque liberalium pernicie.

Stomachi difficultas.

A weake ſtomacke.

Stomachus languet, infirmus eſt, malè ſe habet, ſtomachi virtus iacet, languet, debilitata eſt, infirma eſt, imbecilla, imminuta, nulla prorſus, minimè ad cõcoquendum apta: languente ſtomacho ſum, infirmo, imbecillo, malè conſtituto: ſtomacho non vtor optimè: ſtomachus laborat: non eſt qualem digerẽdi ratio requirit, qualem optima valetudo poſtulat: cruditas ſtomachi multos conficit adoleſcentes.

Studere rebus leuibus.

To ſtudie toyes.

Rebus leuioribus tuum ſtudium das, tibi placent leuitates: contemplaris, ſequeris, amas inania: contuliſti tuum ſtudium ad res inanes: colis ea, quæ non conſiſtunt, nihil habent firmitudinis, nihil grauitatis, nihil ponderis, inania ſunt, leuia, nullius ponderis, infirma, minimè ſolida: amas ea, quæ ſolidum nihil habent.

Studia relinquere.

To forsake his studies.

Multam literis salutem dicere, in animo est: prorsus abijcere studia cogito, seiungere me penitùs à studijs, vsum studiorum in perpetuum dimittere, minimè de studijs in posterum laborare, meam operam, meum tempus, meam industriam à studijs aliò traducere, transferre, conferre.

Studia omittere ob valetudinem.

To leaue of studying be reason of sicknes.

Cùm sis valetudine infirmus, me perlibente vsum studiorum dimittes, summa mea voluntate studia depones: libentissimè tibi largior, perlibenter concedo, vtraque manu do, vt à studiorum consuetudine te seiungas: te à studijs discedere facillimè patior: in studijs omittendis cum tuo sensu meus quoque sensus congruit.

Studiorum in omnibus vtilitas.

Studie allwayes profitable.

Studia nunquam non prosunt, non vtilia sunt, non vtilitatem pariunt, non emolumẽto sunt, non fructum ferunt: studiorum vtilitatem dies non imminuit: non terminatur spatio tẽporis, non definitur vlla die, perpetua est, eadem est in omni tempore, vitæ par est studiorum vtilitas: studijs res secundæ ornantur, aduersæ adiuuãtur: à studijs delectatio petitur in secunda fortuna, salus in aduersa: studiorũ fructus in omni fortuna idem est: studiorum tractatio nunquam non vtilis, nunquam est infructuosa: habent studia quo iuuemur in omni vita, in omni fortuna, in omni loco: ecquando studijs non iuuamur? ecquæ dies vtilitatem studio-

studiorum extinguit, aut imminuit? de studiorum vtilitate nihil fortuna, nihil hominum iniuria, nihil ne dies quidem ipsa detrahit.

Studium peruestigandi.

A desire to seeke out.

Vt Poëtarum fabulæ narrant, diu ac multum Proserpinam filiam, quam inferorum Deus Pluto surripuerat, Minerua perquisiuit, inuestigauit: multum studij posuit, valdè vigilauit Minerua in filia perquirẽda: omnia loca permeauit, perlustrauit, inuestigauit, penetrauit: quò non adiuit, non accessit, vt filiam Minerua reperiret? nullum Minerua locum, nullas in quærenda filia latebras omisit.

Studium famæ.

A desire of mane or glorie or to be made famous.

Id est omnibus optandum, vt benè audiant: benè vt ei dicatur, honestam famam, egregium nomen, bonam apud homines opinionem consequatur: vt eius nomẽ fama diuulget, peruulget, circumferat, circumgestet, per orbem terrarum dissipet, ad vltimas terrarum partes, ad vltimas terras peruehat, vt eius nomen fama celebretur, omnium sermonibus extollatur, sit in ore omnium: vt nominis fama ad extremas terras peruadat.

Sub virtute omnia.

All thinges subiect to vertue.

Summa virtutis potestas est; præest virtus cunctis rebus humanis, regit omnia, temperat, moderatur, ad-

ministrat: omnia sunt in potestate virtutis, ipsa nemini, ei omnes & omnia parent: virtus latè dominatur, regnat vbique locorum, imperiũ habet in omnes res, vim habet infinitã, valet ad omnia, assequitur omnia, summum possidet ius, vincit omnes opes, omnes superat difficultates, durissima quæque perrumpit, quaslibet angustias, quæuis claustra pertransit, illustrat omnes tenebras, lucet in tenebris, pulsa loco manet, non surripitur furto, non eripitur vi, non vetustate senescit, non incendio corrumpitur, nullis capitur insidijs, nullos fortunæ casus extimescit, planè omnium rerum domina, omnium regina est.

Summa de te sperant.

Great thinges are looked for, at your handes.

Magnum quendam atque excellentem virum te sperant futurum: expectantur à te, quæ à summa virtute, summóque ingenio expectanda sunt: nihil humile, nihil vulgare, nihil angustũ, omnia excelsa, ampla, mira, diuina prorsus à te expectantur.

Summum beneficium.

An especiall benefitt, a singular good torne.

Hoc ego summi beneficij loco ponam, numerabo, inter maxima beneficia referam: hoc apud me non exigui beneficij, non vulgaris gratiæ locum obtinebit: ita credam, tulisse me beneficium singulare, gratiam tantam, quanta potest esse maxima.

Sumptibus impar.

Not able to bear so great costes, or charges.

Quis

Quis ita firmus ab opibus est, vt sustinere sumptum possit? cuius diuitiæ sumptui pares esse possint? ferendo sumptui quis sit? tantam impensam quis sustineat? ita magni sumptus fiunt, vt ferri non possint: ita grauis est impensa, vt debilitare, atque opprimere quemuis possit: nõ is est sumptus qui ferri possit: supra modum, immoderatus est.

Tacere.

To holde your peace or kepe silence.

Non faciam, vt dicam: tacitum relinquam, tacitus prætermittam, tacitus pertransibo, tacebo, silebo, silẽtio inuoluam, silentio percurram, prorsus hoc omittam, abstinebo, oratione mea non attingam, verbum non faciam, sermonem hac de re nullum habebo.

Tanti me non facio.

I sett not so muche by me selfe.

Hoc mihi non sumo, non assumo, non arrogo, non adscisco: ad hunc me sapientiæ gradum peruenisse nõ puto, eam mihi sapientiam contigisse non sentio: fateor cò me sapientiæ non peruenisse, ea me sapientia non esse, non vsque adeò me sapere, non ita mihi placeo, non ita mihi assentior, non eam de me opinionẽ suscepi, non ita me effero, non mihi tantũ tribuo, non in me tantum statuo, pono, loco, non ipse mihi tanti sum, non ita valdè me amo, non ipse me tanti facio, æstimo, pendo, puto, reputo, duco.

Tecum sentiam, assentiente patre tuo.

I will agre with you, if your father like of it.

Assentiar tibi, probabo tuum consilium, meam sen-

tentiam ad tuam aggregabo, meum iudiciũ cum tuo coniungam, ita sentiam quod tu sentis, ita faciundum iudicabo, si modò, id vt facias, suadet, censet, autor est, consulit pater tuus: assentiar tibi, assentiẽte patre tuo, si facis approbante patre, si tuo cum iudicio patris tui iudicium congruit, si de patris sententia facis, si pater non dissentit, si ad tuam sententiam pater accedit.

Teipso neglecto, gratificaris alijs.

You gratifie or pleasure other, not estiming your selfe, or not regarding your owne profite.

Alienam voluntatem vt sequaris, vt alienæ voluntati morem geras, vt alijs satisfacias, aliorum causa teipsum destituis, deseris, derelinquis: de alijs plurimùm, de teipso tuísque rebus minimè laboras: aliena tibi curæ sunt, tua negligis: aliorum rationes pluris apud te, quàm tuæ sunt: propensior ad alios, quàm ad teipsum tua voluntas est: quid alijs placeat, quid aliorum è re sit, attendis: ratio rerum tuarum quid postulet, minimè cogitas: præ aliis teipsum negligis: vt sequaris alios, discedis à teipso, deficis, desciscis.

Tempestas spectanda in nauigatione.

In sayling, the wether is to be marked, or looked on, or in passage of the sea, the wether must be weyghed or considered.

In nauigando, tempestati obsequi artis est, parêre tempori: ad rationem temporis consilia accommodare, quasi ducem sequi tempestatem, spectare quid postulet, pendêre oportet à tempestate, spectanda tempestas est, ad tempestatem consilia dirigere debemus,

habenda

habenda tempestatis ratio est: cursus nauigationis ad rationem tempestatum moderandus, dirigendus, tenendus.

Tempestate secunda nauigabimus.

We haue winde and wether, we shall sayle verie prosperously, we will take tyme while tyme seruëth.

Quæ prima nauigādi facultas data erit, ea vtemur: nacti tempestatem oportunam, idoneam, aptam, minimè aduersam, prosperam, secundam, discedemus, soluemus, proficiscemur, vela faciemus.

Tempori parêre sapientis est.

It is wisdome to giue place to time.

Tempori cedere, necessitati parêre, res ad tempus accommodare, vti tempore, quæ tempus postulet, ea seruare, atque exequi, sapientia est, sapientiæ est, sapientis est, conuenit sapienti, proprium sapientis est, decet sapientem, ad sapientem pertinet: qui tempus consulit, qui rationē temporis habet, qui nullam rem agit, quam tempus improbare videatur, is vere sapiēs est, hunc verè sapientem dicas, sapientem si quis hunc appellet, non errabit.

Tempus matutinum.

Morninge, or dauninge of the daye.

Prima luce, summo mane, diluculo, primo mane, cùm lucesceret, albescente die, in ortu solis, oriente sole.

Tempus vespertinum.

Eueninge

Eueninge, or euen tyde.

Aduesperascit, vespertinū crepusculum adest: nox aduentat, lucem tenebræ pellunt, vesperum appropinquat, diei iam succedit nox, dies abit nocte aduentante, cedit iam nocti dies.

Tempus anni incommodum.

An euill or vnfit time of yeare.

Anni tempus non fert, non permittit, non patitur, non concedit, non conuenit, alienum est, parū aptum, aduersum anni tempus: non licet per anni tempus: aduersatur anni tempus: pugnat cum ipsa re temporis ratio: aliud planè tempus, aliud res postulat, desiderat, requirit: rei maturitas non adest, non conuenit cum re tempus.

Tenax sententiæ.

Obstinate in opinion, that will haue his owne will.

Ab hac sententia deduci non possum: hanc deponere, & aliam suscipere opinionem vix, ægrè, nullo modo, nulla ratione, nequaquam, neutiquam, minimè possum, prorsus non possum: Si quis in recta sententia sibi constat, ei magna laus debetur: Si vocer ad exitum vitæ, non faciam, vt hunc sensum amittam.

Tibi amicísque tuis gratificabor.

I will gratifie, or pleasure thee and thy frendes.

Cupio, volo non solùm tua, verùm etiam tuorum amicorum causa: studeo aliquid agere, quod tibi, amicísque tuis gratum sit, gratum ac iucundum accidat, placeat,

placeat, satisfaciat: inire gratiam & apud te, & apud amicos tuos ex aliqua re velim: opto gratificari, rem gratam facere, aliquid efficere, aliquid præstare tua, tuorúmque amicorum causa, ex quo tu & amici tui voluptatem, iucunditatem, lætitiam capiant, sumant, hauriant, colligant.

Tibi tuísque operam dabo.

I will doe my best for you and yours.

Volo, cupio non solùm tua, verum etiam eorum, qui à te diliguntur causa, rem gratam facere, gratificari, seruire nō solùm tibi, verum etiam amicis tuis, seruire voluntati, & commodo non solùm tuo, verum etiam amicorum tuorum, inire gratiam officijs meis, nō à te modò, verum etiam ab amicis tuis: tuam amicorúmque tuorum officijs meis, gratiam quæro: aliquid, efficere, nauare, quod tibi, amicísque tuis gratum sit, placeat, satisfaciat, voluptatem, iucunditatem, lætitiam afferat, valdè velim.

Timidus.

Fearfull, or cowardous.

Multos ita pusilli, infirmiq; animi videas, inuenias, qui ad omnes casus extimescant, pertimescāt, timeāt, metuant, terreantur, deterreantur, perterreantur, timore commoueantur, metu perturbentur, afficiantur, timorem suscipiant: multos ob infirmitatem, imbecillitatem, tenuitatem animi, quilibet casus deterret, perterret, perterrefacit, metu afficit, perturbat, in timorem conijcit, ad timorem impellit.

Tranquillus animus.

A quiet minde.

Vis

Vix credas, non facilè putes, ægrè poſſis cogitatione aſſequi, quàm æquo animo ſim, tranquillo, quieto, ab omni cura vacuo, quàm omni vacem perturbatione, quàm ſim omnis expers curæ, quàm procul abſit animus meus ab omni cura, quàm trãquillo animo ſim quàm tranquillè agam, quàm tranquillè agat animus meus, qua meus fruatur animus tranquillitate, quæ ſit animi mei tranquillitas, quàm nulla ſit animi mei perturbatio, cura, moleſtia, quam parum animus meus cura fluat, iactetur, agitetur, cõmoueatur: æquitatem animi mei, tranquillitatem, ſecuritatem, quietem vix credas, haud facilè conijcias, aſſequi cogitatione vix poſſis.

Tribuas hoc amori noſtro, vt me honeſtes.

Doe ſo muche for frendſhip ſake, as to commend me in your talke abrode, or to ſpeak well of me and giue me your good word and report.

Meis libris velim, ſi minus ex animo potes, gratiæ ſaltem cauſa ſuffragere: meis libris, ſi minus iudicij, at gratiæ ſaltem cauſa faueas: quod obtinere à iudicio tuo fortaſſe non poſſum, impetrem ab amore, vt mea ſcripta probes, commendes, tuearis: quod veritati non potes, amori tribue, vt mea tuo teſtimonio ſubleues, tua commendatione exornes, honeſtes, in honorem adducas.

Trib. pl. Reipublicæ Romanæ nocuerunt.

The tribunes did much hurt and hinderance

rance to the common wealth of Rome.

Multa mala, damna, detrimenta, incommoda, infortunia vrbi Romanæ peperit, attulit, intulit, tribunorum pl. creatio: damna tulit, pertulit, sustinuit, passa est, perpessa est, cepit, accepit, damnis affecta est, in damna incidit, incurrit, magnam sui iacturam fecit, grauissimis afflicta malis est, vehementer vexata, valdè comminuta vrbs Romana ex creatione, ob creationem tribunorum.

Tristitia ex morte amici.

Sadnesse or heauynesse for the death of a frende.

Magnum mihi dolorem, grauem sollicitudinem, acerbitatis multum attulit, peperit epistola tua de interitu parentis tui: magno me dolore affecerunt literæ tuæ, valdè me perturbârunt, afflixerunt, commouerũt: acerbè sum affectus literis tuis: molestiæ plurimum, doloris, sollicitudinis, acerbitatis cepi, accepi, suscepi, tuli, contraxi, hausi: legi magno cum dolore, molestissimè literas tuas.

Tuæ laudi faueo.

It reioyced me to heare well of thee, or I desire much to hear good report of thee, and commendation abrode of thy doings.

Mirè, mirificè, mirabiliter, mirum in modum, mirandum in modum, admirabili quodam studio tuam laudem, tuum decus expeto, cupio, opto, exopto, percupio tuam laudem: sum in desiderio tuæ laudis: cupiditate tuæ laudis incredibili teneor: ardeo, flagro, sum incensus, sum inflammatus, ducor, trahor, rapior, amore

amore flagro,ſtudio ſum incenſus,alacris animo ſum, vt honeſtiſſimum te videam, laude florentem, honoratum: tua mihi laus cariſſima eſt, cordi eſt, curæ eſt, prima eſt,antiquiſſima,in maximis eſt,inter prima ducitur,inter ea,quæ apud me ſumma ſunt.

Tuæ res tanto mihi gaudio ſunt, quanto meæ.

Your welfare and weldoing reioyceth me as muche,as mine owne,or I am as glad to ſee you proſper, as mine owne ſelfe.

Lætitiam ex rebus tuis eandem,quam ex meis, nihilo minorem, quàm ex meis, capio, accipio, percipio,ſuſcipio,ſumo,haurio:lætitia me afficiunt res tuæ æquè ac meæ,pariter ac meæ, non minùs quàm meæ, non ſecùs quàm meæ,haud aliter ac meæ: tuæ me res efferunt lætitia, gaudium mihi afferunt, pariunt, præbent, voluptate me perfundunt itidem vt meæ: tuis rebus,vti meis,afficior:quæ meis è rebus,eadem mihi è tuis oritur iucunditas, voluptas, delectatio, lætitia, gaudium:tuis rebus ita lætor,vt meis.

Tuarum partium ſum.

I take your parte.

Tecum ero:tecum faciam:te ſequar,à te ſtabo:tuis in præſidijs ero:tuas partes, tuam cauſam ſequar, tuebor, de tuis vnus ero, me tuum numera, me de tuis vnum habe,in numero tuorum ero.

Tui officij eſt.

It is your dutie.

Tuum eſt hoc munus,tuæ partes,hoc à te poſtulatur,

tur, tibi conuenit, à te requiritur, exigitur, expectatur, tui muneris est, tuarum partium: hoc homines à te expectât, hoc ad te pertinet, attinet, spectat, in te conuenit, te decet, tuum est, hoc debes, tibi non licet hoc negligere, propriè in te cadit.

Tuis rebus pręsum.

I looke to your busines.

Ego tuas res, pro eo ac debeo, vti debeo, tua negotia, quicquid ad te pertinebit, diligenter agam, curabo.

Tu mihi es carissimus.

Thou art my deerest, or best beloued, or I loue thee best of all men in the world.

Summè, vehementer, valdè, magnoperè, maximoperè, maximè, etiam atque etiam, mirè, mirificè, incredibiliter, vnicè, singulariter, egregiè, insigniter, ex animo, ex intimo sensu, cum primis, in primis, apprimè, præcipuè, admodum, oppidò, maiorem in modū, mirum in modum, minimè vulgariter, non mediocriter te diligo: in te amando nemini concedo: qui te vehementius diligat, concedo nemini: beneuolentia in te mea ad summum peruênit: amor in te meus is est, ita accumulatus est, vt addi nihil possit: amorem in te meum verbis exprimere quî possum, quem cogitatione vix amplector? cuius magnitudinem vix mente comprehēdo? amorem in te meum cogitatione fortasse consequi, complectique possum, verbis quidem exprimere, explicare, expromere profectò nō possum, æquè, similiter, pariter ac meipsum, non aliter ac meipsum, non secus ac meipsum, itidem vt meipsum, te diligo:

diligo: ſic te diligo, vt neminem magis, ne meipſum quidem: cùm te multi diligant, omnes tamen in amore vinco, principatum appeto, primas partes mihi vēdico: principem locum obtineo: fero te in oculis: mihi es in amoribus, nihil mihi eſt te carius, ſecundum Deum, poſt Deum, excepto Deo, cùm à Deo diſceſſi, nemo mihi eſt te carior: ego te vt oculos meos, aut ſi quid eſt oculis carius, diligo: ſingulari erga te animo ſum: vt pater in filium, ita ego in te ſum animatus: habeo te filij loco: amor in te meus tantus eſt, quantus poteſt eſſe maximus: hæres mihi in animo, in medullis, in intimis ſenſibus: ſingulari ſum in te beneuolentia: primum in amore Deum, te habeo proximum.

Tuo conſilio rectiſſimè vteris.

Your owne counſell is beſt for you.

Tuo conſilio ſi vteris, teipſum ſi audies, ipſe tibi ſi obtemperaueris, morē geſſeris, obſecutus fueris, nihil errabis, nihil contra rem tuam, nihil à tuis rationibus alienum committes, non laberis, non offendes, non cecideris: nullam offenſionem, nullm caſum aut errorem timebis: ſapiēter ſtatues, rectè iudicabis, optimam rationem inibis.

Tuo merito te odi.

I hate thee deſeruedly, or thou haſt deſerued my hatrede.

Ita de me meritus es, ita te geſſiſti, ea commiſiſti, eum te præbuiſti, præſtitiſti, vt minimè mihi curæ ſis, nullo apud me loco ſis, minimùm te curem, minimùm de te laborem, nullam propè tui curam geram, in minimis te ponam.

Turpe

Turpe à parente diſſentire.

It is a ſhame to diſcente from thy father.

Honeſtè à parente tuo diſſentire non potes : turpe tibi eſt à parente diſſentire, non potes à patre ſine infamia, ſine dedecore, ſine graui culpa, ſine turpi nota diſſentire.

Turpe eſt, ſibi tantùm viuere.

It is a ſhame for one to lyue ſo, that he will doe no man good but him ſelfe.

Seipſum curare, nihil præterea, de ſeipſo tantum, ſua tantùm vnius cauſa laborare, ſibi vni ſtudere, ſeruire, proſpicere, conſulere, præterea nemini, turpiſſimum eſt, maximè dedecet, indecorum in primis eſt, infamiæ, ignominiæ, dedecori eſt, dedecus affert, infamiam parit, turpem famam, opinione minimè commodam, aut optabilem parit : eiuſmodi res eſt, quam ſumma conſequitur infamia, ignominia, turpis infamiæ nota, dedecus, accuſatio, repræhenſio : fraudi eſt, vitio vertitur, tribuitur, datur, adſcribitur, aſſignatur.

Turpe parentes ſenes deſerere.

It is a ſhame to forſake thy aged parentes.

Deſeri à te, deſtitui patrem, tot affectum incommodis, inopiæ, valetudinis, ſenectutis, minimè honeſtum eſt, haud æquum eſt, haud par eſt, minimè rationi conſentaneum eſt, non decet, non conuenit, non oportet, ius non eſt, fas non eſt, nefas eſt, iniquum eſt, flagitium eſt, criminis eſt, turpe eſt: vt parentem deſeras, afflictum inopia, morbo, ſenectute, in ſummis cõſtitutum difficultatibus, inopiæ valetudinis, ſenectutis, honeſtum non fert, non patitur : ratio non conce-

dit,non permittit: ſi patrem deſtitues, culpam committes,flagitium facies, flagitioſè facies, iniquè, iniuſtè, inhoneſtè, turpiter, improbè, præter honeſtum, contra honeſtum: æquum,ius:non,vt honeſtum ſuadet,non vt æquum eſt, ius eſt,par eſt,decet,conuenit.

Vacare aliquantum à ſtudijs.

To take ſome breathing time from your booke, yt is good ſometyme to haue ſome refreſhing,paſtyme or recreation after ſtudie.

Feriari licet à ſtudijs: poſtulat tempus,vt ſtudia intermittãtur, tempus fert vt ſtudiorum vſus parumper dimittatur: deponere aliquantiſper ſtudiorum onus licet, omittere ſtudia, leuare animum onere ſtudiorum:vacatio datur à ſtudijs: auocare animum à ſtudijs honeſtè poſſumus:feriæ ſtudiorum conceduntur.

Valet apud intelligentes ſententia tua.

Wiſe men alowe your iudgement.

Magnum apud eos,qui rectè iudicant,tua ſententia pondus habet, magni fit,magni æſtimatur, magni pẽditur,auctoritatis habet plurimum, grauiſſima eſt: rectè ſcientes in opinione ac iudicio tuo plurimum ponunt, opinioni tuæ multùm tribuunt, multùm deferunt, facilè aſſentiuntur, acquieſcunt. Vide Sententia à prudentibus approbata.

Valetudine vtor bona.

I am in good health.

Benè me habeo, mihi benè eſt, ſatis commodè,ſatis bellè habeo,benè valeo, commodè valeo, valetudine

dine bona vtor, mihi eſt, vt volo: quales cupio, vires poſſideo: viribus vtor firmis:roboris, virium,valetudinis habeo ſatis.

Valetudo reſtituta.

Health reſtored or recouered after ſicknes.

Ego te languentem,iacentem, malè affectū, ad priſtinam valetudinem, virtutémque reuocaui: meo beneficio priſtinas vires recuperaſti,recepiſti, confirmatus es:factum eſt à me,vt ex morbo planè conualeſceres, vt ex infirmo validus fieres, vt amiſſam valetudinem recuperares, vt in ſtatum valetudinis priſtinum, optimum,reſtituereris.

Valetudo aduerſa ex gula.

Sickeneſſe of ſurfeting and glotonie.

Non facilè conualeſcunt, quibus néque quantùm comedant, neque quid comedant curæ eſt, qui quod comedant,neque quantùm, néque quale ſit, animaduertunt:quibus omnem in cibis modum, omne iudicium, omnem prorſus rationem gula eripuit: quibus neque modus edendi, neque vlla deligendi cibi ratio eſt:qui & plus appetunt in menſa,quàm ſatis eſt, & ex eo genere,quod obſit.

Valetudo nondum confirmata.

Not perfectly whole,my ſtrenght not fully recouered.

Nondum vires colligere potui:nondum ſatis firmo ſum corpore: nondum priſtina mihi reſtituta valetudo eſt: confirmatus à morbo nondum omninò ſum:

non planè conualui : quas morbus mihi vires ademit, abstulit, eripuit, nondum prorsus recuperaui, recepi, reuocaui : pristinam valetudinem nondum satis mihi videor assecutus : paulò adhuc deterius, aliquantò deterius, quàm solebam, valeo : non vt solebam, valeo: minus firmiter, minus bellè: nondum vtor pristina valetudine: pristinas vires quadam ex parte desidero.

Varro doctior, quàm eloquentior.

Varro better learned then eloquent.

Scripta Varronis ex doctrina potiùs, quàm eloquẽtia, magis ob doctrinam, quàm eloquentiam, rerum causa, non verborum, probabantur ab omnibus : libros Varronis, ea quæ Varro chartis mandabat, literis committebat, componebat, scribebat, literis persequebatur, literis explicabat, literarum monimentis tradebat, prodebat, mandabat, committebat, commẽdabat, probabant omnes, rerum fructu potiùs, quàm specie verborum adducti.

Vastare.

To spoyle, wast and destroy.

Prouinciam diripuit, vastauit, deprædatus est, rapinis exinaniuit, exhausit: prædas egit è prouincia.

Vehementer.

Vehemently, or very much and greatly.

Valdè, maximè, magnopere, maximopere, vehementer, admodum, etiam atque etiam, non mediocriter, non parum, in primis, præcipuè.

Velim te animum meum videre.

I wolde you sawe my harte or goodwill.

Vellem,

Vellem, quę sit in te animi propensio, posses inspicere: cuperem sensus tibi patêre intimos animi mei: quàm vellem, quo modo animatus erga te sim, oculis cernere tibi liceret: nihil mihi esset optatius, quàm vt eas mentis meæ partes quæ oculos latent, ab oculis remotę sunt, oculis minimè patêt, posses introspicere.

Velim scire quo animo in me sint homines.

I wolde knowe howe men are affected towarde me, or what good will is borne me.

Scire velim, quo quisque in me animo sit, vt quisque sit erga me animatus, affectus, qui cuiusq; sit erga me animus, qui sensus, quæ voluntas: sensum cuiusque nosse, tenere, callere velim, patêre mihi velim.

Velim nostras à te historias conscribi.

I wolde haue you wright a storie of our time and doings.

Velim à te nostrorum temporum consilia atque euentus literis mandari, res nostras monimentis commendari tuis: nostrum nomen tuis illustrari & celebrari scriptis, tuis ornari scriptis valdè velim: gloriæ sempiternæ commendari per te cupio.

Velim abs te amari.

I desire to be in your loue and fauour.

Ne patiaris me partem amoris tui minimam ferre, noli committere vt partem amoris tui minimam capiam, vt exiguum ab amore tuo fructum feram, colligam, sumam, percipiam: fructum amoris tui velis esse

non exiguum, non vulgarem, non mediocrem.

Veneti potentes & diuites.

The Venetians mightie and riche.

Veneti opibus & potentia valent, pollent, vigent, præstant, excellunt, affluunt diuitijs, opibus vigent: neque diuitias, neque opes desiderant.

Venti à portu repulerunt.

We ware driuen from the hauen by the winde, or the winde kept vs from the hauen.

Portum, reflante vento tenere non potuimus: portum inire conantes aduersi venti vis repulit ac reiecit; ne portum obtinere licuerit, cum omni studio conaremur, ventus effecit, venti vis portu exclusit: per venti vim portum ingredi, inire, obtinere, assequi non licuit: vẽti vis aduersa portu nos exclusit, prohibuit, arcuit, amouit: reiecti sumus à portu reflãte vento: portum ventus eripuit, summouit nos vẽtus à portu: portum inire conantes repulit ventus.

Verbis impugnata dignitas.

He sought as mu:h as he coulde for your discredit, or defacing of your worship.

Acerba nimis aduersus tuam dignitatem eius oratio fuit, inhoneste admodum de te loquutus est, grauissimè tuam dignitãtem oppugnauit: loquutus est in te sic, vt acerbius aut inhonestius non potuerit.

Verbositas, non est eloquentia.

Bablinge is not eloquence.

Si, cuius est prolixior, longior, vberior oratio, si qui diutius

diutius loquitur, qui longiorem ſermonem habet, qui plura verba facit, is eloquẽtiam poſſidet, ſi ei, qui verboſior eſt, qui plura effundit verba, laus eloquentiæ debetur, ſi verborum in copia ſita eſt elegantia: næ tu omnium qui viuunt, eloquentiſſimus es, omnes mortales eloquentia anteis.

Vereor vt ſuſtineas ſpem de tuis ſtudijs conceptam.

I doubt howe you will anſwere to the hope cõceaued of your ſtudies, I fear you will not proue ſuch a ſtudent, as men think and look for.

Vereor, ne quam de ſtudijs expectationem concitaſti, hanc ſuſtinere, ac tueri non poſſis: vereor, vt expectationi tua ſtudia reſpondeant, ne tua ſtudia expectationi reſpondeant, ne cum hominum opinione nõ conſentiant, ne alium, atque expectatur, exitum habeant, ne qui expectatur, fructum non pariant.

Vereſimile.

Likely or reaſonable.

Rationi conſentaneum eſt, cum ratione conſentit, conſentaneum eſt, ſimile veri, credibile, non alienum à ratione, cum ratione congruens: ratio poſtulat, vt credatur: eſt, cur credatur, verum putetur: veriſimilitudinem, ſpeciem, formam, imaginem pręſe fert, oſtendit: non diſcrepat, non diſſentit, non procul abeſt à ratione.

Veritas pluris, quàm amicitia faciẽda.

Truthe to be regarded before frendſhipe.

Veritati plus, quàm amicitiæ tribuo: maiorem habeo veritatis, quàm amicitiæ rationẽ: pluris est apud me veritas, quàm amicitia: amicitię veritatem antepono: locum apud me honestiorem veritas obtinet quàm amicitia: apud me cedit amicitia veritati: nihil amicitię largior: nihil veritati nego.

Versari in re leui.

To be occupied in thinges of litle prise, or to followe a trade of litle gaynes.

Tenui mercede, leui quęstu, exiguo lucro das operam in scriptura, operam nauas ijs, qui vectigalia tractãt, vectigalibus pręsunt. Vide, Studere reb⁹ leuibus.

Via obstructa.

The waye is forbide, or barred vp.

Transitus interdictus est: interclusa via est, non patet aditus.

Vide ne quid honori tuo discedat.

Take heed lest you cracke your credite, doe your indeuour that your honour, or good name & report be not stayned.

Da operam diligẽter, enitere, conarę omni studio, contende omnibus viribus, intende omnes neruos, incumbe toto pectore, elabora quantum in te est, studium adhibe quantum potes, confer huc omnia tua studia, omnem operam & industriam: age hoc quàm diligenter potes, ne quam tuus honor iacturam faciat, ne quod ferat detrimentum, ne quam iniuriam accipiat, ne qua labe inficiatur, ne quam labem aut maculam suscipiat, contrahat.

Vim

Vim à te non valeo auertere.

I can not warrant you from all violence, force or resistance, or I can not promisse you a cleare passage.

Ego tibi à vi nihil præstare possum: vim tibi nullam factum iri, allatum iri, oblatum iri, pro certo non polliceor, planè non affirmo: tutum à vi te futurum, ne pro certo existimes: nullam fore vim, exploratè, asseueranter, certò promittere non audeo: ea te cura prorsus non libero, non eximo, non adimo, non aufero: ne quando tibi vis inferatur vlla, ne quam aliquando vim feras, sustineas, patiare, sentias, experiaris, ne quid aliquando per vim patiaris.

Vindictæ omissio.

A remission of reuenge.

Vltionis omne libenter consilium abijcio, depono, omitto: omnem acceptæ iniuriæ memoriam ex animo deleo: de vltione nihil planè cogito, animus meus vltionem non spectat, abduco animum à vindicta.

Violare patriam aut parentem scelus turpissimum.

The betraying of thy owne countrey, or father, is the most shamfullest deede, that maye be.

Nullum est grauius piaculum, quàm patriam, aut parentem violare, quàm patriæ, aut parenti vim afferre, inferre, manus afferre, iniuriam facere, inferre.

Vir

Vir bonus conſtans eſt.

A good or true man is conſtant.

Vir bonus, vt ſententiam mutet, non facilè adducitur, impetrare à ſeipſo nullo modo poteſt: bono viro ſenſum rectum deponere difficile eſt, magni negotij eſt: vir bonus in ſententia firmiſſimè cõſtat, vir bonus à recta ſententia deſciſcere vix poteſt, vt ſententiam mutet non facilè adducitur. Vide, Mutas ſententiam.

Virtus neglecta.

Vertue neglected.

Probitas, integritas, probati mores, vita illa, quæ cũ virtute traducitur, à paucis hodie probatur, colitur, amatur: pauci ſunt, qui probitate delectentur, probitatem colant, ament, ſequantur: parui fit hodiè probitas & morum integritas: qui ſuum ſtudium in probitate ponant, pauci ſunt, reperiuntur, numerantur, paucóſque inuenias.

Virtus præmijs cumulata.

Vertue loden with rewardes.

Magna ſunt recta agentibus propoſita præmia: omnes, qui ſeſe in recta viuendi ratione exercẽt, magna merces manet: fructum rectè factorum viri boni vberrimum, ac præſtantiſſimum ferent: præclaram honeſtámque vitam res vtiliſſimæ conſequuntur: vitæ laudabiliter actæ, cum virtute traductæ, præmium eſt decus, & earum rerum copia, quas qui poſſidet, optimè cum illo agi exiſtimatur.

Virtus egregia.

A noble minde and vertuous.

Tua

Tua virtute & magnitudine animi nihil eſt nobilius: ſingularis in te laus ob tuam virtutem, atque animi præſtantiam confertur: maiorem aut virtutis, aut præſtantis animi opinionem apud homines, plus famæ, conſequutus eſt nemo.

Virtus magis honore afficienda quàm diuitiæ.

Vertue more to be honored then riches.

Placet mihi, probatur, valdè ſatisfacit mos & conſuetudo tua: laudem tuæ conſuetudini tribuo, quòd ea colas, verearis, obſerues, in honore habeas, honore, obſeruantia, ſtudio proſequaris, honore afficias, obſeruantia colas, quòd iis honorem habeas, tribuas, præſtes, obſeruantiam ac ſtudium præſtes, qui virtute potiùs, quàm diuitijs abundant, excellunt, eminent, valent, qui ſunt à virtute paratiores, quàm diuitijs, quos virtus potiùs, quàm diuitię commendat, qui virtutem magis quàm fortunæ bona poſſident.

Virtus extollit ignobiles.

Vertue ſetteth vp men of lowe degree.

Multos infimæ conditionis, humillimæ ſortis, obſcuri loci, nulla parentum, aut maiorum laude commendatos, obſcuro loco natos, ignobili, obſcuro, infimo genere æditos extulit atq; illuſtrauit virtus: multos generis humilitate iacentes virtus erexit: nobilitãtur atque honeſtantur virtute multi, genere ignobiles & obſcuri.

Virtus florens oppreſſa inimicorum iniuria.

Flou-

Flourishing vertue ouerthrowne by the iniurie of ennemies.

Quo tempore florere debeas, debuit illustrior esse tua laus, altius ascēdere, plus consequi dignitatis, maiorem obtinere existimationē, præstātiore esse loco, plus habere authoritatis, plus possidere laudis, honestior esse, clarior esse, maior ac præstantior haberi debuisti: te tuorum inimicorum afflixit iniuria, perdidit, euertit omnibus fortūnis, oppressit, ad exitium detrusit, impulit, non modò è numero viuentium, sed planè infra mortuorum conditionem amandauit.

Virtus vtilis in omni fortuna.

Vertue profitable in all fortunes, or what so euer happeneth.

In vtraque fortuna maximus ex virtute fructus capitur, percipitur, colligitur: virtus tum in aduersa, tum in secunda fortuna vberrimos fructus affert: magnas vtilitates in omni fortuna parit virtus: aduersis pariter & secundis in rebus commoda proficiscuntur ex virtute multa: semper vtilis & fructuosa virtus est: in omni tempore iuuamur à virtute, imbecilli confirmamur, iacentes & afflicti excitamur, subleuamur, erigimur: ecquādo non vtilis virtus est? ecquæ vtilitas cum virtutis vtilitate conferenda?

Virtus laboribus parta.

Vertue purchased with great labour.

Tuis laboribus, ac vigilijs virtutem tibi peperisti, comparasti, parasti, consequutus es, adeptus: tui tibi labores & vigiliæ virtutem pepererunt: magnis laboribus & vigilijs consequutus es, vt virtutē possideas,

vt

vt virtute floreas, valeas, polleas, excellas, antecellas, præstes, fruaris: tuam virtuté tuis laboribus & vigilijs referre debes acceptam: tibi ipsi, tuísque laboribus tuam virtutem debes: nó hoc virtutis in te esset, istam virtutem non haberes, non teneres, non possideres, nisi labores grauissimos & suscepisses, & pertulisses.

Virtute, immunis.

Made free, or exempt from payment of taxes, tributs or subsidies for his vertues sake.

Virtute sua consequutus est, nihil vt publicè penderet, fructum vt nullum publicè penderet, vt vectigalis non esset, vt esset immunis, vt ex eorú numero, qui publicè aliquid pendunt, eximeretur, nihil vt publicè solueret, vt esset expers eorum onerum, quæ publicè imponuntur, vt nullam pecuniam in commune conferret, vt publicis oneribus vacaret, tributarius vt non esset, tributum vt nullum conferret.

Virtute contra fortunam munitus.

Made stronge or fenced by vertue agaynst fortune.

Fortunæ vim tuæ virtutis amplitudo vincit: muniisti te virtute contra fortunam: septus es virtutis præsidijs aduersus impetus fortunæ: nihil tibi nocere, obesse, incommodare, cum virtute viuenti, virtutem coléti, fortuna potest: tutus es à fortunæ iniurijs: securam vitam ducere tibi licet, quia cum virtute viuis: non tibi varij casus impédent humanæ vitæ, qui virtute excellas, quem virtus tueatur, tegat, protegat, muniat.

Virtute

Virtute vacuum fortuna facile profligat.

Fortune easly conquireth the cowarde, or the lest blast of aduersitie maketh the hartlesse man to flie, vertue is the best defence against aduersitie.

Cui comes virtus non est, is animo facilè cadit à fortuna percussus: ictus fortunæ ferre non potest, qui tectus virtute non est, qui virtute munitus non est, qui se virtutis armis nō tuetur: sine virtute infirmi sumus, malè muniti, aperti aduersus fortunæ vim: facilè vincimur à fortuna, virtutis præsidio destituti, absente virtue, nisi adsunt virtutis opes.

Virtuti aliquando honores debiti tribuentur.

Time will come when vertue shall haue his iust honor and reward.

Veniet tempus, veniet illa dies, erit tempus, erit aliquando illa dies, illucescet aliquando illa dies, diem aliquando illum Sol afferet mortalibus, erit aliquando, cùm secùs virtuti tribuatur honor, cùm virtuti honor habeatur, cùm virtus colatur, tanti æstimetur, quanti est, in honore sit: cùm virtuti honores debiti persoluantur, deferatur plurimum: cùm virtus magna in primis honestáque sit, honestum locum habeat, sit inter ea, quæ prima ducuntur.

Virtutis communicatio.

The bestowing of vertue.

Qui

Qui virtutem tribuit, præbet, largitur, oſtendit, cõmunicat, is tantum affert beneficium, quantum eſſe præterea nullum poteſt.

Virtutis non pretij cauſa.

For vertue ſake, and not for rewarde.

Agis hoc non præmij ſpe commotus, ſed humanitate adductus, benignitate impulſus, ſtudio liberalitatis incitatus: non te ad hanc rem vtilitatis, aut præmij ſpes, verùm te adduxit, impulit, incitauit humanitas, benignitas, naturæ facilitas, naturæ tuæ ad humanitatem, benignitatem propẽſio, inductio: dediſti hoc humanitati tuæ, non præmijs: agnoſco tuam humanitatem: debet hoc humanitati tuæ acceptum referri: fructus hic eſt humanitatis tuæ.

Virtutis honos.

The iuſt reward of vertue.

Erit aliquando illa dies, lucebit illa dies, veniet illud tempus, lucem illam aliquando videbimus, quæ virtutem illuſtret: erit aliquando, cùm virtuti honos habeatur, ſuus tribuatur honos, debita merces perſoluatur, locus honeſtus vbique ſit.

Virtuti ſubiecta omnia.

All thinges ſubiecte to vertue.

Omnia ſunt ſub poteſtate ac ditione virtutis, rerũ omniũ regina virtus eſt, dominatur, vna regnat, ſummum ius habet, omnia regit, virtuti cuncta parent, cedunt, ſubiecta ſunt humana omnia: virtus valet ad omnia, imperiũ habet in omnes res, omnia tenet, poſſidet, iure ac poteſtate ſua complectitur: quid eſt, quod

aſſequi

assequi virtus non possit?

Vita beata in virtute posita.

The happie life consisteth in vertue.

Benè sentire, rectéque facere, satis est ad benè beatéque viuendum: vnam qui colit probitatem, ei deesse ad fœlicitatem nihil potest, is ad fœlicitatem nihil desiderat, nihil requirit: quicunque rationem ducem in vita sequitur, ei ad fœlicitatē ampla, maximéque certa patet via: probitatem qui possidet, simul is possidet summū bonum, nihil ad fœlicitatem præterea requirit: boni mores, & honestæ rationes fœlicitatem pariunt: fœlicitas integritate comparatur: si quis in colēda probitate totus est, fœliciter admodum, ac beatissimè cum illo agitur.

Vita carissima post honorem.

After honor life is dearest, or only honour dearer then life.

Omnium rerum, honore excepto, prima esse, carissima, antiquissima vita debet: secūdum honorem, post honorem, honore excepto, si honorem exceperis, nihil esse debet vita prius, potius, carius, antiquius: primas sibi partes post honorē, vita vendicat: primæ partes vitæ debentur, honore tamen excepto.

Vita & honor curanda.

Life and worshippe are of like to be regarded.

Saluti pariter & honori consulendum: ducenda simul ratio est & salutis, & dignitatis: non dignitatē magis, quàm salutem spectare debemus: salutis ratio cum dignitatis ratione coniungenda: quærenda, amanda, expetenda

expetenda sine salute dignitas non est,non est à dignitate vita seiungenda : decet studere dignitati, cum eo tamen ne studium vitæ negligatur.

Vitæ genus optimum instituisti.

Thou hast taken the best trade of life.

Exordium vitæ præclarum fecisti, egregio vitam principio iniuisti,optimum cursum cœpisti,rationem præclaram instituisti, optimam partem elegisti, sapienter vitam instituisti,cùm te Deo addixisti. Vide, Sanum iudicium.

Vitæ fastidium.

A werinesse of life.

Vitæ me tędet,vitam fastidio,vitam mihi acerbam puto,acerbè viuo:molesta,grauis,amara prorsus mihi vita est:ægerrimè,molestissimè, prorsus miserè viuo, quando mihi mors eum eripuit, ex quo mea gaudia, meæ lætitiæ manabant omnes.

Vitam miseram mors præclara consecuta.

A noble death followeth his paynfull and vnhappie life.

Vt miserè vixit,ita perijt honestè:miserrimam vitã mors præclara terminauit : vitam infœlicem egregio mortis genere conclusit : acerbitates vitæ multas vna peregregiæ mortis hora compensauit:vitam vixit infœlicem,præclaram verò mortem obijt : miseriam in vita sustinuit,decus in morte tulit.

Vita quieta.

A quiet life.

Præſtabo tibi otium, quietam vitam, tranquillam, facilem, alienam ab omni cura, vacuam omni cura, omnium expertem perturbationum, ab omni moleſtia remotam, ſeiunctã, ſeparatam, ſegregatam, diſiunctam, nullis rerum humanarum fluctibus iactatam: efficiam, vt quietè viuas, vt quietam vitam ducas, facilem vt habeas, & expeditum vitæ curſum, tranquillè prorſus vt agas, vt omni moleſtia vaces, vt ocio fruaris iucundiſſimo, commodiſſimo, vberrimo, vt ocioſè viuas.

Vita ruſtica grata.

The countrey life is pleaſaunt.

Otium, & quies ruſtica mirum in modum me delectat, oblectat, recreat, reficit, afficit, capit, delectationem mihi affert, voluptatem, iucunditatem, hilaritatem, gaudium, lætitiam: delectationi eſt, delectatione me afficit: rus animo meo iucundiſſimum eſt: rure, ruſticóque ocio delector, mirè paſcor: delectationem, voluptatem, iucunditatem ex rure capio, percipio, ſuſcipio: ocio illo, atque illa quiete, quem ruſtica parit habitatio, libentiſſimè fruor: ſi vlla re, ocio capior & quiete ruſtica: animus meus voluptate perfunditur, expletur ex ocio ruſtico.

Vitijs deditus.

Giuen to vice and wickednes.

Nunquam à vitijs animum, mentem, cogitationem abducis: nunquam de vitijs non cogitas: hærent in animo tua ſtudia vitiorum: nunquam tua mens ab

improbis

improbis cogitationibus discedit, abducitur, auellitur: vitia semper cogitat animus tuus.

Viuis mecum, nec animum meum perspectum habes.

You liue with me, yet you knowe not all my harte: or yet I am vnknowen vnto you in many poinctes.

Me vteris assiduè: assiduus tibi mecum intercedit vsus: consuetudo inter nos assidua est: veruntamé planè non tenes animum meum: prorsus non calles mea consilia, non omninò mei tibi sensus patent, non penitùs, non perfectè, non ex omni parte, non vsquequaque.

Vixi vitam diuturnam.

I haue liued a longe time.

Satis diu vixi, ætatis satis vixi, vitæ satisfeci ætate, satis longè vitam produxi, satis longum vitæ spatium peregi, non me pœnitet, quantum vixerim: cursum vitæ minimè breuem peregi, vixi vitam satis diuturnam, hoc vitæ spatio contentus esse possum, non moriar immaturus, non auellar immaturus è vita.

Vna bonorum sententia.

All good men agree in one mynde and opynion.

Vnus omnium bonorum est sensus, idem omnibus probatur, eodem concurrunt omnium sententiæ: sequuntur idem omnes, spectant, probant, opinione

tuentur, eadem est omnium sine vlla varietate opinio, opinionum nulla varietas.

Voluptas ex liberorum virtute.

A comfort in godly children.

Magnam voluptatem è moribus filiorum pater suscipit, magna voluptate patrem afficiunt benè morati liberi, magnæ voluptati sunt parenti qui moribus excellunt filij, capit ex honestis filiorum moribus voluptatem summam, & lætitiam pater.

Voluptas esca malorum.

Playsure the bait or instrument to all euill, or wickednes.

Voluptas ad ea, quæ minus decent, homines allicit: hominibus malorum esca voluptas est: multi, ducem sequentes voluptatem, grauiter offendunt: duce voluptate multi errant miserrimè: illecti voluptate, dulcedine voluptatis, blanditijs voluptatum infortunia subeunt, calamitates adeunt, in miserias incurrunt: voluptate, tanquam dulci veneno, homines pereunt: iucundam ac dulcem voluptatum consuetudinem tristis admodum & amarus consequitur euentus: sæpè voluptatem excipit dolor: voluptas dolore terminatur: voluptatis exitus doloris initium est.

Voluptate afficere.

To delighte.

Tuæ literæ, quòd facilè intellexerim, ei periucundæ fuerunt, summam voluptatem, lætitiam, gaudium, iucunditatem attulerunt: summa cum voluptate tuæ literæ affecerunt, extulerunt, perfuderunt.

Vrbs

Vrbs Pompeianarum partium fuit.

The citie followed Pompey, or toke parte with Pompey.

Vniuersa ciuitas ducem Pompeium sequebatur; Pompeio regendam se dederat: ad Pompeij ductum applicauerant se, contulerant se, adiunxerant se vires omnes ciuitatis.

Vtar fratre tuo.

I will vse your brother, or follow his aduise and counsell.

Vtar ad omnia tuo fratre, vtar opera tui fratris in omni re: confugiam ad fratrem tuum, si quid erit agendum: fratri tuo committam, ad fratrem tuum referam, in fratrem tuum reijciam, eius consilium petam, operam exposcam. Vide, Per fratrem tuum agam.

Vt filius mihi charus es.

Thou art as deere vnto me, as my sonne.

Optimè tibi cupio, sic inquam, vt filio meo: tua causa cupio, quantum filij mei causa volo: cupio tibi secunda omnia, non minus ac filio: æquè tibi faueo, ac filio meo: animatus in te sum, vt in filium: quo in filium, eodem erga te animo sum.

Vtile tibi erit.

It shall be profitable for the.

Constitutum iter si suscipies, emolumenti, vtilitatis, commodi plurimum, præstantem fructum capies, sumes, colliges: valdè erit è re tua, valdè in rem tuam:

tuis rationibus vehementer conducet: in eo tibi maximè consoletur: vtilitas maxima consequetur: vehementer expediet, proderit, fructuosum erit, cum fructu, vtilitatate, commodo, emolumento, bono rerum tuarum.

Vt maiores tuos sequaris, operam virtuti da.

Seeke after vertue that you maye followe the steppes of your auncesters.

Si tuorum maiorum laudibus respondere vis, si maiores tuos referre vis, cupis imitari, si te dignum maioribus tuis præbere studes, vt ad virtutem, in virtutem incumbas, ad virtutem studia tua conferas, opus est: nauari à te operam virtuti oportet: debes virtutem colere, tui muneris, tui officij, tuarum partium est: non potes non virtuti operam dare: non licet tibi virtutem negligere: hoc ad te pertinet, in te cõuenit, à te postulatur, atque adeò, tãquam debita res exigitur.

Vtrumque vici.

I ouercame them both.

Vtrumque facilè fregi, atque abieci, nullo negotio retudi: victoriam ex vtroque tuli: victoria sum potitus: vterque mihi victus cessit.

Vulneratus.

Wounded.

In illa pugna, illo certamine grauiter vulneratus est, perculsus est: graue vulnus accepit, tulit: plagam accepit, graui vulnere est affectus.